

श्री पादिकसूत्र-श्रमणसूत्रादि संग्रह.

(संस्कृतानुवाद सहित गुजराती भाषान्तर)

तपगच्छना पूज्यपाद प्रातःस्मरणीय गुरुप्रीप्ति महाराज श्री बालेन्द्रहोवारी शांतसूक्तिं शिवश्रीजीना महाराजना
सुशिक्ष्या तिलकश्रीजीना उपदेशाधी सुरात्मन् चखारवाळो शशिचिंलाल डाह्याभाइनी आर्थिक सहायथी

छपावी प्रसिद्ध करनार

पारेख मेमसुखलाल जमर्चंद बुकसेलर

शराफ बजार—भावनगर.

विक्रम संवत् १९९०

कीमत रु १-०-०

वीर संवत् २४६०

श्री आनन्द प्रिन्टिंग प्रेस—भावनगर

प्रस्तावना.

सर्व कोइ विद्वान साधुवर्गना जाणवामां ज छे के प्रथम अने चरम तीर्थकरना तीर्थना साधुओने जे दश आचेलक्यादिक कल्प गणधरादिके कहेलो छे ते नियमित रीते ज आचरवानो छे, परंतु बाबीश तीर्थकरना साधुओनी जेम अनियमित नथी; तेथी करीने ज वर्तमान तीर्थना मुनिओ स्थितकल्पिक कहेवाय छे. जो के आ आचेलक्यादिक सर्वे कल्पो सामान्य रीते कहीए तो त्रीजा औपधनी जेवा ज छे, तो पण प्रतिक्रमणनो कल्प विशेष करीने त्रीजा औपध जेवो छे अने तेथी करीने छेछ्वा तीर्थकरना शासनमां गणधर महाराजाओए अनगारधर्मनुं चर्यन करती चखते “समतिक्रमणो धर्मः” “प्रतिक्रमणसहित ज धर्म छे” एम स्पष्ट रीते कहेलुं छे. तेम ज जेओ प्रतिक्रमण करता नथी अथवा जेओने प्रतिक्रमण करवानी रुचि नथी तेवा श्रमणाभासो श्रीमान् वीरस्वामीना शासननी बहार ज छे एम पण स्पष्ट कहेलुं छे. केटलाक तत्त्व जाण्या विना ज कहे छे के—“प्रतिक्रमण तो प्रमत्त साधुओने माटे ज छे, अप्रमत्तने माटे नथी.” तेमणे एटलुं तो समजवुं ज जोइए के अप्रमत्तभाव तो मात्र मूढम अंतर्मुहूर्त्त सुधी ज रहे छे, ते कांइ निरंतर रहेतो नथी. चाकीनो सर्व काळ प्रमत्तभाव ज होय छे, तेथी सर्व कोइने प्रतिक्रमण करवुं उचित छे; कारण के सर्व आवश्यको आत्मानी शुद्धि करनारां कहां छे. आ प्रतिक्रमण पांच प्रकारनां कहां छे—

दैवमिक १, रात्रिक २, पादिक ३, चातुर्मासिक ४ अने सांवत्सरिक ५, तेमां त्रिनशासनने अनुसरनारा सर्व साधु-

ओ सर्व सावद्ययोगी निवृत्त थयेला होय छे, तेथी करीने तेमनी मन, वचन अने कायानी धृतिओ अत्यंत विशुद्ध होय छे, तो पण अनामोग अने प्रमादविगेरेने लीधे निषेध करेल कार्य करवाथी तथा करवा योग्य कहेल कार्य नहीं करवाथी मूलगुण अने उत्तरगुणमां जे कांइ वादर के सूक्ष्म अतिचार उत्पन्न थाय तेनी शुद्धिने माटे हमेशां दिवसने छेडे अने रात्रिने छेडे (सांज-सवार) साधु थावकादि यतिक्रमण करे छे तेमा दिवसने छेडे जे यतिक्रमण करवामां आवे छे तेने दैवसिक अने रात्रिने छेडे जे करवामां आवे छे तेने रात्रिक यतिक्रमण कहेवामा आवे छे. ते उपरांत पचने अते, चातुर्मासने अते अने सवत्सर (वर्ष) ने अते जे विशेष विस्तारथी यतिक्रमण करवामां आवे छे ते अनुक्रमे पाक्षिक, चातुर्मासिक अने सावत्सरिक यतिक्रमण कहेवाय छे. अहीं कोइने शंका थाय के-हमेशां दैवसिक अने रात्रिक यतिक्रमण करवाथी दिवस तथा रात्रिमा थयेला अतिचारोनी शुद्धि थया ज करे छे, तो पछी पाक्षिक विगेरे यतिक्रमणो करवानी शी जरूर छे ? तेनो जवाब ए छे के जेम कोइ माणस तेल, आयळा अने जळ विगेरेवडे शरीरने दररोज शुद्ध करे छे ते तो पण पर्वदिवसे तेने विशेष शोभाववा माटे घूप, सुगंधी विलेपन, अंग वस्त्र अने किमती अलंकारविगेरे धारण करे छे, ते ज प्रमाणे शुनिओ विगेरे पण हमेशां यतिक्रमण करवावडे धारिरूपी शरीरने शुद्ध करे छे तो पण विशेष शुद्धिने माटे पाक्षिकादि-कने विषे विशेष यतिक्रमण करवावडे उत्तरीकरण करे छे. कहु छे के—

“ जह गेह पहादिवसं-पि सोद्ध्यं तह वि पक्खसंधीसु । सोहिज्झइ सविसेस, एव इहयं पि नायव्व ॥१॥ ”

“ जेम घरने हमेशां समार्जनी विगेरेथी शुद्ध करवामा आवे छे तो पण पखवाहीए तेने विशेषे करीने साफ कराय

छे, तेम अहीं पाचिकादिक प्रतिक्रमण माटे पण जाणवुं. ”

वळी हंमेशना प्रतिक्रमणमां कदाच अनाभोगादिके करीने सूक्ष्म अथवा चादर अतिचार विसरी जवायो होय अथवा स्मरणमां आव्या छतां पण भय, लज्जादिकने लीधे गुरुनी समज तेनुं प्रतिक्रमण कर्युं न होय अथवा कर्मां छतां पण मंद परिणामने लीधे तेनुं सम्यक् प्रकारे प्रतिक्रमण थयुं न होय, आवा कारणथी साधुओ पाचिकादिकमां ते ते अतिचारोनुं स्मरण करी अधिक संवेगने पामी तेनुं सम्यक् प्रतिक्रमण करे छे; अथवा तो कदाच अतिचार न लारया होय तो पण पाचिकादिकमां बीजा वैद्यना औषधनी जेम विशेष प्रतिक्रमण करवुं योग्य छे.

त्रण प्रकारना औषध आ प्रमाणे — ‘चित्तिप्रतिष्ठित नगरमां जितशत्रु नामे राजा हुतो. तेने सेंकडो मनोरथोविडे अने घणा प्रकारनी मानताओवेडे धारिणी नामनी पट्टराणीथी एक पुत्र थयो. ते कुमार राजाने प्राण करतां पण वधारे प्रिय हुतो, तेथी “ आ मारा पुत्रने भविष्यमां कदाच कांङ्क रोग थरो, माटे ते नहीं थना देवा सारु आगळथी ज तेनो उपाय करावुं के जेथी रोगनो संभव ज न थाय. ” एम धारी राजाए वैद्योने बोलावी कळुं के—‘ मारा पुत्रने एवी दवा करो के जेथी कदापि रोगनो संभव ज न थाय. ’ तेओए कळुं के—“चहु सारुं. ए प्रमाणे करवुं. ” राजाए पूछवुं के—“त्यारे तसे कहो के तमारी पासे केवी केवी औषधनी क्रिया छे ? ” त्यारे एक वैद्य बोव्यो के—“ मारी पासे एवुं औषध छे के जो कांङ्क पण रोग होय तो तेनो तत्काळ नाश करे छे; परंतु रोग विना जो खावामां आवे तो ते नवो रोग उत्पन्न करे छे. ” बीजा वैद्य कळुं के—“ मारुं औषध आपवाथी रोग होय तो तेनो नाश करे छे अने रोग न होय तो कांङ्क पण दोष के गुण करवुं

“ પછી ત્રીજાં કે-” મારુ ઔષધ વાપરવાથી જો તેને રોગ હોય તો તે નષ્ટ કરે છે અને રોગ ન હોય તો તેના શરીરના બલ, વીર્ય, રૂપ અને યૌવન વિગેરેને શુદ્ધિ પમાડે છે તથા આવતા રોગને અટકાવે છે. ” તે સાંભળી રાજાએ ત્રીજા વૈદ્યનુ ઔષધ કર્યું. એ જ રીતે આ પ્રતિક્રમણ પણ જો અતિચારાદિક દોષ હોય તો તેની શુદ્ધિ કરે છે અને જો દોષ ન હોય તો ચારિત્રરૂપી શરીરને અત્યંત શુદ્ધ-ઉજ્જ્વલ કરે છે આ ઉપરથી એ સિદ્ધ થયું કે અતિચાર હો અથવા ન હો તો પણ પાચિકાદિક પ્રતિક્રમણ અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે.

પાચિક વિગેરે સર્વ પ્રતિક્રમણનાં સૂત્રો પ્રાયે જિનેશ્વરમાપિત હોવાથી ગણધરોએ જ રચેલાં છે, એમ તે સૂત્રોની માયા-ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે; કારણ કે ગણધરાચિત આગમોને વિષે જેવી માયા અને શૈલી છે તેવી જ આ સૂત્રોની પણ છે. આ પાચિકસૂત્રમાં પ્રથમ-ત્રણ ગાથાઓ મગલને માટે કરેલી છે તેમાં પણ બીજી ગાથામાં “ હમ ગુણરચણસાયરં ” વિગેરે શબ્દોવડે આ પાંચ મહાવ્રતાદિક ગુણોરૂપી રત્નોના સમુદ્રને આરાધી જેઓ સંસારને તરી ગયા છે તેઓને મગલરૂપ કરી હુ પણ આરાધના કરવા સન્મુખ થયો છું. ” એમ કહી પાંચ મહાવ્રતાદિકની આરાધનારૂપ અભિધેય પણ સ્તાવ્યું છે અને ત્રીજી ગાથામાં નવપદનુ મગલ કર્યું છે. છેવટ ચોથી ગાથામાં પાંચ મહાવ્રતની ઉચ્ચારણા કરવા માટે સાવધાન થવાનું કહ્યું છે પછી સૂત્રનો આરમ કરતાં પ્રથમ “ મહાવ્રતની ઉચ્ચારણા તે શુ ? ” એમ શિષ્યનો પ્રશ્ન લઈ તેનાં જવાબમાં “ મહાવ્રતની ઉચ્ચારણા પાંચ પ્રકારની છે અને સાત્રિમોજનવિરમણ વ્રતને સાથે ગણતાં છ પ્રકારની છે. ” એમ કહી તે છપ વ્રતોનાં નામ માત્ર આપ્યાં છે. ત્યારપછી પ્રાણાતિયાતવિરમણ નામના પહેલા મહાવ્રતનું સ્વરૂપ કહેવું

શરુ કર્યું છે. પ્રાણાતિપાત (જીવહિંસા) ના દ્રવ્યાદિક ચાર મેદો વ્યાખ્યાસહિત વતાવ્યા છે. પછી કેવલીએ કહેલા ચારિત્રધર્મને બાવીશ વિશેષણો આપી આવો ધર્મ પામ્યા પહેલાં અજ્ઞાનાદિક ચાર કારણોવડે અને ધર્મ પામ્યા પછી અગ્યાર કારણોવડે જે પ્રાણાતિપાત ત્રિવિધે થયો હોય તેની નિંદા-ગર્હ કરી અતીત, વર્તમાન અને અનાગત એ ત્રણ કાલ આશી અનુક્રમે નિંદા, સંવર અને પ્રત્યાખ્યાન કહ્યું છે. એટલે કે અતીત કાલે જે કાંઈ પાપ કર્યું હોય તેની નિંદા જ થઈ શકે છે, વર્તમાન કાલે પાપ કરવાનો સંયોગ આવે તે વખત તે કરતાં અટકી જવું એ રીતે તેનો સંવર થઈ શકે છે અને અનાગત કાલે એટલે હવે પછી હું પાપ નહીં કરું એવું પ્રત્યાખ્યાન થઈ શકે છે. ત્યારપછી અનાગત પ્રત્યાખ્યાનને અરિહંતાદિક પાંચની સાદીએ સ્વીકાર કરવાનું કહ્યું છે. આ રીતે પદ્મસ્થાણ કરવાથી સાધુ સર્વ કાલે, સર્વ સ્થાને અને સર્વ અવસ્થાએ નિરંતર સંગમી જ હોય છે એમ વતાવી છેવટ પ્રાણાતિપાતવિરમણ વ્રતની સ્તુતિ કરી છે. તેમાં આ વ્રત લેવાથી પોતાને તથા પર જીવોને કેટલો ગુણ થાય છે ? તે વતાવી છેવટ પોતાને એ વ્રત મોત્ત આપનાર થાય છે એમ કહ્યું છે. આ વ્રત આરાધવાથી આત્માને થતા ગુણો અને વિરાધવાથી થતા દોષો જે જે વ્રતાવેલા છે તે સામાન્ય ત્રિવાર કરતાં પણ સર્વ મધ્યસ્થ જનોનું નિત્ત અવશ્ય સ્વીકાર કરે એવા છે, એ વાત સ્પષ્ટ જગાડી આવે છે. અંતે ગુરુની આજ્ઞાથી વ્રતનો સ્વીકાર કરવાનું કહેલ છે. એટલે સર્વ કાર્યમાં ગુરુની આજ્ઞા જ મુખ્ય છે અને તેની આજ્ઞા વિના કરેલી ક્રિયા નિષ્ફલ છે એવો જૈન સિદ્ધાંતનો ચોક્કસ નિર્ણય સ્વચ્છો છે.

પ્રથમ મહાવ્રત પછી અનુક્રમે ત્રીજું, ચોથું, પાંચમું અને છઠું રાત્રિમોજનવિરમણ વ્રત અનુક્રમે અપેલ છે.

તેનાં મૂર્ચોના આહ્વાવા ઘણે માંગે પ્રથમ મહાવ્રતને મળતા જ છે. એક સરઘી શૈલીથી જ આ હાણ વ્રતો આપેલાં છે. દરેક મહાવ્રતને છઠ્ઠે અર્થમાં વ્રતની આરાધનાનુ અને વિરાધનાનુ શુમાશુમ ફલ તથા તે તે વ્રતનાં માંગા વિગેરે આપ્યા છે. હાણ વ્રતોનો પૃથક્ પૃથક્ સ્વીકાર કર્યો પછી હાણ વ્રતો ઈકી સાથે અંગીકાર કરવાનુ કહ્યુ છે. કોઈ પણ વ્રત કે નિયમ લીધો તેમાં અનામોગ કે પ્રમાદવિગેરે કારણથી અતિચાર લાગવાનો સંભવ છે તેથી હાણ વ્રતોનો સ્વીકાર કર્યો પછી ઈક ઈક ગાથાણ કરીને હાણ વ્રતોના અતિચારો કહ્યા છે. પછી હાણ વ્રતોને અતિચારરહિત પાલ્વાનું અનુક્રમે હા ગાથાવહે કહ્યુ છે. ત્યારપછી વીજી હા ગાથામાં પણ વીજી રીતે તે જ વાત કહી છે અને સાતમી ગાથામાં પાંચ વ્રતો મેલા કહ્યાં છે ત્યારપછી ત્રેવીશ ગાથાઓ આપી છે તેમાં ઈક, વે, વ્રણ, ચાર ઈવી રીતે અનુક્રમે ઈક ઈકની ઘટ્ટિ કરતાં દશ સુધી અશુભ સ્થાનો વર્જવાનુ અને શુભ સ્થાનો અંગીકાર કરવાનું કહ્યુ છે ત્યારપછી મહાવ્રતના વિશેષણોદ્વારા તેને પાલ્વાનું ફલ વતાવીને મહાવ્રતોની ઉદ્ધારણા સમાપ્ત કરી છે અને મગલને માટે આસન્નોપકારી દોવાથી શ્રીમદ્વાવીરસ્વામીને નમસ્કાર કર્યો છે.

ત્યારપછી જેમ મહાવ્રતોનો ઉદ્ધાર કર્મનો હુય કરનાર છે તે જ રીતે હાણ વ્રતોનો હુય કરનાર છે તેથી શ્રુતકીર્તનમાં પ્રથમ હાણ આવશ્યકનાં નામ, તેની સદ્દશ્યા વિગેરે અને અતિચારોની આલોચના પ્રતિક્રમણ વિગેરે કહ્યુ છે. ત્યારપછી આવશ્યક સિવાયના ૨૮ ઉત્કાલિક અને ૩૬ કાલિક શ્રુતનાં પણ નામ, તેની સદ્દશ્યા અને તેના આરાધન-અનારાધનથી લાગતા દોષોની આલોચના વિગેરે કહ્યુ છે ત્યારપછી અગપ્રવિષ્ટ દ્વાદશાંગી પણ તે જ રીતે કહી છે. ત્યારપછી શ્રુતજ્ઞાન આપનાર આચાર્યને નમસ્કાર કરવાપૂર્વક પોતાના પ્રમાદનુ મિથ્યાદુષ્ટત દદને છેવટે શ્રુત-

દેવતાની સ્તુતિ કરવાપૂર્વક પાલિકમૂર્તી સમાપ્તિ કરી છે. ત્યારપછી સામણાનો અધિકાર આપી પાલિક ચાર સામણા આપ્યાં છે. ત્યારપછી આહારના સુહતાલીશ દોષો નતાવ્યા છે.

ત્યારપછી શ્રમણસૂત્ર કે જે પગામસજ્જાયાના નામથી પણ ઓઠલાય છે તે અતિ ઉપયોગી હોવાથી પાલિકમૂર્તીના સાથે આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ નવકારમંત્ર મળી, કરેમિ મંતે કહી, અરિહંતાદિક ચાર મંગલ, ચાર લોકોત્તમ અને ચાર શરણ અંગીકાર કરી દિવસસંવંધી અતિચારનું પ્રતિક્રમણ અને પછી પ્રકામણાદ્યા, નિકામણશ્યા વિગેરેનું પ્રતિક્રમણ દેખાડ્યું છે. પછી ગોચરીના અને સ્વાધ્યાયના અતિચારોનું પ્રતિક્રમણ કર્યું છે. ત્યારપછી સંવેષથી અને વિસ્તારથી અતિચારો ગણાવી દટલે કે એક પ્રકારે અસંયમ, જે પ્રકારના નંધન, ત્રણ પ્રકારના દંડ, શુભિ, શન્ય, ગૌરવ વિગેરે, ચાર પ્રકારના કપાય, સંત્રા, વિકથા વિગેરે, એ રીતે અનુક્રમે એક એકની દૃષ્ટિ કરી તેનીયા આશાતનાઓ સુધીના અતિચારોનું પ્રતિક્રમણ કર્યું છે. આ તથા મેદો વડુ જ સમજવા લેવા છે. પછી ચોવીશ તીર્થકરોને નમસ્કાર કરી જિનપ્રવચનને અનેક વિશેષણો આપી તેની સ્તુતિ કરી છે. પછી સંયમ, વ્રત્તચર્ચ વિગેરે ઉપદેયનો સ્વીકાર અને અસંયમ, અન્નસત્ત્વર્ચ વિગેરે હેયનો ત્યાગ કરવા કહ્યું છે. છેવટે અઢી દ્વીપમાં ગર્વતા સર્વ સાધુઓને વંદના કરી તથા સર્વ જીવોને મિત્રભાવથી સમાવી શ્રમણસૂત્રનો સમાપ્તિ કરી છે. પછી ઉપયોગી હોવાથી ચોવીશ માંડલા આપ્યા છે.

આ પાલિકમૂત્ર તથા શ્રમણસૂત્ર ટીકા, અવતૂરી અને ભાષાંતરો-સહિત જૂદી જૂદી સંસ્થાઓ તરફથી અનેક શૈલીમાં છપાવી નહાર પાડવામાં આવેલાં છે, પરંતુ તેના પ્રાથમિક અભ્યાસી સાધુ-સાધ્વીઓ અન્ય પ્રયાસે અને અન્ય સહાયથી આ

ધ્વજો શબ્દાર્થસાદિત કંઠે કરી શકે એવો શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલો ટબો કે બાલાવબોધ છપાયેલ કે લખેલ પ્રતરૂપે જોવામાં આવ્યો નથી અને આવા સમયમાં તેવા સાધનની ખાસ જરૂર છે એમ જાણી ગુરુજીની શ્રી ગુલાબશ્રીજીની શિષ્યા સાધ્વીજી શ્રી લામશ્રીજી શ્રી જૈન ધર્મે પ્રસારક સમાના શાસ્ત્રી જેઠાલાલ હરિમાર્દે પાસે પોતાની રુબરુ બેસાડી અત્યંત સુતથી આ કામ કરાવ્યું છે. તેમાં મૂલ ધ્વજપાઠ પ્રાયઃ શ્રેષ્ઠી શ્રી દેવચંદ્ર લાલમાહ જૈન પુસ્તકોદારની સસ્યા તરફથી છપાયેલ દ્વિશ્રીયશોદેવપ્રણીત વિવરણ (મોટી ટીકા) બાલા શ્રી પાંચિકધ્વજને આધારે લખવામાં આવ્યો છે, છતાં ક્વચિત્ લેખેલી જૂની પ્રતમા તથા પરપરાથી ચાલતા આવતા સાધુ-સાધ્વીઓના મુખપાઠમાં કાઢક તફાવત જણાયો છે તે પણ તે તે સ્થલે ટિપ્પણી રૂપે અથવા મૂલ સ્થલે કૌંસમાં વતાવ્યો છે, અથવા છાપેલ પ્રતનો પાઠ કૌંસમાં કે ટિપ્પણીમાં વતાવ્યો છે સામાન્ય સંસ્કૃતના અભ્યાસીઓને સૂત્રમાપાના જ્ઞાનસાર્થે સહેલાઈથી અર્થ યાદ રહે તેટલા મોટે ટીકા તથા અવચૂરિને અનુસારે મૂલધ્વજની જ નીચે સંસ્કૃત છાયા મૂલવામાં આવી છે અને તેની નીચે શુદ્ધ ગુજરાતી માપામાં મૂલસૂત્રનું એક એક પદ લઈ તેનો શબ્દાર્થ લખ્યો છે તેમાં અન્ય પ્રમાણે વાક્યાર્થ કરવામાં અભ્યાસીઓને સરલતા થવા સારુ પ્રાયઃ અન્ય પ્રમાણે મૂલનાં પદો લીધા છે, અને કોઈ ઠેકાણે લાંબા વાક્યથી થતી અભ્યાસીઓની ગુચવણ દૂર કરવા મોટે લઘાન્યવય પણ રાખ્યો છે આ પાંચિકસૂત્રની મોટી ટીકામાં મૂલનો અર્થ ધણો વિસ્તારથી વિદ્વાનમેરેલો આપ્યો છે તે સર્વ અત્યંત ઉપયોગી છે, પરંતુ આ કાર્ય પ્રાથમિક અભ્યાસીઓ મોટે કરેલું હોવાથી સંવેપમા અને આપણામાં ચાલી આવતી સહેલી તથા સાંકેતિક ભાષામાં તેનો શબ્દાર્થ વધુવા કરવામાં આવ્યો છે અને તેમાં ખાસ જાણવા જેવી હકીકત

ટીકાને આધારે વનતા પ્રયાસે સંક્ષિપ્ત કરીને લખી છે. તે પણ મૂલના શબ્દાર્થમાં યુગ્મવચ્ચ નહીં આવવાની ક્ષાતર પ્રાયઃ મૂલનો શબ્દાર્થ લખાઈ ગયા પછી આપવામાં આવી છે. કોઈ ટેકાણે ટીકામાં વે રીતે વ્યાખ્યા કરી હોય તો તેમાંથી સંજ્ઞે પના હેતુથી એક વ્યાખ્યા પણ કરવામાં આવી છે. જેમકે આઠમા પાનાના પહેલા પૃષ્ઠમાં મૂલનો પાઠ જે “ સન્વેસિ પાયાણ્ય સન્વેસિ ધુઆણ ” વિગેરે ચારે પદોનો એક જ અર્થ લખ્યો છે અને ગીજો સર્થે પણ ટીકામાં “ પણ એટલે વિકલોદ્રિય, મૂત એટલે વનસ્પતિકાય, જીવ એટલે પંચેન્દ્રિય અને સત્ત્વ એટલે બાકીના ચાર સ્થાવરો કહ્યા છે ” તે અમે લખ્યા નથી વિગેરે.

પ્રથમ આ કાર્ય માત્ર એક પાલિકસૂત્ર મોટે જ કરવાનો વિચાર હતો, પરંતુ તે સમયે અત્ર વિરાજમાન પ્રવર્તક મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી શ્રી લામશ્રીજીએ અમળમૂત્રનું કામ પણ અવચૂરિને આધારે તેવા જ ક્રમથી તૈયાર કરાવ્યું. આ ત્રણે કાર્યમાં પ્રવર્તકજી મહારાજના મુલ્ય શિષ્ય મુનિવર ચતુરવિજયજી તથા પ્રશિષ્ય મુનિવર પુણ્યવિજયજીએ સારી મદદ આપી છે, તો પણ અમારી પૂછવા વિગેરેની ક્ષામીને લીધે અથવા મુલ્ય તપાસવામાં થયેલા પ્રમાદાદિકને લીધે જે કાંઈ અશુદ્ધિ રહી ગઈ હોય તે સુધારી લેવી અને યાગોને તેની સૂચના આપવી કે જેથી બીજી આશુત્તિ વચ્ચે તેનાપર લખ રહે.

અનુક્રમશિકા.

૧ શ્રીપાલિકસૂત્ર.	૧ આહારના ૪૭ દોષ.	૫૩
૨ પાલિક ક્ષામણા ૪. ૪૯ ૪ શ્રીઅમળસૂત્ર.	૫૭

निवेदन.

पादिकसूत्र ए अति आवश्यकतु अने अगत्यनुं सूत्र छे. दरेक नवदीक्षित साधु यो साध्वनि तेनी पहली तके जरूर पढे छे. साधुजीवननी भेष्टता अने मर्यादा तेमां सूचवामां आवी छे जो तेमां उपदेशयेला आचारने अनुरूप वर्तन करवामां आवे तो साधु अगर साध्वी पोताना मानव-जीवननी सार्थकता करी शके छे जैन साहित्यना अपूर्व ज्ञान-भंडारने मोटे आजे बे मत नथी. सारा सारा विद्वानो अने तान्त्रिकोए पण तेनी मुक्तकठे प्रशंसा करी छे अने तेने पोताना हृदयमां स्थान आप्नु छे. जैन साहित्यसामग्रीमां आवा अनेकविध विधि-विधानोने सूचवतां रत्नो पढ्यां छे तेना प्रकाशन-वडे ज्ञान-दाननो बहावो लेवो ए न्यायोपाजित द्रव्यनी साची सार्थकता छे.

आ सूत्र पहिलवहेला श्री जैन धर्म प्रसारक मगाए छपावी बहार पाढ्यु छे. तयारपछी तेनी आवृत्ति मूलजीमाइ श्वेतरचंदे करी छे, कारण के आवा उपयोगी अने अत्युत्तम सूत्रनी सतत मागखी रहे ते सहज अने स्वाभाविक छे. जैन वर्गना साध्वीसमूदायमां पूज्य गुरुणीश्री लामश्रीजी वयोवृद्धा साथे चारित्रधृद्धा पण छे. तेमनु अनुपम चारित्र अनुकरणीय अने प्रशंस्य छे. तेमना दीर्घ चारित्रपर्यायमां तेमणे घणा साध्वीरत्नो प्रगटाव्या छे. एवा ज एक भमणी-रत्न ते पूज्य गुरुणीश्री बालब्रह्मचारी शिवश्रीजी महाराजना शिष्या तिलकश्रीजी छे. तेओ पण शांतस्वभावी, सरल अने सौम्य प्रकृतिवाळा छे. तेमनी मागवती दीचा जेम लांबा जेम तेमनो शास्त्राम्यास पण उडो छे. तेमणे अत्यारसुधीमा पोतानी शक्ति ज्ञान-दानमां अने परोपकारमां सची छे. तेमनी चारित्रनी विशुद्धि अनेक मक्तो तेमना प्रत्ये आकर्षाईने तेमना चरणमां पोतानुं शिर झुकावे छे.

આ સૂત્રની સતત માગણીનો સ્થાલ તેમને આવતાં તે તરફ તેમણે દ્રષ્ટિ પહોંચાડી અને તે છપાવવા માટે સુરતના શા-
 હુનીલાલ ડાહ્યાભાઈની આર્થિક સહાયથી તે કાર્ય કરવાનું મને સુગ્રત કરવામાં આવ્યું.

શેઠ કુંવરજીભાઈ આણંદજી અત્યારે જૈનસમાજથી અજાણ્યા નથી. તેમની શાસનસેવા તેમના જીવનનો પરિચય
 કરાવવાને વસ છે. એ સેવામાંથી પુરુષને જ્ઞાન-સેવાની તાલાવેલી લાગેલી છે અને તેના મૂર્તિમંત સ્વરૂપ તરીકે શ્રી જૈન
 ધર્મ પ્રસારક સમા મૌજુદ છે. દીર્ઘદૃષ્ટિથી અને અનુભવજન્ય હૃદ્વિથી તેમણે જ્ઞાન-પ્રકાશ ફેલાવવામાં સારો રસ લીધો છે.
 ઉપર્યુક્ત સૂત્ર આ સંસ્થા તરફથી પહેલા વહાર પડ્યું હતું અને તે ફરવિાર છપાવવાની માગણી કરવામાં આવતા તે માગણી
 તેમણે સ્વીકારી એટલું જ નહીં પણ શુક્ર સુધારી આપવા માટે પણ શ્રમ લીધો છે તે માટે હું તેમનો ક્ષણી અને આભારી છું.
 મારો જ્યેષ્ઠ સસ્ટી કૌમતે સુંદર પ્રકાશનો વહાર પાડી જૈન જનતાના કરકમલમાં ધરવાનો છે. આના સાહિત્યના પ્રકાશ-
 નથી કમાણી કરવાનો ઉદ્દેશ નથી અને તેવા લાલચવાળા વિચારોથી હું દૂર રહેવા માગું છું. કેટલાક પુસ્તકો
 પ્રકાશન માટે પસંદ કરી રાખ્યા છે, પરંતુ સહાયતાના અભાવે પ્રત્યાશન કરી શકતો નથી. સહાયતા પ્રાપ્ત થયે તે જૈનસમાજ
 સમક્ષ પ્રગટ કરવામાં આવશે.

મનસુલલાલ નાગરચંદ પારેલ.

वेरमणं ५ । सव्वाओ राइभोग्याओ वेरमणं ॥ ६ ॥

(तयथा—सर्वस्मात् प्राणातिपातात् विरमण १ । सर्वस्मात् मृषावादात् विरमण २ । सर्वस्मात् अ-
वज्ञादानात् विरमण ३ । सर्वस्मात् मैथुनात् विरमणं ४ । सर्वस्मात् परिग्रहात् विरमण ५ । सर्वस्मात्
रात्रिभोजनात् विरमण ॥ ६ ॥)

(त जहा) ते आ प्रमाणे—(सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (पाणाइवायाओ) प्राणातिपात थकी
एटले जीवहिंसा थकी (वेरमण) विरमणु-निवर्तनु-पाछु फरवु १ (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (मूसा-
वायाओ) मृषावाद थकी एटले जूहु बोलवा थकी (वेरमण) विरमणु २. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना
(अदिज्ञादायाओ) अदज्ञादान थकी एटले चोरी करवा थकी (वेरमण) विरमणु ३. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा
सर्व प्रकारना (मैथुणाओ) मैथुन थकी (वेरमण) विरमणु. ४. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (परिग-
हाओ) धनधान्यादिक बाह्य अग्ने रागद्वेषरूपी अम्यतर परिग्रह थकी (वेरमण) विरमणु. ५. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे
अथवा सर्व प्रकारना (राइभोग्याओ) रात्रिभोजन थकी (वेरमण) विरमणु. ६

- सू०—तथ खलु पढमे भंते महव्वए पाणाइवायाओ वेरमण, संव्वं भंते पाणाइवायं पच्च-
स्कामि, से सुहमं वा बायर वा तस वा थावरं वा नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवन्नेहिं पाणे अइ-

जे य इमं गुणरयण-सायरमविराहिउण तिण्णसंसारा । ते मंगलं करित्ता, अहमवि आराहणाभिमुहो ॥२॥
(ये च इमं गुणरत्नसागरमविराध्य तीर्णसंसाराः । तान् मङ्गलं कृत्वा अहमपि आराधनाभिमुखः ॥२॥
(जे य) वळी जे महामुनिओ (इमं) आ (गुणरयणसायरं) पंच महाव्रतादिक गुणरूपी रत्नोना समुदने (अविराहिउण)
नहि विराधीने एटले अखंड रीते पाळीने (तिण्णसंसारा) संसाररूपी सागरने तरी गया छे (ते) ते महामुनिओने (मंगलं)
मंगलरूप (करित्ता) करीने (अहमवि) हुं पण (आराहणाभिमुहो) मोक्षमार्गनी आराधना करवामां सन्मुख थयो छुं. २.
मम मंगलमरिहंता, सिद्धा साहू सुयं च धम्मो अ । खंती गुत्ती मुत्ती, अज्जवया मद्वं चेव ॥ ३ ॥
(मम मङ्गलम् अर्हन्तः सिद्धाः साधवः श्रुतं च धर्मः च । क्षान्तिः गुप्तिः मुक्तिः अर्जवता मार्दवं चैव ॥३॥)
(अरिहता)-चोत्रीश अतिशयो सहित तथा आठ कर्म रहित एवा श्री अरिहंत प्रभु, तथा (सिद्धा) सिद्धो, तथा
(साहू) साधुओ, तथा उपलक्षणथी सर्व आचार्यो अने उपाध्यायो, तथा (सुयं च) श्रुतज्ञान, तथा (धम्मो अ)
अहिंसादिक धर्म, तथा (खंती) क्षमा एटले क्रोधनो त्याग, तथा (गुत्ती) गुप्ति एटले संलीनता, तथा (मुत्ती) मुक्ति एटले
निर्लोभता, तथा (अज्जवया) अर्जवता एटले सरलता-मायानो त्याग, तथा (मद्वं) मार्दव एटले माननो त्याग-निर-
भिमानीपणं, (चेव) निश्चे, आ नव पदो (मम) मारा प्रत्ये (मंगलं) मंगल करनार थाओ. ३.

लोगम्मि संजया जं, करिति परमारिसिदेसिअमुआरं । अहमवि उवाट्ठिओ तं, महव्वयउच्चारणं काउं ॥४॥

(लोकं संयताः यां कुर्वन्ति परमर्षिदेहिताम् उदाराम् । अहमपि उपस्थितः तां महाव्रतोच्चारणं कर्तुम् ॥)
 (लोगन्मि) तिछो लोकने बिषे (सलया) सयमधारी मुनिओ (परमरिसिदेसिअं) परम ऋषि जे तीर्थकरो अने
 गणधरो तेओए कहेला तथा (उच्चार) उदार एटले प्रधान एवा (ज) जे पचमहाव्रतना उच्चार तेने (करिति) करे छे,
 (त) ते (महव्यउच्चारण) महाव्रतोनो उच्चारने (काउ) करवा मोटे (अहमवि) हु पण (उवाहिओ) उद्यमवत ययो छु ४.
 सूत्र-से किं तं महव्यउच्चारण ? महव्यउच्चारण । पंचविहा पन्नत्ता राइभोअणवेरमणछट्ठा ॥ ५ ॥

(अथ किं तत् महाव्रतोच्चारण ? महाव्रतोच्चारण । पञ्चविधा प्रज्ञप्ता रात्रिभोजनविरमणपष्ठा ॥ ५ ॥)

अहाँ शिष्य प्रश्न करे छे—हे गुरुमहाराज ! (से) हवे (त) ते (महव्यउच्चारण) महाव्रतोनो उच्चार (किं)
 शु वस्तु छे ? अर्थात् तेना केटला प्रकार छे ? गुरुमहाराज उत्तर आपे छे—हे शिष्य ! (महव्यउच्चारण) महाव्रतोनो
 उच्चार (पंचविहा) पांच प्रकारे (पन्नत्ता) कसो छे, तथा (राइभोअणवेरमणछट्ठा) रात्रिभोजनयी जे विरमण प छट्ठो छे

हवे पचमहात्रत अने छहु रात्रिभोजनविरमणत्रत कहे छे:—

सू०-तं जहा-सव्वाओ पाणाइवायाओ वेरमणं १ । सव्वाओ मूसावायाओ वेरमणं २ ।
 सव्वाओ आदिन्नादाणाओ वेरमणं ३ । सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ४ । सव्वाओ परिग्गहाओ

वेरमणं ५ । सव्वाओ राइभोयणाओ वेरमणं ॥ ६ ॥

(तथथा—सर्वस्मात् प्राणातिपातात् विरमणं १ । सर्वस्मात् मृषावादात् विरमणं २ । सर्वस्मात् अ-
दत्तादानात् विरमणं ३ । सर्वस्मात् मैथुनात् विरमणं ४ । सर्वस्मात् परिग्रहात् विरमणं ५ । सर्वस्मात्
रात्रिभोजनात् विरमणं ॥ ६ ॥)

(तं जहा) ते आ प्रमाणे—(सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (पाणाइचायाओ) प्राणातिपात थकी
एटले जीवहिंसा थकी (वेरमणं) विरमणं—निवर्तवुं—पाछुं फरवुं १. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (मूसा-
वायाओ) मृषावाद थकी एटले जूहुं बोलवा थकी (वेरमणं) विरमणं २. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना
(अदिनादायाओ) अदत्तादान थकी एटले चोरी करवा थकी (वेरमणं) विरमणं ३. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा
सर्व प्रकारना (मेहुणाओ) मैथुन थकी (वेरमणं) विरमणं ४. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (परिग-
हाओ) धनधान्यादिक बाह्य अने रागद्वेषरूपी अभ्यंतर परिग्रह थकी (वेरमणं) विरमणं ५. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे
अथवा सर्व प्रकारना (राइभोयणाओ) रात्रिभोजन थकी (वेरमणं) विरमणं ६.

सू०—तत्थ खलु पढमे भंते महववए पाणाइचायाओ वेरमणं, संवं भंते पाणाइचायं पच्च-
स्कामि, से सुहंमं वा वायरं वा तसं वा थावरं वा नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवनेहिं पाणे अइ-

વાયાવિજ્ઞા, પાણે અડવાયતે વિ અક્ષે ન સમણુજાણામિ, જાવજીવાણે તિવિહં તિવિહેણ મણેણ વાયાણે કાપણં ન કરેમિ, ન કારવેમિ, કરંતં પિ અન્નં ન સમણુજાણામિ, તસ્સ મંતે પઢિક્કમામિ નિદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

(તત્ર ત્વહુ પ્રથમે અદન્ત મહાવ્રતે પ્રાણાતિપાતાત્ વિરમણ, સર્વે અદન્ત પ્રાણાતિપાતં પ્રત્યાહ્યામિ, અથ (તથથા) સૂદમ વા શારં વા અસં વા સ્થાવર વા નૈવ સ્વય પ્રાણાન્ અતિપાતયામિ, નૈવાન્યૈઃ પ્રાણાન્ અતિપાતયામિ, પ્રાણાન્ અતિપાતયતોઽપિ અન્યાન્ સમનુજાનામિ, યાવજ્જીવં ત્રિવિધં ત્રિવિધેન મનસા વાચા કાયેન ન કરોમિ, ન કારયામિ, કુર્વન્તમપિ અન્ય ન સમનુજાનામિ, તસ્ય અદન્ત પ્રતિક્રમામિ નિન્દામિ ગર્હામિ આત્માન વ્યુત્સજામિ ॥)

(તત્થ) તિહાં (ત્વહુ) નિશ્ચે (મતે) હે મગવત (પટમે) પહેલા (મહાવ્રતે) મહાવ્રતેને વિષે (પાણાહવાયાઓ) પ્રાણાતિપાત યકી (વેરમણ) વિરમણ. એમ મગવતે કહ્યું છે તેથી (મંતે) હે મગવન્ (સન્ન પાણાહવાય) સર્વ પ્રાણાતિપાતને ઇટલે જીવોના વિનાશને (પશ્ચસ્કામિ) હુ વર્જુ છું. (સે) તે જીવો ત્યા પ્રમાણે જાણવા-(સુદમ વા) સુદમ ઇટલે જે જીવો ચર્મચત્તુથી દેશાય નહીં તે (વાયર વા) અથવા શાર ઇટલે જે જીવો ચર્મચત્તુથી દેશાય તે (તસ વા) તસ ઇટલે જેઓ ટાઢ તઢકાથી ત્રાસ પામે અને હાલીચાલી શકે તે (યાવર વા) સ્થાવર ઇટલે જે હાલીચાલી ન શકે એવા

पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजस्काय, वायुकाय अने वनस्पतिकाय. (पाणे) आ उपर कहेला चार प्रकारना जीवोने (सयं) हुं पोते (नेव अइवाएजा) नहीं ज विनाश करूं, तथा (पाणे) ते जीवोने (अन्नेहिं) बीजा पासे (नेव अइवायाविजा) नहीं ज विनाश करावुं, तथा (पाणे) ते जीवोने (अइवायंते वि) विनाश करना एवा पण (अन्ने) बीजाओने (न समणु-जाणामि) अनुमोदना न करूं-सारा न जाणुं. क्यां सुधी ? तो के (जावजीवाए) जावजीव सुधी एटले हुं जीवुं त्यांसुधी. (तिविहं) त्रिविधने (तिविहेणं) त्रिविधे करीने एटले (मणेणं) मनवडे (वायाए) वारणीवडे (काएणं) कायावडे (न करोमि) हिंसा नहीं करूं (न कारेमि) नहीं करावुं (करवं पि अस्मं) हिंसा करता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) नहीं अनुमोदना करूं. (तस्स) ते हिंसा संबंधी पापने (भंते) हे भगवन् (पडिकमामि) हुं पडिकमं हुं एटले तेनार्थी पाओ फरूं छुं, (निंदांमि) आत्मानी साक्षीए ते पापने निंदुं छुं, (गरिहामि) गुरुनी समन्त गर्हा करूं छुं. (अप्पाणं वोसिरामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसरावुं छुं एटले विविध प्रकारे तजुं छुं.

सू०-से पाणाइवाए चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ गं पाणाइवाए छसु जीवनिकाएसु, खित्तओ गं पाणाइवाए सव्वलोए, कालओ गं पाणाइवाए दिया वा राओ वा, भावओ गं पाणाइवाए रागेण वा दोसेण वा ॥

(स प्राणातिपातः चतुर्विधः प्रज्ञप्तः, तद्यथा—द्रव्यतः क्षेत्रतः भावतः । द्रव्यतः पं प्राणा-

तिपातः पट्टसु जीवनिर्कायेषु, क्षेत्रतः नं प्राणातिपातः सर्वलोके, कालतः न प्राणातिपात दिवा वा रात्रौ वा, भावतः ए प्राणातिपातः रागेण वा द्वेयेण वा ॥)

(से) ते (पाणाद्वाए) प्राणातिपात एटले जीवनो विनाश (चउच्छिदे) चार प्रकारवाळो (पन्नत्ते) श्री वीतरागे कसो छे, (त जहा) ते चार प्रकार आ प्रमाणे—(दब्बओ) द्रव्यथी एटले द्रव्यने आश्रीने (खित्तओ) क्षेत्रथी एटले क्षेत्रना प्रधानपणाने आश्रीने (कालओ) कालथी एटले कालने आश्रीने तथा (भावओ) भावथी एटले भावने आश्रीने. तेमा (दब्बओ ए) द्रव्यने आश्रीने (पाणाद्वाए) प्राणातिपात ते के जे (छसु) पृथ्वीकाय १, अप्काय २, तेजस्काय ३, वायुकाय ४, वनस्पतिकाय ५ अने त्रसकाय ६ ए छए (जीवनिर्काएसु) जीवोनी निकायने विषे थाय छे, तथा (खित्तओण) क्षेत्रने आश्री (पाणाद्वाए) जीवहिंसा ते के जे (सब्वलोए) चौद राजप्रमाण सर्ग लोकने विषे थाय छे तथा (कालओण) कालने आश्रीने (पाणाद्वाए) प्राणातिपात ते के जे (दिया वा राओ वा) दिग्गसने विषे अने रात्रिने विषे थाय छे. तथा (भावओ ए) भावने आश्रीने (पाणाद्वाए) प्राणातिपात ते के जे (रागेण वा दोसेण वा) रागे करीने तथा द्वेये करीने थाय अ आ प्रमाणे प्राणातिपातना भेदो कथा. हवे ते ज प्राणातिपात अतीवकाळे एटले धर्म पाम्या पहेलां करायेल होय तेनी विशेष निंदा करवा माटे कहे छे—

सू०—जंछि मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्से अहिंसालवखणस्से सच्चाहिट्ठियस्से विणमूलस्से

* ज यि य मए इति वा

स्वातिप्पहाणस्सं अहिरन्नसोवन्नियस्सं उवसमपभवस्सं नववंभचेरुत्तस्सं अपयमाणस्सं भिक्खा-
वित्तिअस्सं कुक्खीसंबलस्सं निरग्गिसराणस्सं संपक्खालियस्सं चत्तदोसस्सं गुणगाहियस्स निव्विया-
रस्सं निवित्तीलक्खणस्सं पंचमहव्वयजुत्तस्सं असंनिहिसंचयस्सं अविंसंवाइयस्सं संसारपारगामि-
अस्सं निव्वाणगमणवज्जवसाणफलस्सं, पुठ्विं अस्सयाए अस्वणयाए अबोहिए अणभिगमेण,
अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगूल्याए
चउक्कासाओवगएणं पंचिदिओवसट्टेणं पडुपन्नभारियाए सायासोवखमणुपालेयतेणं इहं वा भवे
अन्नेसु वा भवग्गहणेसु पाणाइवाओ कओ वा काराविओ वा कीरतो वा परेहिं समणुन्नाओ तं
निंदामि गरिहामि तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं ॥

(यो मया अस्य धर्मस्य केवलप्रज्ञप्तस्य अहिंसा लक्षणस्य सत्याधिष्ठितस्य विनयमूलस्य
अहिरण्यसौवर्णिकस्य उपशमप्रभवस्य नवब्रह्मचर्यगुप्तस्य अपचमानस्य भिक्षावृत्तिकस्य
निरग्गि नशरणस्य संप्रक्षालिकस्य त्यक्तदोष(द्वेष)स्य गुणग्राहिकस्य निर्विकारस्य निर्वृत्तिलक्षणस्य पञ्चमहाव्रत-
युक्तस्य असांनिधिसंचयस्य अविंसंवादिनः संसारपारिगामिकस्य निर्वाणगमनपर्यवसानफलस्य, पूर्वम् अ-

જ્ઞાનતર્કા અશ્રવણતર્કો અબોધ્યાં અનભિગમેન', અભિગમેન ચા પ્રમાર્વેનં રાગદ્વેષપ્રતિબદ્ધતર્કો બાહ્યતર્કો મોક્ષતર્કો મન્વન્તર્કો ક્રીડતર્કો ત્રિગૌરવગુરુક્તર્કો ચતુ કથાયોપગતેર્ન પન્નેન્દ્રિયોપવશાર્ત્તેનં પ્રત્યુત્પન્નમારિ-
તર્કો સાતસુગમનુપાસ્યતો, રૂદ્ધ ચા 'એવે અન્નેષુ ચા ભવગ્રહણેષુ પ્રાણાતિપાતઃ કૃતો વા કારિતો વા ક્રિ-
પમાણો વા પરૈઃ સમનુજ્ઞાત, ત નિન્દામિ ગર્હામિ ત્રિવિધ ત્રિવિધેન મનસા વાચા કાચેન)

(જ) જે-પ્રાણાતિપાત (મર) મે (રમ્મસ્સ ધમ્મસ્સ) આ વાવીશ વિશેષણવાલો ધર્મ પામ્યાની (પુલ્લિ) પહેલાં
પટલે ધર્મ અગિકાર કર્યો પહેલાં અજ્ઞાનાદિક ચાર કારણોએ કરીને તથા ધર્મ અગીકાર કર્યો પછી પ્રમાદાદિક અગ્યાર
કારણોએ કરીને કર્યો હોય તેને રૂ નિદુ છુ. એ પ્રમાણે આ છત્રનો સ્વરૂપ છે.

રૂપે પ્રથમ ધર્મના ચારીરા વિરોપણોનો અર્થ આ પ્રમાણે—

ધર્મ કેનો ? (કેવલિપક્ષસ્સ) કેવલી મગવતે પ્રરૂપેલો પટલે ઉપદેશ કરેલો ૧, તથા (અર્હિસાલક્કણેસ્સ) અર્હિસા
પટલે પ્રાણીનુ રક્ષણ તે જ છે તલ્લણ જેનુ એવો ૨, તથા (મઘ્ઘાદિદ્વિયસ્સ) સત્ય વચનવદે આશ્રિત કરાયેલો પટલે વ્યાસ ૩,
તથા (વિણયમૂલસ્સ) વિનય છે મૂલ કારણ જેનુ પટલે વિનયથી ઉત્પન્ન થયેલો ૪, તથા (સુતિપ્પહાણસ્સ) સમા છે
પ્રધાન જેમાં એવો ૫, તથા (અદિરક્ષમોવંચિયસ્સ) નથી દિરખ્ય પટલે રૂપ અને સુવર્ણ પટલે સુવર્ણના અલકાર વિગેરે જેમાં
અર્પણ ઉપલક્ષણથી સર્વે પરિગ્રહ રહિત એવો ૬, તથા (ઉદસમપમ્ભવસ્સ) ઉપશમ પટલે દ્વિત્રિય અને નોદ્વિત્રિય (મન) નો
વચ, તેનાથી ઉત્પન્નિ છે જેની એવો ૭, તથા (નવવંમચેરગુચ્છસ્સ) નવ પ્રકારની વજ્રધર્મની ગુપ્તિથી ગુપ્ત (સહિત) એવો ૮,

તથા (અપયમાણસ્સ) નથી પચન ક્રિયા જેમાં એવો ઇટલે કે પચનાદિક આરંભ રહિત ૯, તેથી કરીને જ (મિસ્કાવિત્તિઅસ્સં) મિદ્ધાવહે આર્જીવિકા છે જેમાં એવો ૧૦. તથા (કુરિકસંવલસ્સં) કુરિ ઇટલે ઉદરને વિષે જ શંબલ ઇટલે માતું છે જેમાં અર્થાત્ જેમાં કુદ્ધિની બહાર કાંઈ પણ સ્વાધાનું રાહી શકાતું નથી એવો ૧૧, તથા (નિરગિસરણેસ્સ) શીતાદિકને દૂર કરવા માટે નથી અગ્નિનું શરણ લેવાતું જેમાં એવો ૧૨, તથા (સંપસ્કાલિયસ્સં) કર્મરૂપી ફલને સમ્યક્ પ્રકારે પલાલનાર ઇટલે શુદ્ધ કરનાર એવો ૧૩, તથા (ચત્તદોસસ્સં) ત્યાગ કર્યા છે મિથ્યાત્વ અજ્ઞાન વિગેરે દોષો જેણે એવો અથવા ત્યાગ કર્યો છે દ્વેષ જેમાં એવો ૧૪, એજ કારણ માટે (ગુણગાહિયસ્સં) ગુણને ગ્રહણ કરવાના સ્વભાવવાળો ૧૫, તથા (નિવિચયારસ્સં) ગયો છે-નાશ પામ્યો છે વિકાર ઇટલે કામનો ઉન્માદ જેમાંથી એવો ૧૬, તથા (નિવિત્તિલક્ષણેસ્સ) નિર્વૃત્તિ ઇટલે સર્વ સાવધયોગની વિરતિ છે લક્ષણ (સ્વરૂપ) જેનું એવો ૧૭, તથા (પંચમહન્વયયુત્તસ્સં) પાંચ મહાવ્રતોએ કરીને યુક્ત એવો ૧૮, તથા (અસંનિહિસંચયસ્સં) સાધુએ પોતાની પાસે કાંઈ પણ (મોદક, ઉદક, લજુર, હરહે વિગેરે) પદાર્થોનો સંચય રાહી શકાતો નથી જેમાં એવો ૧૯, તથા (અવિસંવાહ્યસ્સં) વિસંવાદ રહિત ઇટલે જેમાં કોઈ પણ પ્રકારનો હઠ કદામ્નહ વિગેરે વિસંવાદ નથી એવો, અથવા સાચી યુક્તિથી જેનો વાધ થતો નથી એવો ૨૦, તથા (સંસારપારગામિઅસ્સ) જે સંસાર રૂપી સમુદ્રનો પાર પમાડનાર છે એવો ૨૧, તથા (નિલ્લાણગમણપજ્જસાણફલસ્સં) મોક્ષની પ્રાપ્તિ રૂપી છેન્નું છે ફલ જેનું એવો અર્થાત્ આ ધર્મ સ્વર્ગાદિકનું સુખ આપી છેવટ મોક્ષરૂપ ફલને આપનાર છે. ૨૨.

ધર્મ અંગીકાર કર્યા પહેલાં જે અજ્ઞાનતાદિક ચાર કારણોએ કરીને પ્રાણાતિપાતનો સંભવ છે તે ચાર કારણો વ્રતાવે છે.---

(અજ્ઞાનપણાં કરીને ૧, તથા (અસવચ્છેયાં) સદ્ગુરુના મુસુથી નહોં સાંમઠ્યાવડે કરીને ૨, અથવા સાંમઠ્યા છતાં પણ (અવોદિય) અબોધવડે કરીને ઇટલે યથાર્થપણે ધર્મનું સ્વરૂપ ન જાણવા વડે કરીને ૩, અથવા વ્યવહારથી શ્રવણ અને બોધ છતાં પણ (અજ્ઞાનિગમેણ) સમ્યક્પણે ધર્મને નહોં અર્ગીકાર કરવા વડે કરીને ૪, જે પ્રાણાતિપાત મારા વડે કરાયો હોય તેનો ત્યાગ કરુ છુ એમ સબધ જાણવો.

(અભિગમેણ વા) અથવા ધર્મ અર્ગીકાર કર્યા છતાં પણ અગ્યાર કારણોવડે પ્રાણાતિપાતનો સમવ છે, તે અગ્યાર કારણો કહે છે—(પમાર્થેણ) મદ્ય વિષયાદિક પ્રમાદે કરીને ૧, તથા (રાગદોષપાઙિવદ્યાર્થે) રાગ અને દ્વેષના પ્રતિબધ-વડે ઇટલે વ્યાકુલતાવડે કરીને ૨, તથા (બાલ્યાર્થે) બાલકપણાવડે ઇટલે અજ્ઞાનપણાં કરીને ૩, તથા (મોહ્યાર્થે) મોહ ઇટલે ચિત્તની વ્યાકુલતા અથવા મોહનીય કર્મનું આધીનપણ તેણે કરીને ૪, તથા (મદ્યાર્થે) મદપણાં કરીને ઇટલે કાયાની જહતાં કરીને અર્થાત્ આલસુપણાં કરીને ૫, તથા (કિહ્યાર્થે) ઘૂતાદિક ક્રીડા કરવાવડે કરીને ૬, તથા (તિગારમગરુપાર્થે) શ્રાદ્ધિગારવ, રસગારવ અને સાતાગારવ એ ત્રણ ગારવે કરીને થયેલી જે ગુલતા ઇટલે ભારેપણુ તે વડે કરીને ૭, તથા (વતકસાશ્વોર્ધગર્થે) ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર કપાયના ઉદયને વશ થવાવડે કરીને ૮, તથા (પાલ્વિ-દિશ્વોવસદેર્થે) સ્પર્શનાદિક પાંચ ઇન્દ્રિયોના વશવર્તીપણથી પ્રાપ્ત થયેલુ જે આર્ત્તધ્યાન તે વડે કરીને ૯, તથા (પહુપન્નમા-રિયાર્થે) ઉત્પન્ન થયેલો જે વર્મનો માર તેણે કરીને અર્થાત્ કર્મના ગુરુપણાં કરીને ૧૦, તથા (સાયાસોરુકમણુપાલેયતેણ) સાતાવેદનીય કર્મના ઉદયથી ઉત્પન્ન થયેલુ જે સુખ તેને મોગવવામાં આસક્ત થવા વડે કરીને ૧૧

आ उपर कहेला चार अने अग्यार कार्याने लीधे (इहं वा भवे) आ भवने विषे अथवा (अक्नेसु वा भवगहणेसु) बीजा एटले आ भवथी पहेलाना भवने विषे (पाणाइवाओ) जे प्राणातिपात (कओ वा) में कयी होय अथवा (कारा-विओ वा) बीजा पासे कराव्यो होय, अथवा (कीरंतो परेहिं) बीजाए करातो थको (समणुनाओ) में अनुमोद्यो होय एटले सारो कद्यो होय (तं) तेवा प्राणातिपातने (निंदामि) हुं मारा आत्मानो साक्षीए निंदुं छुं, (गरिहामि) गुरुनी समझ गहाँ करुं छुं. (तिविहं) करवुं, करावुं, अनुमोदवुं एम त्रण प्रकारना प्राणातिपातने (तिविहेण) त्रण प्रकारे एटले (मणेणं) मनवेडे (वायाए) वाचावेडे तथा (काएणं) कायावेडे निंदु-गहुं छुं.

हवे त्रण काल संबंधी प्राणातिपातनी विरतिने प्रातिपादन करता सता कहे छे:—

सू०—अईयं निंदामि, पडुपन्नं संवरेमि, अणागयं पच्चस्कामि सव्वं पाणाइवायं ॥

(अतीतं निन्दामि, प्रत्युत्पन्नं संवृणोमि, अनागतं प्रत्याख्यामि, सर्वं प्राणातिपातम्)
(अईयं) अतीतकाळे-भूतकाळे करेला (सव्वं) सूक्ष्म तथा स्थूल सर्व (पाणाइवायं) प्राणातिपातने (निंदामि) हुं निंदुं छुं, (पडुपन्नं) वर्तमानकाळे संभवता-थता सर्व प्राणातिपातने (संवरेमि) हुं संवरुं छुं-निचारुं छुं, (अणागयं) अनागत एटले भविष्य काळ संबंधी सर्व प्राणातिपातने (पच्चस्कामि) पच्चस्खुं छुं-निषेधुं छुं.

आ उपर कहेला अनागत प्रत्याख्यानने विशेष प्रकारे कहे छे:—

सू०—जावज्जीवाए अणिसिओ हं नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवन्नेहि पाणे अइवायावेज्जा, पाणे अइवायते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा ॥

(यावज्जीवम् अनिश्चितोऽहं नैव स्वयं प्राणान् अतिपातयामि, नैवान्यैः प्राणान् अतिपातयामि, प्राणान् अतिपातयतः अपि अन्यान् न समनुजानामि ।)

(अणिसिओ) अनिश्चित एटले आलोक तथा परलोकनी आशसारहित एवो (ह) हु (जावज्जीवाए) जावजीव सुधी (सय) योते (पाणे) प्राणेनो (नेव) नहीं ज (अइवाएज्जा) विनाश करु. (अन्नेहि) बीजा पासे (पाणे) प्राणेनो (नेव) नहीं ज (अइवायावेज्जा) विनाश करावु. (पाणे) प्राणेनो (अइवायते वि) विनाश करता एना पण (अन्ने) बीजाओने (न समणुजाणिज्जा) हु सारा नहीं मानु.

कोनी साचीए हु आ पक्खण कं हु : ए शका उपर अरिहतादिक पाचनी साची बतावे थे —

सू०—तं जहा—अरिहतसस्किअं १ सिद्धसस्किअं २ साहुसस्किअं ३ देवसस्किअ ४ अप्सस्किअं । ५।
(तद्यथा—अर्हत्सात्त्विकं १ सिद्धसात्त्विकं २ साधुसात्त्विकं ३ दैवसात्त्विकं ४ आत्मसात्त्विकम् ५)
(त जहा) ते आ प्रमाणे—(अरिहतसस्किअ) अरिहतनी साचीए १, तथा (सिद्धसस्किअ) पदर भेदना जे

सिद्धो तेमनी साचीए २, तथा (साहसस्त्रिक्रं) साधु एटले महासुनिओ तथा उपलक्षणी आचार्य अने उपाध्याय तेमनी साचीए ३, तथा (देवसस्त्रिक्रं) समकितदृष्टि जे भुवनपति आदिक देवो तेमनी साक्षीए ४, तथा (अस्पसस्त्रिक्रं) विर-
तिना परिणामवाळो जे मारो पोतानो आत्मा तेनी साचीए ५ हुं आ पञ्चखाण करुं छुं.

अहीं कोइ शंका करे के—पोते अने साची ए चने प्रत्यक्ष होय तो ज आ लोकमां साक्षीनो व्यवहार करी शकाय छे. अही तो सिद्ध भगवान् अतींद्रिय होवाथी तेमनी साची शी रीते कहेवाय ? तेनो जवाब ए छे के—पञ्चखाण करनारनी मति साचीए ३, तथा (देवसस्त्रिक्रं) समकितदृष्टि जे भुवनपति आदिक देवो तेमनी साक्षीए ४, तथा (अस्पसस्त्रिक्रं) विर-
तिना परिणामवाळो जे मारो पोतानो आत्मा तेनी साचीए ५ हुं आ पञ्चखाण करुं छुं.

अहीं कोइ शंका करे के—पोते अने साची ए चने प्रत्यक्ष होय तो ज आ लोकमां साक्षीनो व्यवहार करी शकाय छे. अही तो सिद्ध भगवान् अतींद्रिय होवाथी तेमनी साची शी रीते कहेवाय ? तेनो जवाब ए छे के—पञ्चखाण करनारनी मति साचीए ३, तथा (देवसस्त्रिक्रं) समकितदृष्टि जे भुवनपति आदिक देवो तेमनी साक्षीए ४, तथा (अस्पसस्त्रिक्रं) विर-
तिना परिणामवाळो जे मारो पोतानो आत्मा तेनी साचीए ५ हुं आ पञ्चखाण करुं छुं.

पाक्षिकघ्न
संस्कृतानु-
वाद सहित
॥ ७ ॥

अहीं कोइ शंका करे के—पोते अने साची ए चने प्रत्यक्ष होय तो ज आ लोकमां साक्षीनो व्यवहार करी शकाय छे. अही तो सिद्ध भगवान् अतींद्रिय होवाथी तेमनी साची शी रीते कहेवाय ? तेनो जवाब ए छे के—पञ्चखाण करनारनी मति साचीए ३, तथा (देवसस्त्रिक्रं) समकितदृष्टि जे भुवनपति आदिक देवो तेमनी साक्षीए ४, तथा (अस्पसस्त्रिक्रं) विर-
तिना परिणामवाळो जे मारो पोतानो आत्मा तेनी साचीए ५ हुं आ पञ्चखाण करुं छुं.

अहीं कोइ शंका करे के—पोते अने साची ए चने प्रत्यक्ष होय तो ज आ लोकमां साक्षीनो व्यवहार करी शकाय छे. अही तो सिद्ध भगवान् अतींद्रिय होवाथी तेमनी साची शी रीते कहेवाय ? तेनो जवाब ए छे के—पञ्चखाण करनारनी मति साचीए ३, तथा (देवसस्त्रिक्रं) समकितदृष्टि जे भुवनपति आदिक देवो तेमनी साक्षीए ४, तथा (अस्पसस्त्रिक्रं) विर-
तिना परिणामवाळो जे मारो पोतानो आत्मा तेनी साचीए ५ हुं आ पञ्चखाण करुं छुं.

(एव भवति भिक्षुः वा भिक्षुकी वा संयतविरतप्रतिदत्तप्रत्याख्यातपापकर्मा दिवा वा रात्रौ वा पक्वो वा पर्यङ्गतो वा सुप्तो वा जाग्रतु वा ॥)

(एव) ए प्रमाणे पटले पूर्वे कक्षा प्रमाणे प्रत्याख्यान करवाधी (भिक्षु वा) साधु अथवा (भिक्षुणी वा) साध्वी (दिव्या वा) दिवसे अथवा (रात्रौ वा) रात्रे, (एगञ्चो वा) एकला होय अथवा (परिसागञ्चो वा) पर्यदार्मा-साधु के साध्वीना समुदायमा रहेल होय, (सुत्ते वा) सुता होय अथवा (जागरमाणे वा) जागता होय तो पण ते (सज्य) सतर प्रकारना समयसहित होय छे, तथा (विरय) विविध प्रकारे चार प्रकारना तपने विषे रक्त-उत्तर होय छे, तथा (पडिहय) स्थितिनी हानि करवाधी ग्रथिनो भेद करीने विनाश पमाड्यु छे अने (पच्चत्काय) हेतुना अभावधी फरी नहीं वधवावडे दूर कर्पु छे (पावकम्मे) ज्ञानावरखीयादिक पापकर्म लेणे एवो थाय छे. अर्थात् प्राणातिपातनु प्रत्याख्यान करनार साधु तथा साध्वी निरतर समयमाळा, विरतिवाळा अने पापकर्मरहित पाप छे.

प्राणातिपातनी विरतिनी ज खुति करे छे—

सु०—एस खलु पाणाइवायस्स वेरमाणे हि ए सुहे खमे निस्सेसि ए आणुगामि ए पारगामि ए सव्वेसि पाणाण सव्वेसि भूयाणं सव्वेसि जीवाणं सव्वेसि सत्ताण अदुक्कणया ए असोयणया ए अजूरणया ए अतिप्पणया ए अपीडणया ए अपरियावणया ए अणोदवणया ए, महत्थे महागुणे

महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे, तं दुःखकयाए कम्मकयाए मोक्कयाए बोहिलाभाए संसारुत्तराणए ति कट्ठु उवसंपज्जित्ताणं विहरामि ॥

(इदं खलु प्राणातिपातात् विरमणं हितं सुखं क्षमं निःश्रेयसिकम् आनुगामिकं पारगामिकं सर्वेषां प्राणानां सर्वेषां भूतानां सर्वेषां जीवानां सर्वेषां सत्त्वानाम् अदुःखनतया अशोचनतया अजरुणतया अते-
पनतया अपीडनतया अपरितापनतया अनद्रावणतया, महार्थं महाशुणं महानुभावम् महापुरुषानुचीर्णम् परमर्षिदेशितं प्रशस्तं, तत् दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय मोक्षाय बोधिलाभाय संसारोत्तराणाय इति कृत्वा उपसंपद्य विहरामि)

(एस) आ (खलु) निश्चे (पाणाइवायस्स) प्राणातिपातथकी (वेरमणं) जे विरमणुं ते (हिए) पथ्य भोजननी जेम हित एटले कन्याणने करनारुं छे, तथा (सुहे) तरस्थाने शीतल जळपाननी जेम सुख करनारुं छे, तथा (खमे) युक्त-उचित स्वरूपवालुं छे, तथा (निस्सेसिए) मोक्षनुं कारण होवाथी निःश्रेयसरूप छे, तथा (आणुगामिए) आनुगामिक एटले उत्तरोत्तर भवोमां सुखनो अनुबंध करनारुं छे. तथा (पारगामिए) संसारनो पार पमाडनार छे. आ व्रत एवा प्रकारनुं केम छे ? तेना उत्तरमां कहे छे के (सब्बेसिं पाणाणं) सर्व पंचेंद्रिय प्राणीओने (सब्बेसिं भूयाणं) सर्व भूत-एकेंद्रियोने (सब्बेसिं जीवाणं) सर्व जीवोने एटले देव, नारकी, उत्तम नर अने असंख्य वर्षना आयुष्यवाळा नरतिर्य्योने तथा (सब्बेसिं सत्ताणं) सर्व सत्त्वोने एटले सोपक्रम आयुष्यवाळा नरतिर्य्योने (अदुक्कयाए) दुःख नहीं उत्पन्न करवा-

વહે કરીને, તથા (અસોયણયાણ) શોક નહીં ઉત્પન્ન કરવાવહે કરીને, તથા (અનૂરણયાણ) શરીરનુ જીર્ણોપણુ નહીં કરવા-
 વહે કરીને, તથા (અતિપ્પણયાણ) પરસેવો, લાઠ અને અશ્રુ ઉત્પન્ન થાય તેવુ કારણ નહીં કરવાવહે કરીને, તથા (અપી-
 ઢણયાણ) પાદાદિકના સકોચ-વિકોચથી પીઠા નહીં ઉત્પન્ન કરવાવહે કરીને તથા (અપરિયાવણયાણ) ચોતરફથી શરીરનો
 સત્તાપ નહીં કરવાવહે કરીને, તથા (અણોદ્વણયાણ) ત્રાસ અથવા મારવુ નહીં કરવાવહે કરીને આ ત્રત હિત આદિકને
 કરનારુ છે. વઢી આ પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત (મહત્થે) મોટા અર્થવાલુ છે. એટલે તેનુ સ્વરૂપ અને ફલ વિગેરે મોડુ છે,
 તથા (મહાગુણે) સર્વ મહાવ્રતોના સમગ્ર ગુણોનો આધારરૂપ હોવાથી મોટા ગુણવાલુ છે, તથા (મહાણુમાવે) સ્વર્ગ
 અને મોક્ષાદિક આપનાર હોવાથી મોટા અનુભવ-માહારમ્યવાલુ છે, તથા (મહાપુરિસાણુચિન્ને) તીર્થંકર ગણધર વિગેરે
 મહાપુરુષોણ આચરેલુ એટલે સેવેલુ છે, તથા (પરમરિસિદેસિણ) તીર્થંકરાદિક મહર્ષિઓણ દેશિત એટલે મન્યપ્રાણીના ઉપ-
 કારને માટે કહેલુ છે, તથા (પસત્થે) અત્યંત પ્રશસ્ત છે-શુભ છે. આવા પ્રકારનુ તે પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત છે તેથી
 કરીને તે વ્રત (દુરુક્કયાણ) શરીર અને મનસર્બથી દુઃખોનો હ્રય કરવા માટે, તથા (કમ્મસ્કયાણ) જ્ઞાનાવરણીયાદિક
 કર્મોના હ્રય કરવા માટે, તથા (મોક્કયાણ) મોચ મેઠવવા માટે તથા (બોહિલામાણ) જન્માતરમા પણ સમકિતની
 પ્રાપ્તિ થાય તેટલા માટે, તથા (સસારુચારણાણ) સસારસમુદ્રનો પાર પામવા માટે-મારે યશે (ચિ કટ્ટુ) એમ કરીને એટલે
 એવા હેતુથી વ્રતને (ઉવસપણ્ણિચારણ) અગીકાર કરીને (વિહરામિ) હું માસકન્પાદિકના વિહારવહે વર્તુ છુ-વિચરુ છુ.

હવે આ પ્રથમ વ્રતની સમાપ્તિ કરે છે —

ये पाणाइवायात्रा वरण- विरमणम् ।)

अथो हं-प्राप्त

सुधत-निवृत्ति कं.

सू० पढम उपस्थिताडरण महाराष्ट्र (पहण्वए) मारे ब्राजथी वरमख तेनो हेतु ए छ

पहला (पहले) प्राणातिपात शर्का (परमेश्वर) आपनी आत्मा प्रमाण

(मंते) हे मंगलार्थ (पाणाइवायाआ) सर्व (व्यामंत्रण) आ व्रतना आरम्भार्थ (नहीं) करवुं नहीं आने कया पछा नही आराधना

ॐ, तैथी (सम्बन्ध) हे भगवंत एवु मुरुषु विना कह्वाय छः

ब्राह्मी मत् २७० एतन्ना विना एतले एमना आक्ष। करवाथी ज ते प्रप ः एमे प्राप् थाय छे.

के गुरुन पूछवा निवेदन करेगुः तथ कुरुपपणु नम नादर, नम
अने स्थारि कुल छत्राश थाय अ

अन्यथायु, ध्या, ३६ आ प्रमाणे थाय छ-सूदम, ए वरणमुण। कल

पंडेला महाव्रतना भागा २५ कावुं, करावुं अग ॥

॥ इति प्रथम महाब्रह्म

॥ इति प्रथमः ॥

याचिकसूत्र
संस्कृतानु-
बाद सहित

॥ अथ द्वितीयं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे दोच्चे भंते महव्वए सुसावायाओ वेरमण, सव्व भंते सुसावायं पच्चस्सामि, से कोहा वा लोहा वा भया वा हासा वा नेव सय मुसं वएज्जा, नेवन्नेहि मुस वायावेज्जा मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करोमि न कार- वेमि करतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् द्वितीये भदन्त महाव्रते मृपावादात् विरमण, सर्व भदन्त मृपावादं प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा) क्रोधाद्वा लोभाद्वा भयाद्वा हास्याद्वा नैव स्वय मृपा वदामि, नैवान्यैः मृपा वादयामि मृपा वदतोऽपि अन्यान् न समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविध त्रिविधेन मनसा वाचा कारयेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्सृजामि)

(अह) इवे पहेला महाव्रतनी पच्ची (मते) हे मगवन् ! (अगरे) अन्य (दोच्चे) बीजा (महव्वए) महाव्रतने विपे (सुसावायाओ) मृपावाद थकी (वेरमणं) सर्वथा विरमवु-निर्वर्तवु एम मगवते कटु छे, तेथी (मते) हे मगवन् ! (सव्वं)

समग्र (मुसावायं) मृपावादने (पञ्चकामि) हुं पञ्चखुं छुं-निपेधुं छुं, (से) ते आ प्रमाणे-(कोहा वा) क्रोधथी (लोहा वा) लोभथी-पहेलो अने छेन्नो कपाय कहेल होवाथी वच्चेना बे पण जाणी लेवा तेथी करीने मानथी, मायार्थी, (भया वा) भयथी, (हासा वा) हास्यथी तथा रागथी, द्वेषथी, कलहथी, अभ्याख्यानदिकथी (सयं) हुं पोते (मुसं) मृषा (नेव) नहीं ज (वएजा) बोळुं, (अबेहि) बीजा पासे (मुसं) मृषा (नेव) नहीं ज (वायवेजा) बोलावुं. (वयंते वि) मृषा बोलता एवा पण (अबे) बीजाओने (न समणुजाणामि) सारा नहीं जाणुं-अनुमोदना नहीं करुं. केवी रीते ? (जाव-जीवाए) जावजीव सुधी (तिविहं) त्रिविधे करीने एटले (मणेंणं) मनवडे (वायाए) वचनवडे (काएणं) कायावडे (न करेमि) मृपावादने नहीं करुं, (न कारवेमि) नहीं करावुं. (करंतं पि अबं) मृपावाद करता-बोलता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) नहीं अनुमोदना करुं. (तस्स) ते मृपावादसंधी पापने (भंते) हे भगवन् ! (पडिक्कमामि) हुं पडिक्कं छुं. (निंदामि) आत्मानो साक्षीए निंदुं छुं. (गरिहामि) गुरुनी समन्न गर्हा करुं छुं. (अप्पाणं वोसिरामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसिरावुं छुं-विविध प्रकारे तजुं छुं.

सू०-से मुसावाए चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ णं मुसावाए सब्बदव्वेसु, खित्तओ णं मुसावाए लोए वा अलोए वा, कालओ णं मुसावाए दिआ वा राओ वा, भावओ णं मुसावाए रागेण वा दोसेण वा ॥

(સ મૃપાવાદઃ ચતુર્વિધઃ પ્રજ્ઞસઃ, તથથા-દ્રવ્યતઃ સ્વેત્રતઃ કાલતઃ ભાવતઃ । દ્રવ્યતઃ કાલતઃ સ્વેત્રતઃ ભાવતઃ । ણં મૃપાવાદઃ સર્વેદ્રવ્યેષુ, સ્વેત્રતઃ ણ મૃપાવાદઃ લોકે વા અલોકે વા, કાલતઃ ણ મૃપાવાદઃ દિવા વા રાત્રી વા, ભાવતઃ ણ મૃપાવાદઃ રાગેણ વા દ્વેષેણ વા)

(સે) તે પૂર્વે જણાવેલ (મુસાવાણ) મૃપાનાદ (ચડવિદે) ચાર પ્રકારે (પદ્ધતે) કહ્યો છે (ત જહા) તે આ પ્રમાણે- (દઠ્ઠવઓ) દ્રવ્યથી-દ્રવ્યને આશ્રીને (ચિત્તઓ) ચેત્તથી-ચેત્તને આશ્રીને (કાલઓ) કાલથી-કાલને આશ્રીને અને (ભાવઓ) ભાવથી-ભાવને આશ્રીને, તેમા (દઠ્ઠવઓ ણ) દ્રવ્યને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (સર્વદઠ્ઠવેસુ) ધર્મો-સ્તિકાય અધર્મોસ્તિકાયાદિક સર્વ દ્રવ્યને વિયે-તે સવધી અન્યથા પ્રરૂપણા કરવાથી થાય છે. (ચિત્તઓ ણ) ચેત્તને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (લોણ વા) લોકને વિયે અથવા (અલોણ વા) અલોકને વિયે ગોલાય છે, (કાલઓ ણ) કાલને આશ્રીને (મુસાનાણ) મૃપાવાદ (દિવા વા) દિવસને વિયે અથવા (રાઓ વા) રાત્રિને વિયે ગોલાય છે અને (ભાવઓ ણ) ભાવને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (રાગેણ વા) માયા અને લોભરૂપ રાગવદે ગોલાય છે એટલે કે પોતે ગ્લાન નહીં છતાં હુ ગ્લાન છુ, પણ નહીં છતાં મારે અમુક વસ્તુનો સુપ છે, અથવા ભિચાટન કરવામાં આઠસ આવવાથી મારા પગ દુઃખે છે વિગેરે માયાવદે મૃપાવાદ ગોલાય છે તથા લોભથી એટલે સારા અન્નનો લાભ થવાથી વીજા એપણીય અત પ્રાંત આહારને આ અનેપણીય છે એમ કહેવાય છે અથવા (દોસેણ વા) ક્રોધ અને માન સ્વરૂપવાળા દ્વેષવદે મૃપાવાદ ગોલાય છે. એટલે કે ક્રોધથી અન્યને ' તુ દામ છે ' એમ કહે અને માનથી પોતે નહુશ્રુત નહીં છતાં ' હુ નહુશ્રુત છુ ' એમ ગોલે. અહીં ઉપલ-

દ્રવ્યથી ભયવહે તથા હાસ્ય વિગેરેવહે પણ મૃપાવાદ બોલાય છે એમ જાણી લેવું. તે આ પ્રમાણે—કાંઈક અકાર્ય કરીને પછી પ્રાયશ્ચિત્તના મયને લીધે ‘ મેં કર્યું નથી ’ એમ બોલે. એ જ રીતે કોઈની હાંસી કરવા વિગેરેમાં પણ અસત્ય બોલે. અહીં દ્રવ્ય અને ભાવથી ચાર માંગા થઈ શકે છે. તે આ પ્રમાણે—કોઈ દ્રવ્યથી મૃપાવાદ બોલે પણ ભાવથી ન બોલે ૧, કોઈ ભાવથી બોલે પણ દ્રવ્યથી ન બોલે ૨, કોઈ ભાવથી અને દ્રવ્યથી બન્નેથી મૃપાવાદ બોલે ૩, અને કોઈ દ્રવ્યથી અને ભાવથી બન્નેથી મૃપાવાદ ન બોલે ૪. ઉદાહરણ—કોઈ દ્વિસક વ્યાધે કોઈ પુરુષને વનમાં પૂછ્યું કે—“ અહીંથી મૃગોને જતાં તેં જોયા છે ? ” તે સાંભળી દયાના પરિણામથી તે જોયા છતાં ‘ નથી જોયા ’ એમ કહે. આ દ્રવ્યથી મૃપાવાદ કહેવાય છે ૧. કોઈ પુરુષ અસત્ય બોલવાના પરિણામવાળો છતાં બોલતી વસ્તુને સહસાસ્કારથી સત્ય બોલી ગયો, પણ તેને ભાવથી તે મૃપાવાદ લાગ્યું ૨. કોઈ પુરુષ હું અસત્ય બોલીશ એવો વિચાર કરી બોલતો. વસ્તુને પણ અસત્ય બોલે, તેને દ્રવ્ય અને ભાવ એ બન્નેથી મૃપાવાદ લાગે છે ૩. ચોથો માંગો શૂન્ય જ છે કેમકે તેમાં દ્રવ્યથી ને ભાવથી મૃપાવાદ ન બોલવાની વાત છે.

સૂ૦—જં મણ્વે ઇમસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અહિંસાલક્ખણસ્સ સચ્ચાહિટ્ઠિઅસ્સ વિણયમૂલસ્સ લંતિપ્પહાણસ્સ અહિરણસોવાન્નિઅસ્સ ઉવસમપભવસ્સ નવંભવેગુત્તસ્સ અપયમાણસ્સ ભિક્ખાવિત્તિ અસ્સ કુલ્લીસંવલસ્સ નિરગિસરણસ્સ સંપક્કાલિઅસ્સ ચત્તદોસસ્સ ગુણગાહિઅસ્સ નિવિવ્ઞારસ્સ નિવિવ્ત્તીલક્ખણસ્સ પંચમહવ્વયજુત્તસ્સ અસંનિહિસંચયસ્સ અવિસંવાદસ્સ સંસારપારગામિઅસ્સ નિ-

न्वाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुंन्वि अन्नाणयाए असवणयाए अबोहिए अणभिगमेणं अभिगमेणं
 वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुक्काए चउक्क-
 साओवगएण पचिदिओवसहेणं पडुप्पन्नभारियाए सायासोक्कमणुपालयतेणं इहं वा भवे अन्नेसु
 वा भवग्गहणेसु मुसावाओ भासिओ वा भामाविओ वा भासिजंतो वा परेहिं समणुद्वाओ तं
 निदामि गरिहामि तिविहं तिविहेणं मणेण वायाए काएणं । अईअं निदामि पडुप्पन्नं संवरेमि
 अणाय पच्चक्कामि सव्वं मुसावाय । जावज्जीवाए अणिस्सिओ हं नेव सय मुसं वएज्जा, नेवन्नेहि
 मुसं वायावेज्जा, मुस वयते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा । तं जहा-अरिहतसक्किअ सिद्धसक्किअं
 साहुसक्किअ देवस.क्कअं अप्पसाक्किअं । एव भवइ भिक्खू वा भिक्कुणी वा संजयविरयपडिहयप-
 च्चक्कायपावक्कमे दिआ वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु
 मुसावायस्स वेरमणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं
 भूआण सव्वेसि जीवाण सव्वेसिं सत्ताणं अदुक्कणयाए असोअणयाए अजरूणयाए अतिप्पणयाए

अपीडणयाए अपरिआवणयाए अणोदवणयाए, महत्थे महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुखककयाए कम्मकयाए मोक्काए बोहिलाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपजिन्ताणं विहरामि । दोच्चे भंते महव्वए उवाट्ठिओमि सब्बाओ मुसावायाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्वं सूत्रनो अर्थं पूर्वनी जेम जाणवो. विशेष ए छे के प्राणातिपातने ठेकाणे मृषणाद शब्द कहेवो. आ व्रतनी आराधना जे न करे ते परभवे जिह्मना छेदने पामे तथा अविश्वास्य अने मृंगो थाय. चीजा व्रतना भांगा ३६ आ प्रमाणे छे—क्रोध, लोभ, भय अने हास्यने त्रण योगे गुणवादी नार थाय, तेने त्रण करणे गुणीए तयारे छत्रीश थाय.

॥ इति द्वितीयं महाव्रतम् ॥

॥ अथ तृतीयं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे तच्चे भंते महव्वए अदिन्नादाणाओ वेरमणं, सब्बं भंते अदिन्नादाणं पच्च-स्सामि । से गामे वा नगरे वा अप्पं वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्त-

मंत वा नेव सयं अदिन्नं गिह्मिजा, नेवन्नोहि अदिन्नं गिह्मिजेजा, अदिन्नं गिह्मिजे वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविह तिविहेण मणेणं वायाए काएण न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाण वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् तृतीये भदन्त महाव्रते अदत्तादानाद्विरमणं, सर्वं भदन्त अदत्तादानं प्रत्याख्यामि ।
अथ (तथथा)-ग्रामे वा नगरे वा अरण्ये वा अरण्ये वा बहु वा अणु वा स्थूल वा चित्तवद्वा अचित्तवद्वा नैव स्वयमदत्त गृह्णामि, नैवान्यैः अदत्त ग्राह्यामि, अदत्त गृह्णतोऽपि अन्यान् समनुजानामि, यावज्जीव अविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमप्यन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मानं व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (भते) हे भगवन् ! (अवरं) अन्य (तच्चे) त्रीजा (महब्बए) महाव्रतने विषे (अदिन्नादाणाओ) अदत्तादानयन्त्री, (वेरमण) सर्वथा विरमदु, एम भगवते वहु छे, तेथी (भते) हे भगवन् ! (सन्न) समग्र (अदिआ दाण) अदत्तादानने (पक्खस्सामि) हु निषेधु छु (से) ते आ प्रमाणे—(गामे वा) गामने विषे अथवा (नगरे वा) नगरने विषे, अथवा (अरन्ने वा) अरण्यने विषे, (अप्प वा) मून्यथी अरण्य, अथवा (वहु वा) मून्यथी वहु-वहु मून्य-वाळी, अथवा (अणु वा) प्रमाणथी नानी वस्तु अथवा (थूल वा) प्रमाणथी मोटी वस्तु ते वळी (चित्तमत वा) सचित्त

होय, अथवा (अचित्तमंतं वा) अचित्त होय, तेवी (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (सयं) हुं पोते (नेव) नहीं ज (गिण्हिजा) ग्रहण करूं, (अक्षेहिं) बीजा पासे (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (नेव) नहीं ज (गिण्हिजा) ग्रहण करूं, (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (गिण्हिते वि) ग्रहण करता एवा पण (अक्षे) बीजाओने (न समणुजाणामि) सारा नहीं जाणुं-अनु-मोदना नहीं करूं. केवी रीते ? (जावज्जीवाए) जावज्जीव सुधी (तिविहं) त्रिविधे (तिविहेगं) त्रिविधे करीने एटले (मयेणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं) कायावडे (न करेमि) अदत्तं ग्रहण नहीं करूं, (न कारवेमि) नहीं करावुं, (करंतं पि) करता एवा पण (अक्षं) बीजाने (समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. (तस्स) ते अदत्तादान संबंधी पापने (भंते) हे भगवन् ! (पडिक्कमाभि) हुं निषेध करूं हुं, (निदाभि) आत्मानि साक्षीए निंदूं हुं, (गरिहाभि) गुरुनी समच्च गर्हा करूं हुं, (अप्पाणं) तेवा पापकारी सारा आत्माने (वोसिराभि) वोसिरावुं हुं-विविध प्रकारे तजुं हुं.

सू०—से अदिन्नादाणे चउव्विहेपप्पत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ गं अदिन्नादाणे गहणधारणिज्जेसु दव्वेसु, खित्तओ गं अदिन्नादाणे गोमे वा नगरे वा अरन्ने वा, कालओ गं अदिन्नादाणे दिआ वा राओ वा, भावओ गं अदिन्नादाणे रागेण वा दोसेण वा ॥

(तत् अदत्तादानं चतुर्विधं प्रज्ञप्तं तथा-द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः एं अदत्तादानं

ग्रहणधारणियेषु द्रव्येषु, क्षेत्रतः णं अवत्तादान ग्रामे वा नगरे वा अरण्ये वा, कालतः णं अदत्तादानं दिवा वा रात्रौ वा, भावतः णं अदत्तादानं रागेण वा द्वेषेण वा)

(से) ते (अदिआदाणे) अदत्तादान (चउब्बिहे) चार प्रकारे (पक्कचे) कष्टु छे (त जहा) ते आ प्रमाणे—(दब्बओ) द्रव्यथी, (खित्तओ) क्षेत्रथी, (कालओ) कालथी अने (भावओ) भावथी. तेमां (दब्बओ खं) द्रव्यने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (गहणधारणियेसु) ग्रहण करी शकय अने धारण करी शकय एवा (दब्बेसु) द्रव्यो—पदार्थोने विपे थइ शके छे अर्थान् धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय विगेरे द्रव्यो ग्रहण के धारण करी शकता नथी तेथी सर्व द्रव्यने विपे एम कष्टु नथी (खित्तओ खं) क्षेत्रने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (ग्रामे वा) ग्रामने विपे, अथवा (नगरे वा) नगरने विपे, अथवा (अरण्ये वा) अरण्यने विपे थइ शके छे. (कालथो खं) कालने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (दिआ वा) दिवसे अथवा (रात्रौ वा) रात्रिए समवे छे. (भावओ खं) भावने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (रागेण वा) माया अने लोभरूप रागथी अथवा (दोसेण वा) क्रोध अने मानरूप द्वेषथी थइ शके छे. तेमां घूर्ते जनो मायावहे अदत्तने ग्रहण करे छे, लोभवहे वणिक् अने चोर विगेरे ग्रहण करे छे, क्रोधवहे राजादिक ग्रहण करे छे अने मानवहे अभिमानी पुरुषो अदत्तनु ग्रहण करी शके छे तेमज लोभ विना अदत्तादान समवत्तु नथी तेथी माया विगेरेमां पण लोभ तो रहेलो ज छे एम जाणवु अही द्रव्य तथा भावने आश्रीने चतुर्भंगी आ प्रमाणे थाय छे—कोइ द्रव्यथी अदत्त ग्रहण करे पण भावथी न करे. जेम रागद्वेषरहित कोइ साधु कोइपण प्रकारे अनुज्ञा लीधा विना वृणप्रमुखने ग्रहण करे, तेने

द्रव्यथी अदत्तादान लागे छे पण भावथी लागतुं नथी १. कोइ भावथी अदत्त ग्रहण करे पण द्रव्यथी न करे. जेम हुं पारकी वस्तु हरण करुं एवो अध्यवसाय छतां पण कोइ माणस ते वस्तु लइ शके नहीं, तेने भावथी अदत्तादान लागे छे पण द्रव्यथी लागतुं नथी २. कोइ द्रव्यथी अने भावथी बन्ने प्रकारे ग्रहण करे छे. जेम हुं परवस्तु ग्रहण करुं एवा अध्यवसायथी ते पर वस्तु ग्रहण करे तेवा मनुष्यने द्रव्य अने भाव बन्नेथी अदत्तादान लागे छे ३. कोइ द्रव्यथी तेमज भावथी पण ग्रहण न करे. आ चोथो भांगो शून्य छे. ४.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अहिंसालक्खणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमूलस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरन्नसोवन्निअस्स उवससमपभवस्स नववंभचेरगुत्तस्स अपयमाणस्स भिस्कावित्तिअस्स कुक्खीसंबलस्स निरगिस्सरणस्स संपक्खालिअस्स चत्तदोसस्स गुणग्गाहिअस्स निव्विआरस्स निव्वित्तिलक्खणस्स पंचमहव्वयजुत्तस्स असंनिहिसंचयस्स अविसंवाइयस्स संसारपारगामिअस्स निव्वाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुंवेव अन्नाणयाए असवणयाए अवोहिए अणभिगमेणं अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुआए चउक्कसाओवगपण पंचिदिओवसट्ठेणं पडुपन्नभारियाए सायासोस्समणुपालयंतेणं इहं वा भत्ते अन्नेसु वा भवग्गहणेषु

अदिन्नादाणं गहिअ वा, गाहाविअ वा घेप्पंतं वा परेहिं समणुन्नाय, तं निंदामि गरिहामि तिविहं
 तिविहेण मणेणं वायाए काएण, अईअ निंदामि, पडुप्पन्नं सवरेमि, अणाय पच्चक्खामि सव्वं
 अदिन्नादाणं जावज्जीवाए अणस्सिओ ह, नेव सय अदिन्न गिणहेज्जा, नेवत्तेहि अदिन्न गिणहाविज्जा,
 अदिन्न गिण्हते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा, तं जहा-अरिहंतसस्किअं सिद्धसस्किअं साहुसस्किअं
 देवसस्किअं अप्सस्किअ । एव भवइ भिस्कू वा भिक्खुणि वा सजयविरयपडिहयपच्चक्खायपावक-
 म्मे दिअ वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु अदिन्नादा-
 णस्स वेरमणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं भूआणं
 सव्वेसिं जीवाणं सव्वेसिं सत्ताण अदुक्खयाए असोअणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए अपी-
 डणयाए अपरिआवणयाए अणुद्वणयाए महत्थे महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिण्णे
 परमरिसिंदेसिए पसत्थे त दुक्खयाए कम्मस्खयाए मोक्खाए वोहिलाभाए संसारुत्तरणाए चि
 कट्टु उवसपज्जित्ताए विहरामि । तच्चे भते महव्वए उवाट्ठिओमि सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थ पूर्वनी जेम जाणवो. विशेष ए के प्राणातिपातने वदले अदत्तादान कहेलुं. जे माणस आ व्रतनी आराधना न करे तेने वध, बंधन, दारिद्र्य, थापणनो नाश विगेरे दोषो (हानिओ) थाय छे. त्रीजा व्रतना भांगा ८१ आ प्रमाणे—गाम, नगर, अरण्य, अन्न, बहु, अणु, सचित्त, अचित्त ए नवपदने व्रण जोने गुणवार्थी २७ थाय तेने व्रण करणे गुणवार्थी ८१ थाय छे.

॥ इति तृतीयं महाव्रतम् ।

॥ अथ चतुर्थं महाव्रतम् ॥

सू—अहावरे चउत्थे भंते महव्वए मेहुणाओ वेरमणं । सव्वं भंते मेहुणं पच्चखानि, से दिव्वं वा माणुसं वा तिरिक्कजोणिअं वा नेव सयं मेहुणं सेविजा, नेवनेहिं मेहुणं सेवाविजा, मेहुणं सेवते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावजीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करोमि, न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् चतुर्थे भवन्त महाव्रते मैथुनात् विरमणं, सर्वं भदन्त मैथुनं प्रत्याख्यामि । अथ (तद्यथा)-
 दिव्य वा मानुष वा तैर्यग्योनें वा नैव स्वय मैथुनं सेवे, नैवान्यैः मैथुनं सेवयामि, मैथुन सेवमानानपि
 अन्यान् न समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वचसा कार्येन न करोमि, न कारयामि,
 कुर्वन्तमपि अन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (मते) हे भगवन् ! (अवर) अन्य (चउत्थे) चोथा (महव्वए) महाव्रतने विवे (मेहुणाओ) मैथुन-
 यकी (वेरमण) सर्वथा विरमवु एम भगवते कणु छे, तेयी (मते) हे भगवन् ! (सव्व) समग्र (मेहुण) मैथुनने (पच्च
 क्कामि) दु निपेधु छु. (से) ते आ प्रमाणे—(दिव्व वा) देव सबधी, अथवा (माणुस वा) मनुष्य सबधी, अथवा
 (तिरिक्कजोणिअ वा) तिर्यचयोनि सबधी (मेहुण) मैथुनने (सय) दु पोते (नेव) नहीं ज (सेविज्जा) सेवु, (अवेहिं)
 बीजा पास (मेहुण) मैथुनने (नेव) नहीं ज (सेवाविज्जा) सेवरावु, (मेहुण) मैथुनने (सेवते वि) सेवता एवा पण
 (अन्ने) बीजाओने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं आपु केवी रीते ? (जावज्जीवाए) जावज्जीव सुधी (तिविह
 त्रिविधेने (तिविहेण) त्रिविध करीने पटले (मयेण) मनवडे (वायाए) वचनवडे, (काएण) कायावडे, (न करेमि)
 मैथुनने नहीं करु, (न कारवेमि) नहीं करावु, (करत पि अन्न) करता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) अनुमोदना
 नहीं आपु. (तस्स) ते मैथुन सयधी पापने (मते) हे भगवन् ! (पडिक्कामामि) दु निपेधु छु, (निंदामि) आत्मानि साचीए निंदु
 छु, (गरिहामि) गुरुनी समक्ष गर्हा करु छु अने (अप्पाण वोसिसामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसिरावु छु-वडु छु.

सू०—से मेहुणे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ णं मेहुणे रूवेसु वा रूवसहगएसु वा । खित्तओ णं मेहुणे उड्डलोए अहोलोए वा तिरिअलोए वा । कालओ णं मेहुणे दिआ वा राओ वा । भावओ णं रागेण वा दोसेण वा ।

(तत् मैथुनं चतुर्विधं प्रज्ञप्तं, तद्यथा-द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः णं मैथुनं रूपेषु वा रूपसहगतेषु वा । क्षेत्रतः णं मैथुनम् ऊर्ध्वलोकं वा अधोलोकं वा तिर्यग्लोकं वा । कालतः णं मैथुनं दिया वा रात्रौ वा । भावतः णं मैथुनं रागेण वा द्वेयेण वा)

(से) ते (मेहुणे) मैथुन (चउव्विहे) चार प्रकारे (पन्नत्ते) कहुं छे. (तं जहा) ते आ प्रमाणे—(दव्वओ) द्रव्यथी, (खित्तओ) क्षेत्रथी, (कालओ) कालथी अने (भावओ) भावथी. तेमां (दव्वओ णं) द्रव्यने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (रूवेसु वा) धिन्नामण आदिक निर्जीव रूपोने धिये अथवा (रूवसहगएसु वा) रूपनी साथे रहेला मनुष्यादिक सजीवने धिये संभवे छे. (खित्तओ णं) क्षेत्रने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (उड्डलोए वा) ऊर्ध्वलोकमां एटले मेरुना वनखंडमां तथा सौधर्म विंगरे देवलोकमां अथवा (अहोलोए वा) अधोलोकमां एटले अधोग्राम-कुवडीविजय तथा मत्तनपतिना भवन विंगरेमां, अथवा (तिरिअलोए वा) द्वीप, समुद्र, पर्वत विंगरे तिच्छाल्लोकमां संभवे छे. (कालओ णं) कालने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (दिआ वा राओ वा) दिवसे अथवा रात्रे संभवे छे. (भावओ णं) भावने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (रागेण वा)

માયા અને લોભરૂપ રાગવદે અથવા (દોસેણ વા) ક્રોધ અને માનરૂપ દ્વેષવદે સમવે છે.

અહીં પણ દ્રવ્યથી અને માવથી મૈથુનની ચતુર્મગી થઈ શકે છે. તેમાં કોઈ દ્રવ્યથી મૈથુન સેવે અને માવથી ન સેવે જેમકે રાગ-દ્વેષરહિત કોઈ સ્ત્રીને વલાત્કારે કોઈ પુરુષ સેવે તો તે સ્ત્રીએ દ્રવ્યથી મૈથુન સેવ્યું અને માવથી ન સેવ્યું. ?
કોઈ માવથી મૈથુન સેવે પણ દ્રવ્યથી ન સેવે જેમકે કોઈને મૈથુન સેવવાના પરિણામ થયા પણ તેની પ્રાપ્તિ થઈ નહીં તેને માવથી સેવન થયું અને દ્રવ્યથી ન થયું, ૨. કોઈ માવ અને દ્રવ્ય વચ્ચેથી મૈથુન સેવે છે. ૩. તથા કોઈ દ્રવ્ય અને માવ વચ્ચેથી સેવતા નથી. આ ચોથો ભગ શૂન્ય છે

સૂ૦—જં મણ્ડમરસ કેવલિપત્તસ્સ અર્હિસાલક્કણસ્સ સચ્ચાહિટ્ઠિઅસ્સ વિણયમૂલ-
સ્સ સ્વતિપ્પહાણસ્સ અહિરપ્પણસોવદ્ધિઅસ્સ ઉવસમપભવસ્સ નવવમ્બેરુત્તસ્સ અપયમાણસ્સ
ભિરુકાવિત્તિઅસ્સ કુરુકીસવલ્લસ્સ નિરગ્ગિસરણસ્સ સપ્પકાલિઅસ્સ ચત્તદોસસ્સ ગુણગાહિઅસ્સ
નિવ્વિઆરસ્સ નિવ્વિત્તિલક્કણસ્સ પચમહવ્વયજુત્તસ્સ અસનિહિસંચયસ્સ અવિસંવાદસ્સ સંસારપાર-
ગામિઅસ્સ નિવ્વાણમણપ્પજ્જસાણફલસ્સ પુર્વેવ અદ્ધાણયાપ્ અસવણયાપ્ અવોહિણ્ણ અણભિગમેણ
અભિગમેણ વા પમાણ રાગદોસપલ્લિબદ્ધયાપ્ વાલયાપ્ મોહયાપ્ મદયાપ્ કિંહુયાપ્ તિગારવગરુઆપ્

चउक्कसाओवगाएणं पंचिदिओवसट्टेणं पडुप्पन्नभारिआए सायासोक्कमणुपालयंतेणं इहं वा भवे अन्नोसु
वा भवगहणेसु मेहुणं सेविअं वा सेवाविअं वा सेविज्जंतं वा पेरोहिं समणुन्नायं तं निंदामि गरिहामि
तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं। अईअं निंदामि पडुप्पएणं संवरोमि अणागयं पच्चक्कामि सव्वं
मेहुणं। जावज्जीवाए अणस्सिओ हं नेव सयं मेहुणं सेविज्जा, नेवन्नोहिं मेहुणं सेवाविज्जा, मेहुणं सेवते
वि अन्ने न समणुजाणामि। तं जहा-अरिहंतसखिअं सिद्धसखिअं साहुसखिअं देवसखिअं
अप्पसखिअं। एवं भवइ भिक्खु वा भिक्खुणी वा संजयविरयपडिहयपच्चक्कायपावकम्मे दिआ वा
राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा। एस खलु मेहुणस्स वेरमणे हिए सुहे
खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं भूआणं सव्वेसिं जीवाणं सव्वेसिं
सत्ताणं अदुक्खयाए असोअणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए अपीडणयाए अपरिआवणयाए
अणुइवणयाए महत्थे महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुक्क-
याए कम्मक्खयाए मोक्खाए बोहिजाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपज्जिताणं विहरामि।

चउत्थे भते महव्वए उवाट्ठिओमि सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थ पूर्वनी जेम जाणवो विशेष ए छे जे प्राणतिपातने ठेकाणे मैथुन कहेवु मैथुन सेवनाराने आ मवमां तेमज परभवमां वध, बंधन, अपयश, नपुसकत्व, वाक्षीयापणु अने विधवापणु वगेरे दोषो प्राप्त थाय छे. आ व्रतना २७ भांगा आ प्रमाणे—देव, मनुष्य अने तिर्यचसवधी मैथुन ए व्रण पदने व्रण जोगे गुणवां ९ थाय तेने व्रण करणे गुणवाधी २७ थाय छे.

॥ इति षत्तुर्थं महाव्रतम् ॥

॥ अथ पञ्चमं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे पंचमे भते महव्वए परिग्गहाओ वेरमणं, सव्वं भंते परिग्गहं पच्चस्सामि, से अप्पं वा बहु वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंत वा अचित्तमंत वा, नेव सयं परिग्गह परिगिण्हेज्जा, नेवन्नेहि परिग्गह परिगिण्हविज्जा, परिग्गहं परिगिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेण वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाण वोसिरामि ॥

अथापरस्मिन् पञ्चमे भदन्त महाव्रते परिग्रहाद्विरमणं, सर्व भदन्त परिग्रहं प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा) अल्पं वा बहुं वा अणु वा स्थूल वा चित्तवद्वा अचित्तवद्वा नैव स्वयं परिग्रहं परिगृह्णामि, नैवान्यैः परिग्रहं परिग्राहयामि, परिग्रहं परिगृह्णतोऽपि अन्यान् समनुजानामि यावज्जीवं त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्यं न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दां गृहीमि आत्मानं व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (भंते) हे भगवन् ! (अवरे) अन्य (पंचमे) पांचमा (महव्वए) महाव्रतने विषे (परिग्रहाञ्चो) परिग्रहथकी (वेरमणं) सर्वथा विरमणुं एम भगवन्ते कहुं छे, तेथी (भंते) हे भगवन् ! (सव्वं) समग्र (परिग्रहं) परिग्रहने (पच्चरुक्कामि) हुं निपेणुं छुं. (से) ते आ पमाणे—(अप्पं वा) मूल्यथी भलप, अथवा (बहुं वा) मूल्यथी बहुमूल्यवाळा, अथवा (अणुं वा) प्रमाणथी नाना, अथवा (थूलं वा) प्रमाणथी मोटा, ते वळी (चित्तमंतं वा) सचित्त होय, अथवा (अचित्तमंतं वा) अचित्त होय, तेवा (परिग्रहं) धनधान्यादिक परिग्रहने (सयं) हुं पोते (नेव) नहीं ज (परिगिण्हेज्जा) ग्रहण करूं, (अब्बेहिं) बीजा पासे (परिग्रहं) परिग्रहने (नेव) नहीं ज (परिगिण्हाविज्जा) ग्रहण करावूं, (परिग्रहं) परिग्रहने (परिगिण्हंते वि) ग्रहण करता एवा पण (अन्ने) बीजाञ्चोने (न समणुजानामि) अनुमोदना नहीं करूं. केवी रीते ? (जावजीवाए) जावजीव सुधी (तिविहं) त्रिविधने (तिविहेणं) त्रिविधे करीने, एटले (मणेणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं) कायावडे, (न करेमि) परिग्रहने ग्रहण नहीं करूं, (न कारवेमि) नहीं करावूं,

(कृत पि) करता एवा पण (अने) बीजाने (न समणुज्जाणामि) अनुमोदना नहीं करू. (तस्स) ते परिग्रह संबंधी पापने (भते) हे मगवन् ! (पडिक्कमामि) हु निषेधु छु, (निदामि) आत्मसाचीए निंदु छु, (गरिहामि) गुरुसमच नहीं करु छु अने (अप्पाण) तेवा पापकारी मारा आत्माने (वोसिरामि) वोसराबु छु-विविध प्रकारे तलु छु.

सू०-से परिग्रहे चउठिहं पन्नचे, त जहा—द्वञ्चओ खित्तओ कालओ भावओ । द्वञ्चओ ण परिग्रहे सचित्ताचित्तमीसेसु दब्बेसु, खित्तओ णं परिग्रहे लोए वा अलोए वा, कालओ णं परिग्रहे दिआ वा राओ वा, भावओ णं परिग्रहे अट्ठवे वा महग्गे वा दोसेण वा ॥

(स परिग्रहः चतुर्विधः प्रज्ञप्तः, तद्यथा—द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः पं परिग्रहः सचित्ताचित्तमिश्रेषु द्रव्येषु, क्षेत्रतः ण परिग्रहः लोके वा अल्लोके वा, कालतः पं परिग्रहः दिआ वा राओ वा, भावतः पं परिग्रहः अल्पार्थे वा महार्थे वा रागेण वा द्वेषेण वा)

(से) ते (परिग्रहे) परिग्रह (चउठिहं) चार प्रकारनो (पन्नचे) कओ छे. (त जहा) ते आ प्रमाणे—(द्वञ्चओ) द्रव्यधी, (खित्तओ) क्षेत्रधी, (कालओ) कालधी अने (भावओ) भावधी तेमां (दब्बओ णं) द्रव्यधी (परिग्रहे) परिग्रह (सचित्ताचित्तमीसेसु) सचित्त अने भित्त एवा (दब्बेसु) आकाशादिक धर्माधर्मादिक सर्व द्रव्योने विषे थइ शके छे. एट्ठले के गाम, घर, आंगणुं विंगेर प्रदेशमां मसता करवाथी आकाशनो परिग्रह थाय छे, गति करवाना

प्रदेशमां ममता करवाथी घर्मास्तिकायनो परिग्रह थाय छे, कोइ पण स्थानमां नेसवुं, खुं विगेरे उपर ममता करवाथी अधर्मास्तिकाय द्रव्यनो परिग्रह थाय छे, माता, पिता, स्त्री विगेरे उपर ममता करवाथी जीवपरिग्रह थाय छे, हिरण्य-सुवर्णादिक उपर ममता करवाथी अजीव एटले पुद्गल द्रव्यनो परिग्रह थाय छे, तथा शीतकाल, उष्णकाल अने वर्षाकाल अथवा छए ऋतुमांथी कोइ पण ऋतु उपर मूच्छा करवाथी कालद्रव्यनो परिग्रह थाय छे. (खित्तओ गं) क्षेत्रथी (परिग्रहे) परिग्रह (लोए वा) लोकने विपे अथवा (अलोए वा) अलोकने विपे थइ शके छे. (कालओ गं) कालथी (परिग्रहे) परिग्रह (दिआ वा) दिवसे अथवा (राओ वा) रात्रे थइ शके छे. (भावओ गं) भावथी (परिग्रहे) परिग्रह (अप्प-ग्घे वा) अप्प मूच्यवाली वस्तु उपर अथवा (महग्घे) घणा मूच्यवाली वस्तु उपर थइ शके छे, अथवा (रागेण वा) रागवडे अथवा (दोसेण वा) बीजा उपरना द्वयवडे थइ शके छे. अहीं पण द्रव्य तथा भावने आथी चतुर्भंगी थाय छे ते आ प्रमाणे-कोइ द्रव्यथी परिग्रह धारण करे छे पण भावथी नथी करता, जेमके रागेद्वयरहित कोइ साधु द्रव्यथी उप-गरण धारण करे पण तेना पर मूच्छा नहीं होवाथी भावथी परिग्रहधारी नथी. १. कोइ भावथी परिग्रह धारण करे पण द्रव्यथी न करे, जेमके कोइने असुक वस्तु पर मूच्छा छे 'पण तेने तेनी प्राप्ति न थाय तो तेने भावथी परिग्रह छे पण द्रव्यथी नथी. २. कोइने द्रव्यथी अने भावथी पण परिग्रह होय छे, जेमके कोइने कोइ वस्तुपर मूच्छा होय अने ते वस्तु तेने प्राप्त थाय तो तेने द्रव्यथी अने भावथी परिग्रह न होय छे. ३. द्रव्यथी पण परिग्रह न होय अने भावथी पण परिग्रह न होय ए चोथो भंग शून्य छे.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अहिंसालक्खणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमू-
लस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरणसोवन्निअस्स उवसमपभवस्स नवबंभचेरगुत्तस्स अपयमाणस्स भि-
स्कावित्तिअस्स कुस्सीसंबलस्स निरगिसरणस्स संपक्खालिअस्स चत्तदोसस्स गुणगाहिअस्स नि-
व्विआरस्स निव्वित्तिलक्खणस्स पचमहव्वयजुत्तस्स असंनिहिसंचयस्स अविंसंवाइस्स संसारपार-
गामिअस्स निव्वारणगमणपज्जवसारणफलस्स पुंवि अन्नाणयाए असवणयाए अवोहिए अणभि-
गमेणं, अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए ति-
गारवगरुआए चउक्कसाओवगएणं पच्चिदिओवसेट्ठेणं पडुप्पन्नभारियाए सायासोक्कमणुपालयेतेणं
इह वा भवे अट्ठेसु वा भवग्गहणेसु परिग्गहो गहिओ वा गाहाविओ वा धिप्पतो वा परेहि सम-
णुन्नाओ तं निंदामि गरिहामि तिविह तिविहेण मयेण वायाए काएण । अईअ निंदामि पडुप्प-
रणं सवरेमि अणागय पच्चक्कामि सब्वं परिग्गहं । जावज्जीवाए अणिस्सिओ हं नेव सय परिग्गहं
परिगिणेज्जा, नेवन्नेहिं परिग्गहं परिगिणहावेज्जा, परिग्गह परिगिणहंते वि अट्ठे न समणुजाणिज्जा ।
त जहा—अरिहतसक्किअ सिद्धसक्किअ साहुसक्किअ देवसक्किअ अप्पसक्किअ । एव भवइ भिक्खू

वा भिक्कुणी वा संजयविरयपडिहयपच्चखाथपावकम्मे दिआ वा राओ वा एगओ वा परिसागओ
वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु परिगहस्स वेरमाणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगा-
मिए पारगामिए सब्वेसिं पाणाणं सब्वेसिं भूआणं सब्वेसिं जीवाणं सब्वेसिं सत्ताणं अटुक्कण-
याए असोअणयाए अजरणयाए अतिप्पणयाए अपीडणयाए अपरिआवणयाए अणुद्ववणयाए
महत्ये महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुक्कयाए कम्मक-
याए मोक्खाए बोहिलाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपज्जिताणं विहरामि । पंचमे भंते
महव्वए उवट्ठिओमि सव्वाओ परिगहाओ वेरमाणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो. मात्र प्राणतिपातने ठेकाणे परिग्रह शब्द कहेवो. परिग्रह धारण करनारने
वध, बंधन, मारण, दुःखीपणुं अने नरकगति विगोरे दोषो प्राप्त थाय छे. पांचमा व्रतना ५४ भांगा आ प्रमाणे थाय छे-
अन्नप, बट्ट, अणु, स्थूल, सचित्त अने अचित्त ए छ पदने त्रण जोगे गुणतां १८ थाय, तेने त्रण करणे गुणवाची ५४ थाय छे.

॥ इति पञ्चमं महाव्रतम् ॥

! अथ पष्ठं व्रतम् ।

सू०—अहावरे छेद्वे भते वय् राईभोअणाओ वेरमणं, सव्वं भते राईभोअणं पच्चक्कामि, से अस्सणं वा पाण वा खाइमं वा साइम वा, नेव सयं राइ भुंजेज्जा, नेवलोहिं राइं भुंजावेज्जा, राइं भुंजते वि अस्से न समणुजाणामि, जावजीवाए तिविह तिविहेण मण्णेण वायाए काएण न करेमि न कारवेमि करंत पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भते पडिक्कामि निंदामि गरिहामि अष्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् पष्ठे भवन्त व्रते रात्रिभोजनात् विरमण, सर्व भदन्त रात्रिभोजन प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा)—अशन वा पान वा खाद्य वा स्वाद्य वा, नैव स्वय रात्रौ भुञ्जे, नैवान्यै रात्रौ भोजयामि, रात्रौ भुञ्जानानपि अन्यान् समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविधं त्रिविधेन मनसा चाचा कार्येन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्यं न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (भते) हे भगवन् ! (अवरे) अन्य (छेद्वे) छट्ठा (वए) व्रतने विपे (राईभोअणाओ) रात्रिभोजन-यक्ती (वेरमण) विरसु छु. ते रात्रिभोजन चार रीते—रात्रिए ग्रहण करी रात्रे ज खाद्य १, रात्रे ग्रहण करी दिवसे

खाय २, दिवसे ग्रहण करी रात्रे खाय ३ अने दिवसे ग्रहण करी दिवसे खाय ४.* आमार्नो छेछो चौथो प्रकार शुद्ध छे-
पहेलाना त्रण प्रकार रात्रिभोजनमां गणाय छे. आवी रीतना रात्रिभोजनथकी (बेरमणं) सर्वथा त्रिमधुं एम भगवते कणुं
छे, तेथी (भंते) हे भगवन् ! (सत्वं) सर्वथा (राईभोअणं) रात्रिभोजनने (पच्चस्कामि) हुं निषेधुं छुं. (से) ते आ
प्रमाणे—(असणं वा) मात, दाळ विगेरे अशन अथवा (पाणं वा) पाणी विगेरे सर्व जातना पान अथवा (खाइमं वा)
खर्जूर विगेरे खाद्य अथवा (साइमं वा) तांबूलादिक स्वाद्य पदार्थानुं (सयं) हुं पोते (राइं) रात्रे (नेव) नहीं ज (भुंजेजा)
भोजन करूं, (अनेहिं) बीजाने (राइं) रात्रे (नेव) नहीं ज (भुंजावेजा) भोजन करावुं, (राइं) रात्रे (भुंजंते वि)
जमता एवा पण (अने) बीजाओने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. केवी रीते ? (जावजीवाए) जाव-
जीव सुधी (त्रिविहं) त्रिविधने (त्रिविहं) त्रिविधे करीने एटले (मण्येणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं)
कायावडे (न करेमि) भोजन नहीं करूं, (न कारवमि) बीजाने भोजन नहीं करावुं, (करंतं पि) भोजन करता एवा
पण (अने) बीजाने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. (तस्स) ते रात्रिभोजन संबंधी पापने (भंते) हे भगवन् !
(पडिक्कमामि) हुं निषेधुं छुं, (निंदाभि) आत्मसादीए निंदुं छुं, (गरिहामि) गुरु समच गहाँ करूं छुं अने (अप्पाणं)
तेवा पापकारी मारा आत्माने (वोसिरामि) विविध प्रकारे तजुं छुं.

सू०—से राईभोअणे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्व-

* आमार्नो मध्यमां रात्रि व्यतिक्रमावीनि बीजे दिवसे खाय तो आ भांगो संभवे छे; परंतु ते दरेक पदार्थे माटे संभवतो नथी.

ओं राईभोअणे असणे वा पाणे वा खाइमे वा साइमे वा, खित्तओं राईभोअणे समयखित्ते,
कालओं पं राईभोअणे दिआ वा राओ वा, भावओं राईभोअणे तित्ते वा कडुए वा कसाए वा
बनिले वा मडरे वा लवणे वा रागेण वा दोसेण वा ।

(तत् रात्रिभोजनं चतुर्विधं प्रज्ञप्तं, तद्यथा-द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः णं रात्रिभोजनम् अशने वा पाने वा खाद्ये वा स्वाद्ये वा, क्षेत्रतः ण रात्रिभोजन समयक्षेत्रे, कालतः ण रात्रिभोजन दिवा वा रात्रौ वा, भावतः ण रात्रिभोजनं तिक्ते ॥ कटुके वा कषाये वा अम्ले वा मधुरे वा लवणे वा रागेण वा द्वेषेण वा)

રાંગેણ વા દ્વયેણ વા)
(સે) તે (રાઈમોઝને) રાત્રિમોજન (ચડન્વિહે) ચાર પ્રકારે (પશતે) કહેલુ છે (ત જહા) તે આ પ્રમાણે—
(દબ્વઓ) દ્રવ્યથી, (રિતઓ) છેત્રથી, (કાલઓ) કાલથી અને (માવઓ) માવથી, તેમાં (દબ્વઓ ણ) દ્રવ્યથી (રાઈ-
મોઝને) રાત્રિમોજન (અસણે વા) અશનને વિષે અથવા (પાણે વા) પાનને વિષે અથવા (રાઈમે વા) રાઈમે વિષે
અથવા (સાઈમે વા) સ્વાદને વિષે સમવે છે. (સિતઓ ણ) છેત્રથી (રાઈમોઝને) રાત્રિમોજન (સમયસિત્તે) સમય
છેત્ર જે અઢી દ્વીપ અને જે સમુદ્ર તેને વિષે સમવે છે (કાલઓ ણ) કાલથી (રાઈમોઝને) રાત્રિમોજન (દિઆ વા)
દિવસે અથવા (રાઓ વા) રાત્રે થદ શકે છે (માવઓ ણ) માવથી (રાઈમોઝને) રાત્રિમોજન (રિતે વા) રીતિથી

विगेरे कडवा पदार्थने विपे, अथवा (कडुए वा) आदु विगेरे तीखा पदार्थने विपे, अथवा (कसाए वा) वाल विगेरे कषायला-तूरा पदार्थने विपे, अथवा (अंजिले वा) छाश विगेरे खाटा पदार्थने विपे, अथवा (महुरे वा) दूध विगेरे मधुर पदार्थने विपे, अथवा (लवणे वा) लवण विगेरे खारा पदार्थने विपे संभवे छे. ते पण (रागेण वा) रागवडे करीने अथवा (दोसेण वा) द्वेषवडे करीने संभवे छे. अहीं पण द्रव्य अने भाव आशी चार भंग थइ शके छे, ते आ प्रमाणे—
कोइ द्रव्यथी रात्रिभोजन करे पण भावथी न करे, जेमके राग-द्वेष विना कोइ माणस मर्य नही उग्या छतां उग्यो मानीने अथवा मर्य अस्त थया छतां अस्त थयो नथी एम मानीने रात्रिभोजन करे अथवा तो सगळ कारणने लहने रात्रिभोजन करे तेने द्रव्यथी रात्रिभोजननो दोष लागे छे, पण तेवा अर्धवसाय नही होवार्थी भाव आशी दोष लागतो नथी. १. कोइ भावथी रात्रिभोजन करे पण द्रव्यथी न करे, जेमके हुं रात्रिए जमीश ए प्रमाणे अर्धवसाय करे पण रात्रिए तेने भोजन मळे नही, तेने भावथी रात्रिभोजन थयुं पण द्रव्यथी न थयुं. २. कोइ द्रव्यथी अने भावथी पण रात्रिभोजन करे, जेमके कोइ रात्रे जमवानो विचार करी रात्रे ज जमे तेने द्रव्यथी अने भावथी रात्रिभोजननो दोष लागे छे. ३. कोइ द्रव्यथी अने भावथी पण रात्रिभोजन न करे, ए चोथो भंग शून्य छे.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अहिंसालक्षणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमूलस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरणसोवद्विअस्स उवसमपभवस्स नवचंभचेरगुत्तस्स अपयमाणस्स भिक्खा-

विचिअस्स कुस्कीसंबलस्स निरगिसरणस्स संपस्कालिअस्स चत्तदोसस्स गुणग्गाहिअस्स निविआ-
 रस्स निविचितिलक्खणस्स पंचमहव्वयजुत्तस्स अत्तनिहितसचयस्स आविसंवाईअस्स संसारपारगामिअस्स
 निव्वाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुंवि अन्नाणयाए असवणयाए अबोहिए अणभिगमेण अभिगमेण
 वा पमाएण रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुआए चउक्कसा-
 ओवगएण पचिदिओवसट्ठेण पडुप्पन्नभारियाए सायासोक्कमणुपालयतेण इहं वा भवे अन्नेसु वा
 भवग्गहणेसु राईभोअण भुत्तं वा भुंजाविअ वा भुंजंत वा परेहिं समणुत्तायं त निंदामि गरिहामि
 तिविह तिविहेणं मणेण वायाए काएणं । अईअ निंदामि पडुप्पणं संवरेमि अणाय पच्चस्कामि सव्वं
 राईभोअण । जावजीवाए अण्हिसिअओ हं नेव सय राईभोअणं भुंजेज्जा, नेवन्नेहिं राईभोअणं भुंजावेज्जा,
 राईभोअणं भुजंते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा । त जहा-अरिहतसस्किअ सिद्धसस्किअं साहुसस्किअ
 देवसस्किअ अप्सस्किअं । एव भवइ भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजयविरयपडिहयपच्चक्कायपावकम्म
 दिआ वा राअओ वा एगअओ वा परिसागअओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु राईभोअणस्स

वेरमणे हि ए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं भूआणं सव्वेसिं
जीवाणं सव्वेसिं सत्ताणं अदुक्कण्याए असोयणाए अजरण्याए अपीडण्याए अप-
रियावण्याए अणुदवण्याए महत्थे महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिंदेसिए
पसत्थे तं दुक्कक्याए कम्मक्याए मोरुकाए वोहिलाभाए संसारुत्तरणाए त्ति कट्ठु उपसंपज्जित्ताणं
विहरामि ॥ छट्ठे भंते वए उवट्ठिओमि सव्वाओ राईभोअणाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थे प्रथमनी जेम जाणवो. विशेष ए के प्राणतिपातने ठेकाणे रात्रिमोजन कहेतुं. आ व्रत पांच महा-
व्रतानी साथे कहुं तेनुं कारण ए छे के पहेला तीर्थकरना तीर्थना साधुओ अजुजड होय छे अने चरम तीर्थकरना तीर्थना
साधु वक्रजड होय छे तेमने आ व्रत मूलगुणमां जाणवानुं छे; तथा मध्यम वावीश तीर्थकरना तीर्थना साधुओ अजुप्राज्ञ
होवार्थी तेमनी अपेक्षाए उत्तरगुणमां जाणवानुं छे. रात्रिमोजन करनाने कीडी, पतंग विगेरेनी हिसानो दोप लागे छे.
आ छट्ठा व्रतना गांगा ३६ आ रीते थाय छे—अशन, पान, खाद्य अने स्वाधने व्रण जोगे गुणतां वार थाय, तेने व्रण
करणे गुणतां छत्रीश थाय. छ व्रताना मळीने २७० भांगा थाय छे.

॥ इति पठं व्रतम् ॥

हवे सर्व व्रतानो स्वीकार एक साथे कहे छे—

सु०—इच्चेइयाइं पंचमहव्वयाइं राईभोअणवेरमणछट्ठाइ अत्तिअट्ठाए उवसंपजित्ताए

विहरामि ॥

(इत्येतानि पञ्च महाव्रतानि रात्रिभोजनधिरमणपष्ठानि आत्महितार्थाय उवसपथ विहरामि)
(इच्चेइयाइ) आ पूर्वे कहेला (राईभोअणवेरमणछट्ठाइ) रात्रिभोजनविरमण छे छहु जेमां एवां (पच महव्वयाइ)
पांच महाव्रताने (अत्तिअट्ठाए) आत्माने हितकारक जे मोक्ष देने अर्थे (उवसपजित्ताए) अगीकार करीने (विहरामि)
हु विचरु छु एटले सुसाधुना विहारखडे वतुं छु; कारण के विहारने अभावे अगीकार करेला व्रतानो पथ अभावानो प्रसंग
आवे छे-समवे छे.

हवे अनुक्रमे महाव्रताना अतिचारो बतাবে छे.—

अप्पसत्था ये जे जोगा, परिणामा च दारुणा । पाणाइवायस्स वेरमणे, एस तुत्ते अइक्कमे ॥ १ ॥

(अप्रशस्तथा ये योगाः, परिणामाश्च दारुणाः । प्राणतिपातस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ १ ॥)

(अप्पसत्था ये) हिंसना हेतुरूप होवाथी अप्रशस्त एवा (जे) जे (जोगा) बतना बिना चालवु-बोलवु बिगेरे
योगो-व्यापारो छे, तथा (दारुणा) मयकर एवा (परिणामा य) जे प्राणीनो घात करवाना अघ्यवसायो छे, (एस) ते

आ (पाणाहवायस्स) प्राणातिपातना (चेरमणे) चिरमणने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम-अतिचार (बुत्ते) भगवत्ते कशे
छे. आ प्रमाणे जाणीने तेवा योग अने अध्यवसायनो त्याग करवो- ?

हवे बीजा व्रतने आश्री कहे छे—

तिव्वरागा य जा भासा, तिब्वदोसा तहेव य । मुसावायस्स चेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ २ ॥

(तीव्वरागा च या भाषा, तीव्वदोसा तहेव च । मुपावादस्य चिरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ २ ॥)

(तिब्वरागा य) तीव्र रागवाळी (तहेव य) तेम न (तिब्वदोसा) तीव्र द्वेषवाळी (जा) जे (भासा) भाषा चोलवामां
आवे, (एस) ते आ (मुसावायस्स) मुपावादनी (चेरमणे) चिरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम-देशार्थी भंग अथवा
सर्वथी भंग (बुत्ते) जिनेश्वरोए कह्यो छे, एम धारी तेनो त्याग करवो. २

हवे बीजा व्रतने आश्री कहे छे.—

उगगं च अजाइत्ता, अविदिसे य उगगे । अदिण्णादाणस्स चेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ३ ॥

(अवग्रहं च अयाचित्वा, अविदत्ते च अवग्रहे । अदत्तादानस्य चिरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ३ ॥)

(उगगं च) अवग्रहने-उपाश्रयने (अजाइत्ता) याचना कर्था विना-स्वाभीनी आज्ञा लीषा विना तेमो जे रहेवुं,
तथा (अविदिण्णे य) अवग्रहना स्वामीए नही आपेला (उगगे) अवग्रहने विषे एटले अवग्रहनी मर्गादामां जे कांइ चेष्टा

करवी. (एस) ते आ (अदिष्णादायस्स) अदचादाननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम—अतिचार (बुचे) कक्षो छे ३

इवे चोथा व्रतने आशी कहे छे —

सदारुवारसांगंथा—फासाणं पवियारणे । मेहुणस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ४ ॥

(शब्दरूपरसगन्धस्पर्शानां प्रविचारणा । मैथुनस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रम ॥ ४ ॥)

(सदा) वेणु, वीणा, स्त्रीना गीत विगेरे शब्दो, (रूढा) स्त्री आदिकनां मनोहर रूपो, (रसा) मधुरादिक रसो, (गद्या) पुष्पनी माला, चंदन विगेरे गंधो तथा (फासाण) कोमल तलाइ, स्त्री आदिकना कोमल स्पर्शो ए पांचे विषयोनी जे (पवियारणे) रागयी सेवा (एस) ते आ (मेहुणस्स) मैथुननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम—अतिचार (बुत्ते) कक्षो छे ४

इवे पाचमा परिग्रहव्रतने आशी कहे छे —

इच्छा मुच्छा य गेही य, कला लोभे य दारुणे । परिग्रहस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ५ ॥

(इच्छा मूर्ध्ना च गृद्धिश्च, काइचा लोभश्च दारुणः । परिग्रहस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ५ ॥)

(इच्छा) नही प्राप्त थयेला कोइ एण पदार्थनी जार्थना, तथा (मुच्छा य) नाश पामेला पदार्थनी मूर्च्छा—शोक करवो

ते, तथा (गेही य) विद्यमान पदार्थ उपर आसक्ति, तथा (कंखा) नहीं प्राप्त थयेला विविध पदार्थनी आकांक्षारूप जे (दारुणे) तीव्र (लोभे य) लोभ (एस) ते आ (परिग्रहस) परिग्रहनी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइकमे) अतिक्रम (बुत्ते) तीर्थकरोए कहेलो छे, तेथी तेनो त्याग करवो. ५

हवे छट्टा व्रतने आश्री कहे छे.—

अइमत्ते य आहारः, सूरखित्तम्मि संकिए । राईभोग्यणस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइकमे ॥ ६ ॥

(अतिमात्रअ आहारः, सूरक्षेत्रे शङ्किते । रात्रिभोजनस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ६ ॥)

(अइमत्ते य) प्रमाणथी अधिक एटले जे आहारनो रात्रे ओढकार आवे एवो जे (आहार) आहार कर्यो होय, तथा (सूरखित्तम्मि) धर्यनु क्षेत्र—उदय अने अस्तवालं आकाशक्षेत्र जे ते (संकिए) सूर्य उग्यो छे के नहीं ? अथवा सूर्य अस्त पाग्यो छे के नहीं ? ए प्रमाणे शङ्कित एटले शंकावालं थये सते जे आहार करवो (एस) ते आ (राईभोग्यणस्स) रात्रिभोजननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइकमे) अतिचार (बुत्ते) कह्यो छे माटे तेवो आहार वर्जवो. ६

आ प्रमाणे महाव्रतनो अतिचार कथा, हवे ते ज व्रतो जे प्रकारे अतिचाररहित पाखेलां थाय ते कहे छे.—

दंसणणाणचरित्ते, अविराहिता ठिओ समणधम्मै । पढमं वयमणुरक्के, विरयामो पाणाइवायाओ । १ ।

(दर्शनज्ञानचरित्राणि, अविराध्य स्थितः श्रमणधर्मे । प्रथमं व्रतमनुरक्षामि, विरतोऽस्मि प्राणानिपातात् १)

(दंसणनाणचरित्ते) समकितदर्शन, मतिज्ञानादिक ज्ञान अने सामायिकादिक चारित्रने (अविराहिच्चा) नहीं विरा-
धीने एटले परिपालन करीने (समणधम्ममे) साधुना धर्मेने विषे (ठिओ) रसो एवो हु ते (पढम) पहेला (वयं)
व्रतनु (अणुरस्के) रक्षण करु छु एटले अतिचाररहित पालन करुं छु. (पाणाइवायाओ) प्राणातिपात—जीवहिंसा-
यकी (विरयामो) हु विरम्यो छु. १.

दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । वीयं वयमणुरस्के, विरयामो मुसावायाओ । २।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । तइय वयमणुरस्के, विरयामो अदिन्नादाणाओ । ३।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । चउत्थ वयमणुरस्के, विरयामो मेहुणाओ । ४।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । पचम वयमणुरस्के, विरयामो परिग्गहाओ । ५।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । छठ वयमणुरस्के, विरयामो राईभोयणाओ । ६।

(अस्य नाथापञ्चकस्य संस्कारः पूर्ववत्)

आ पांचे गायानो अर्थ पहेली गाय़ा प्रमाणे जाणवो विशेष ए के पहेला व्रतने ठेकाणे अनुक्रमे वीजु, वीजु, चोपु,
पांचमु अने छहु व्रत कहेदु, तथा प्राणातिपातने ठेकाणे अनुक्रमे मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन, परिग्रह अने रात्रिभोजनयी
विरमयानु कहेदु. २-३-४-५-६

हवे बीजी रति पण महाव्रतानुं रक्षण कहे छे.—

आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । पढमं वयमणुरक्के, विरयामो पाणाइवायाओ । १।
(आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो गुप्तः स्थितः श्रमणधर्मे । प्रथमं व्रतमनुरक्षाभि, विरतोऽस्मि प्राणान्तिपातात् १)
(आलय) समग्र दोष रहित उपाश्रयने सेवनारो, (विहार) शास्त्रमां कदा प्रमाणे विहार करतो. (समिओ) इयो
आदिक पांच समितिए सहित, (जुत्तो) युक्त एटले अचेलपणुं, अस्नान, पृथ्वीपर शयन करबुं, दातण न करबुं, मस्तक-
दाढी-मूछ मुंडावना नही, भिक्षा मागवी तथा जुधा, पिपासा, शीत, आतप विगेरे परीसहो सहन करवा अने गुरुकुळमां
वसबुं ए विगेरे साधुना गुणोथी युक्त-सहित, (गुत्तो) व्रण गुप्तिए गुप्त-सहित तथा (समणधम्ममे) चांति आदिक साधुना
दशप्रकारना धर्ममां (ठिओ) रह्यो एवो हुं (पढमं) पहेला (वयं) व्रतनुं (अणुरक्के) रक्षण करं छुं—(पाणाइवायाओ)
प्राणान्तिपातयकी (विरयामो) हुं विरम्यो छुं. १.

आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । बीयं वयमणुरक्के, विरयामो सुसावायाओ । २।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । तइयं वयमणुरक्के, विरयामो अदिन्नादाणाओ । ३।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । चउत्थं वयमणुरक्के, विरयामो परिग्गहाओ । ४।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । पंचमं वयमणुरक्के, विरयामो परिग्गहाओ । ५।

आलयविहारसमिञ्चो, जुत्तो गुत्तो ठिञ्चो समणधम्मो । छट्ठं वयमणुरस्के, विरयामो राईभोग्गाम्भो । ६।

(अस्य गाथापञ्चकस्य संस्कारः पूर्ववत्)

आ पांचे गायानो अर्थे पहेली गायानी जेम जाणवो विशेष ए के पहेला व्रतने ठेकाणो अनुक्रमे बीजु, गीजु, चोथु, पांचसु अने छहुं व्रत कहेवु, तथा प्राणातिपातने ठेकाणो सुधावाद, अदचादान, मैथुन, परिग्रह अने रात्रिभोजनथी विरमवानु कहेवु २-२-४-५-६.

इधे पांचे महाव्रतो माटे भेलु कहे छे—

आलयविहारसमिञ्चो, जुत्तो गुत्तो ठिञ्चो समणधम्मो । तिविहेण अप्पमत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥७॥
(आलयविहारसमित्तो, युत्तो शुभः स्थितः अमणधर्मे । त्रिविधेन अप्रमत्तो, रक्खामि महाव्रतानि पञ्च ॥७॥)
(आलय) समग्र दोषरहित उपाश्रयने सेवनार, (विहार) शास्त्रमां कक्षा प्रमाणे विहार करनार, (समिञ्चो) पाच समितिसहित, (जुत्तो) अचंचलपणु आदिक गुणोवहे युक्त, (गुत्तो) त्रण गुप्तिए गुप्त तथा (समणधम्मो) साधुना धर्मेने विपे (ठिञ्चो) रह्यो एवो हु (तिविहेण) मन, वचन अने कायारूप त्रण प्रकारना करण्ये करीने (अप्पमत्तो) प्रमाद-रहित-सावधानपणे रह्यो थको (पच) पांचे (महव्वए) महाव्रतोनु (रक्खामि) पालन करु छु. ७.

इधे एकथी आरम्भीने अनुक्रमे पाऊ एकन्ती वृद्धि करता दश अशुभ स्थानकोनु वर्जवु अने दश शुभ स्थानो अर्गीकार करवा ए द्वारवहे करीने महाव्रताना रक्षणेने ज कहे छे—

सावज्जजोगमेगं, मिच्छत्तं एगमेव अस्मानं । परिवर्जन्तो गुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ १ ॥
 (सावद्ययोगमेकं, मिथ्यात्वमेकमेवं अज्ञानम् । परिवर्जयन् गुत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १ ॥)
 (सावज्जजोगमेगं) एक एवा सावद्य योगने-पापव्यापारने, तथा (मिच्छत्तं एगं) एक एवा मिथ्यात्वने-देव, गुरु,
 धर्मसंबन्धी मनना विपरीत अध्यवसायने, तथा (एव अस्मानं) ए ज प्रमाणे एटले एक एवा अज्ञानने एटले विपरीत ज्ञानने
 (परिवर्जन्तो) वर्जितो एवो अने (गुत्तो) त्रय गुप्ति ए गुप्त एवो हुं (पंच) पांच (महव्वए) महाव्रतानि (रक्कामि)
 रक्षण करुं छुं. १.

अणवज्जजोगमेगं, सम्मत्तं एगमेव नाणं तु । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ २ ॥
 (अनवद्ययोगमेकं, सम्यक्त्वमेकमेवं ज्ञानं तु । उवसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ २ ॥)
 (अणवज्जजोगमेगं) एक एवा अनवद्य योगने एटले पापरहित व्यापारने, तथा (सम्मत्तं एगं) एक एवा समकितने,
 तथा (एव नाणं तु) ए ज प्रमाणे एक एवा ज्ञानने पण (उवसंपन्नो) प्राप्त थयेलो अने (जुत्तो) साधुना गुणोचडे
 युक्त एवो हुं (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि रक्षण करुं छुं. २.

दो चेव रागदोसे, दुन्नि अ झाणाइं अट्टरुहाइं । परिवर्जन्तो गुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ ३ ॥
 (द्वावेव रागद्वेपौ, द्वे च ध्याने आर्त्तरीद्रे । परिवर्जयन् गुत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ३ ॥)

(दो चेव) बे एवा ज (रागदोसे) राग अने द्वेपने, तथा (दुस्मि अ) बे एवा (अट्टरुहाई) आर्त अने रौद्र नामना (झाणाड) ध्यानोने (परिवस्रतो) वर्जतो एवो अने (गुत्तो) त्रण गुप्तिए गुप्त एवो हु (रस्कांमि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रक्षण करु छु ३

दुविह चरित्तधम्मं, दुस्मि अ झाणाइ धम्मसुक्काइ । उवसंपन्नो जुत्तो, रस्कांमि महव्वए पच ॥४॥

(द्विविध चारित्रधर्म, द्वे च ध्याने धर्मशुक्ले । उपसंपन्नो युक्तो, रस्कांमि महाव्रतानि पञ्च ॥ ४ ॥)

(दुविह) बे प्रकारना एटले देश अने सर्व एवा बे भेदना (चरित्तधम्म) चारित्रधर्मने, (दुस्मि अ) तथा बे प्रकरना (धम्मसुक्काइ) धर्म अने शुक्ल नामना (झाणाइ) ध्यानोने (उवसंपन्नो) पासेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हु (रस्कांमि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रक्षण करु छु ४.

किण्हा नीला काऊ, तिपिण अ लेसाउ अप्पसत्थाओ । परिवज्जंतो गुत्तो, रस्कांमि महव्वए पच ॥५॥

(कृष्णा नीलां कापोर्त्ती, तिस्रश्च लेस्या अप्रथस्ताः । परिवर्जयन् गुप्तो, रस्कांमि महाव्रतानि पञ्च ॥५॥)

(किण्हा) कृष्णलेस्या, (नीला) नीललेस्या, (काऊ) कापोतलेस्या (विष्मि अ) ए त्रण (अप्पसत्थाओ) अप्रशस्त एटले विलट कर्मना वधनी हेतुरूप होवार्था असुदर एवो (लेसाउ) लेस्याओने (परिवज्जतो) वर्जतो अने (गुत्तो) त्रण गुप्तिवडे गुप्त एवो हु (रस्कांमि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रक्षण करु छु. ५.

સયમવહે કરીને ૧, તથા મનઃકાયસત્યે કરીને એટલે મન અને કાયાના સયમવહે કરીને ૨, તથા વાક્કાયસત્યે કરીને એટલે વાણી અને કાયાના સયમવહે કરીને ૩ હુ પાંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છું. તથા (તિવિદેહ વિ) મન, વચન અને કાયારૂપ ત્રણ પ્રકારના કરણે કરીને પણ (સદ્ધિવિદુ) સત્યને-સયમને જાણનાર એટલે શુદ્ધ સંયમનું પાલન કરનાર એવો હુ પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છું. આ ત્રિક સયોગીયો એક માંગો થયો, તેથી તે સર્વ મઠ્ઠી જાત પ્રકારના સયમે કરીને હુ પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છું, એમ જાણવું.

વત્તારિ દુહસિજ્ઞા, ચતુરો સન્ના તહા કસાયા ય । પરિવ્જંતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહઽવપ્ પચ ॥ ૮ ॥
(વત્તો દુઃસ્વશર્યાઃ. વત્તસ્યઃ સન્નાઃ તથા કસાયાશ્ચ । પરિવર્જયન્ ગુત્તો, રક્ષામિ મહાવ્રતાનિ પચ્ચ ॥ ૮ ॥)

(વત્તારિ) ચાર (દુહસિજ્ઞા) દુઃસ્વ આપનારી શય્યાને, તથા (વત્તો) ચાર (સન્ના) સજ્જાને, (તદ્વા) તથા (કસાયા ય) ચાર કપાયને (પરિવજ્જતો) વર્જતો એવો અને (ગુત્તો) ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્ત એવો હુ (રક્ષામિ મહઽવપ્ પચ) પાંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છું અહીં ચાર દુઃસ્વશય્યા કહી તે આ પ્રમાણે-લિનેશ્વરના મતની સદ્દેશના ન કરવી તે ૧, કામમોગની વાંછા કરવી તે ૨, પરના લાભની વાંછા કરવી એટલે વીજા કોઈને જે કાંઈ લાભ થયો હોય તેવો લાભ પોતાને થવાનું વાંછે તે ૩ અને સ્નાનની વાંછા એટલે હાથ, પગ કે મુલ ધોવું અથવા આંખે શરીરે સ્નાન કરવું તેની દૃષ્ટ્તા કરવી તે ૪. ચાર સન્ના આ પ્રમાણે—આહારસન્ના ૧, મયસન્ના ૨, મૈથુનસન્ના ૩ અને પરિશ્રદ્ધસન્ના ૪. ચાર કપાય—ચાર ચાર પ્રકારના ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ. ૮.

चत्तारि य सुहसिज्जा, चउव्विहं संवरं समाहिं च । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ ९ ॥
(चतस्रो सुखशय्याः, चतुर्विधं संवरं समाधिं च । उपसंपन्नो युक्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ९ ॥)
(चत्तारि य) चार (सुहसिज्जा) सुख आपनारी शय्याने, तथा (चउव्विहं) चार प्रकारना (संवरं) संवरने, तथा
(समाहिं च) चार प्रकारनी समाधिने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हुं (रक्खामि महव्वए पंच)
पांच महाव्रतोंतुं रक्षण करुं छुं. अहीं चार सुखशय्या आ प्रमाणे छे.-जिनेश्वरना मतनी सहहाणा करवी ते १, कामभो-
गनी वांछा न करवी ते २, स्वलाभ संतोप एटले पोताने जे कांइ मळे तेनार्थी संतोप राखवो ते ३ अने अस्नाननी वांछा
एटले हाथ, पग के मुख धोवानी अथवा शरीरे स्नान करवानी इच्छा न करवी ते. ४. चार संवर आ प्रमाणे-मनसंवर
एटले अकुशलमां (पापकार्यमां) प्रवर्तता मननो निरोध करवो अने कुशलमां (पुण्यकार्यमां) प्रवर्तवोंतुं ए मनसंवर १,
ए ज रीते वचनसंवर २ अने वायसंवर ३ जाणवा, तथा उपकरणसंवर एटले महामून्यवाळा वस्त्रनो अने सुवर्णादिकनो
त्याग करवो अथवा वस्त्रपंचक, पुस्तकपंचक, टणपंचक अने चर्मपंचकनो त्याग करवो ते ४. तथा चार समाधि आ
प्रमाणे-ज्ञानसमाधि १, दर्शनसमाधि २, चारित्रसमाधि ३ अने तपसमाधि ४. ९.

पंचेव य कामगुणे, पंचेव य अणहवे महादोसे । परिवज्जंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १० ॥
(पञ्चैव च कामगुणान्, पञ्चैव च अणवान् महादोषान् । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १० ॥)

(પચેવ ય) શબ્દ, રૂપ, રસ, ગદ્ય અને સ્પર્શ એ પાંચ (કામગુણે) કામમોગોને, તથા (પચેવ ય) પ્રાણાતિપાત, મુષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈયુન અને પરિગ્રહ એ પાંચ (મહાદોસે) મહાદોષને કરનારા (અણ્હવે) આશ્રવોને (પરિવજ્જતો) વર્જતો એવો અને (ગુત્તો) ત્રણ ગુણિય ગુણ એવો હુ (રક્ષામિ મહંવ્વ એ પચ) પાંચ મહાવ્રતોનુ રક્ષણ કરુ છુ. ૧૦.

પંચિદિયસવરણે, તહેવ પચવિહમેવ સઝ્ઝાયં । ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ષામિ મહંવ્વ એ પંચ ॥ ૧૧ ॥
(પચ્ચેન્દિયસવરણ, તથેવ પચ્ચવિધમેવ સ્વાધ્યાયમ્ । ઉપસંપન્નો યુક્તો, રચામિ મહાવ્રતાનિ પચ્ચ ॥ ૧૧ ॥)

(પચ્ચિદિયસવરણ) ઓઝાદિક પાંચ શ્રદ્ધિયોના સવરને એટલે શ્વસ્તુપર રાગથી અને અનિષ્ઠ વસ્તુપર દ્વેષથી પ્રવર્તેલી શ્રદ્ધિયોને રચવા માટે તે સવરને (તહેવ) તેમ જ (પચ્ચવિહમેવ) વાચના, પૃચ્છના, પરિવર્તના, અનુપ્રેષા અને ધર્મકથા એ પાંચ રના (સઝ્ઝાય) સ્વાધ્યાયને (ઉવસપન્નો) પામેલો અને (જુત્તો) સાધુગુણે યુક્ત એવો હુ (રક્ષામિ મહંવ્વ એ પચ) પંચ મહાવ્રતોનુ રક્ષણ કરુ છુ. અહીં વાચના એટલે મળવુ તે ૧, મળ્યા પછી શકા ઉત્પન્ન થાય ત્યારે ગુરુને પૂછવુ તે પૃચ્છના ૨, પૂછીને શકારહિત થયા છતાં પછીથી ભૂલી ન જવાય તેને માટે ફરી ફરી સ્મર ગળવુ તે પરિવર્તના ૩, સ્મરની જેમ અર્થ પણ ભૂલી ન જવાય તેને માટે અર્થનુ વારંવાર ચિંતવન કરવુ તે અનુપ્રેષા ૪ તથા આ પ્રમાણે થત મળ્યા પછી શ્રુતધર્મની કથા એટલે વ્યાખ્યા વરવી તે ધર્મકથા ૫ આ પાંચ પ્રકારનો સ્વાધ્યાય કહેવાય છે. ૧૧.

દ્વર્જીવનિકાયવહં, હપિય ય માસાઁ અપ્પસરથાઁ । પરિવજ્જતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહંવ્વ એ પચ ॥ ૧૨ ॥

(पड्जीवनिकायपद्यं, पडपि च भाषा अप्रशस्ताः । परिवर्जयन् गुप्तो, रत्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १२ ॥)
(छजीवनिकायवहं) पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजस्काय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय ए छ प्रकारनी जीविनि-
कायना वधने, तथा (छपि य) छ प्रकारनी (अप्यसत्थाड) अप्रशस्त एटले भारे कर्मना वंयनी हेतुभूत होवाथी असुंदर
एवी (भासाड) भाषाओने (परिवर्जतो) वर्जतो एवो अने (गुप्तो) व्रण गुप्तिए गुप्त एवो हुं (स्वस्वामि महव्वए पंच)
पंच महाव्रतोनुं रक्षण करं छुं. अही छ प्रकारनी अप्रशस्तभाषा आ प्रमाणे छे-अलीक वचन १, हीलित वचन २, खिसित
वचन ३, परुप वचन ४, गार्हस्थ्य वचन ५ अने व्यवशमिताधिकरणोदीरण (कलह उदीरण) वचन ६. तेमां कोइने
दिवसे प्रचला निद्रा आवती होय तेने कोइ पूछे के-“तने दिवसे केम प्रचला निद्रा आवे छे?” तेना उत्तरमां ते कहे
के-“ना, मने प्रचला निद्रा आवती नथी.” आ अलीक वचन कहेवाय छे. १. सामान्य साधुने हे गणि ! हे वाचक !
एम ईर्ष्याथी जे कहेनुं ते हीलित वचन कहेवाय छे. २. कोइना हलकी जातिना जन्य अने कर्म विगरे उघाढां करनां ते
खिसित वचन कहेवाय छे. ३. हे दुष्ट शिष्य ! एतुं जे कठोर वचन कहेनुं ते परुपवचन कहेवाय छे. ४. हे पुत्र ! हे माणेज !
ए रीते गृहस्थीना संवधथी बोलावनुं ते गार्हस्थ्य वचन कहेवाय छे ५ तथा शांत थयेला अधिकरण-कलहनी उदीरणांनुं
वचन बोलवुं ते व्यवशमिताधिकरणोदीरण वचन एटले कलह उदीरण वचन कहेवाय छे. ६. १२.
छविवहमभिभतरयं, वज्जं पि य छविवहं तवोकम्मं । उवसंपन्नो जुत्तो, रत्तामि महव्वए पंच ॥ १३ ॥
(पड्विधमभ्यन्तरं यत्तामपि च पड्विधं तपःकर्म । उपसंपन्नो युत्तो, रत्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १३ ॥)

(अग्निह) इ प्रकारना (अहिमतरय) अभ्यतर, (वज्रं पि य) तथा नाम पण (अद्विह) इ प्रकारना (तवोकम्म) तपकर्मने (उवर्मपको) पामेलो तथा (जुषो) साधुगुणं युक्त एवो दु (रक्खामि महव्वए पच) पच महाप्रतोनु रचण करुं हुं. अही अभ्यतर तपना इ प्रकार आ प्रमाणे छे—प्रायश्चित्त १, विनय २, वैयाकरण ३, स्वाध्याय ४, ध्यान ५ अने उत्तर्ग ६ इ प्रकारनो गार गण आ प्रमाणे—अनशन १, ऊनोदरी २, दृष्टिसंचेप ३, रसत्याग ४, कायबलेश ५ अने संलीनता ६. १३.

तना य भयठायाइ, सत्तविह चेव नाणनिभंगं । परिवज्जतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १४ ॥

(सप्त च भयरूपानानि, सप्तपिं येव ज्ञानविभग । परिवर्जयन् गुत्तो, रक्खामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १४ ॥)

(सप्त च) तथा सात (भयठायाइ) भयनां स्थानकोने, तथा (सत्तविह चेव) सात प्रकारना ज (नाणनिभग) विभग-
 ग्रानने (परिवज्जतो) वर्जितो तथा (गुत्तो) यथा गुप्तिर गुप्त एवो दु (रक्खामि महव्वए पच) पच महाप्रतोनु रचण करुं छु.
 अही सात भय आ प्रमाणे छे—आलोक भय १, परलोक भय २, आदान भय ३, अकस्मात् भय ४, वेदना भय ५, मरण
 भय ६ अने अरक्षीति भय ७. विभगग्रान पटले मिगतरमदित अर्थयान. तेना सात प्रकार आ प्रमाणे—एक दिशि
 लोत्थाना पटले पूर्तोदि नार दिसाओ अने ऊर्ध्व तथा अधो ए छ दिगामांथी एक दिसाए लोक्रुनु ग्रान पटले जाणवु ते.
 धीनी पांच दिसाए लोक्रो न स्त्रीकार नहो करवाथी आ विभगग्रान कदेयाप छे १. पांच दिशि लोत्थान पटले मोद
 एक दिग्ग पिना बीजो पांच दिसाए लोक्रु जाणवु ते. अही पण एक दिसाए लोक नही मानवाथी विभग कदेयाप छे २.
 क्रियापरप चीन पटले जीरमान प्राणाविपातादिक क्रिया न को छे ते जोयमां आने छे अने ते क्रियानु कारण जे कर्म

(ज्ञानावरणादिक) ते जोवामां आवतुं नथी, तेथी जीवने मात्र क्रियानुं ज आवरण छे, कर्मनुं आवरण नथी, एम जे मानवुं ते. अही क्रिया ज देखाय छे माटे ते मानवी अने कर्म देखातुं नथी माटे ते न मानवुं ए विभंगज्ञान छे. ३. मृदग जोत्र (तनुमय जीव) एटले भवनपत्यादिक देवो पोताना शरीरनी अवगाहवेचना वाह्य तथा आभ्यंतर पुद्गलोथी ज रचायेलुं छे, वैक्रिय शरीर रचे छे ते जोह सर्व कोह जीवनुं शरीर पोताना अवगाहवेचना वाह्य तथा आभ्यंतर पुद्गलोथी ज रचायेलुं छे, एम जे मानवुं ते विभंगज्ञान छे; केमके तेवुं शरीर तो मात्र मनुष्य अने तिर्यचनुं (औदारिक) ज छे, देवादिकनुं नथी. ४. अमृदग जीव (अतनुमय जीव) एटले देवोनुं वैक्रिय शरीर वाह्य अने आभ्यंतर पुद्गलोने ग्रहण कर्या विना ज रचायेलुं जोवामां आवे छे, तेथी सर्व कोह जीवनुं शरीर वाह्य आभ्यंतर पुद्गलोथी रचायेलुं नथी एम जे मानवुं ते विभंग छे. ५. रूपी जीव एटले वैक्रिय शरीरवाळा देवोने जोह सर्व कोह जीव रूपी ज छे एम जे मानवुं ते विभंग छे. ६. सर्व जीव एटले वायुथी पुद्गलोने एम हालताचालता जोह सर्व कोह पण वस्तु जीव ज छे; कोह पण अजीव छे ज नही एम जे मानवुं ते विभंग छे. १४. पण हालताचालता जोह सर्व कोह पण वस्तु जीव ज छे; कोह पण अजीव छे ज नही एम जे मानवुं ते विभंग छे. १५ ॥

पिंडेसणपाणेसण-उगहसत्तिकया महज्झयणा । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १५॥

(पिण्डेवणापानैषणा-उवग्रहसत्तेकका महाध्ययनानि । उपसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि अवग्रह तथा (सत्तिकया) (पिंडेसण) सात पिंडेपणा, तथा (पाणेसण) सात पानेपणा, तथा (उगह) सात प्रकारना अवग्रह तथा (सत्तिकया) सात सत्तेकका, तथा (महज्झयणा) सात महाध्ययनो-आ सर्वने (उवसंपन्नो) पामेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो

१ अर्थात् उत्तरवैक्रिय. २ अर्थात् भववैक्रिय.

હુ (રવસામિ મહાશ્વેત પંચ) પચ મહાવ્રતોનુ રચણ કરુ છુ અહીં સાત પિઠૈયણા આ પ્રમાણે છે-અસસઠ-અસસ્ટ એટલે
 ઘાથ તથા પાત્ર સ્વરહાય નહીં તેવુ અન્ન ૧, સંસઠ-સમૃષ્ટ એટલે ઘાથ તથા પાત્ર સ્વરહાય તેવુ અન્ન ૨, ઉદ્ધ-ઉદ્ધૃત એટલે
 તેપેલી વિગેરેમાંથી કાઢીને આપે તે, તેમાં ઘાથ સ્વરહાય અને પાત્ર ન સ્વરહાય અથવા પાત્ર સ્વરહાય અને ઘાથ ન સ્વરહાય
 એવી રીતે અન્ન આપે તે ઉદ્ધૃત એપણા કહેવાય છે ૩, અપ્પલેવિયા-અપ્પલેવિયા એટલે લેપરહિત ચણા વિગેરે લેતાં ચોથી એપણા
 યાય છે ૪, ઉગ્ગહિયા-અવગૃહીત એટલે મોજન સમયે ગૃહસ્થીએ ઘાટકા વિગેરેમાં નાંચેલુ અન્ન ગ્રહણ કરતાં પાંચમી એપણા
 કહેવાય છે ૫, પગ્ગહિયા-ગ્રગૃહીત એટલે મોજન સમયે પીરસવા માટે અથવા પોતાને સ્વાદ માટે હાથમાં જે અન્ન લીધુ હોય તે
 ગ્રહણ કરવાથી છઠ્ઠી ગ્રગૃહીત એપણા કહેવાય છે ૬, ઉચ્ચિયધમ્મા-ઉચ્ચિયધર્મ એટલે નાંચી દેવાયોગ્ય, જે અન્નને કોઈ
 મનુષ્યાદિક લેવાને ઇચ્છતો ન હોય તેવુ અથવા નાંચી દેતાં અર્ધુ વાકી રહું હોય તેવું અન્ન ગ્રહણ કરતાં સાતમી એપણા
 યાય છે. ૭. પાનની એપણા પણ એ જ પ્રમાણે સાત પ્રકારની જાણવી. સાત પ્રકારનો અવગ્રહ-ઉપાશ્રય આ પ્રમાણે છે-જહા-
 ચિતિય-યથાચિતિત એટલે મારે અમુક પ્રકારનો ઉપાશ્રય ગ્રહણ કરવો, તે સિવાય બીજો લેવો નહીં એમ વિચારી તેવો જ ગ્રહણ
 કરે તે. ૧ સપરિગ્ગહ-સ્વપરાવગ્રહ એટલે હુ બીજા સાધુઓ માટે ઉપાશ્રય મારીશ અને બીજાએ ગ્રહણ કરેલા ઉપાશ્રયમાં હુ
 રહીશ એમ વિચારી તેવો જ ગ્રહણ કરે તે. ૨ સત્તગ્ગહ-સ્વાવગ્રહ એટલે હુ બીજાને માટે ઉપાશ્રય મારીશ, પરંતુ બીજાએ ગ્રહણ
 કર્યો હશે તો તેમાં નહીં રહુ એમ વિચારી તે જ પ્રમાણે કરે તે. ૩. પરગ્ગહ-પરાવગ્રહ એટલે હુ બીજા માટે ઉપાશ્રય નહીં
 મારુ, પણ બીજાએ ગ્રહણ કર્યો હશે તેમાં જ રહીશ એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૪ સદ્ગુવગ્ગહ-સ્વકીયાવગ્રહ એટલે

હું મારે માટે જ ઉપાશ્રય મારીશ, પણ બીજા માટે નહીં માગું એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૫. સામારિસંથારુગ્રહ—
સામારિકસંસ્તારકાવગ્રહ એટલે હું જેનો ઉપાશ્રય ગ્રહણ કરીશ તેની જ સાદહી વિશેરે સંથારા માટે લાદશ, તે નહીં મલે
તો ઉત્કટુક આસને અથવા બેઠો બેઠો જ રાત્રિ નિર્ગમન કરીશ, એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૬. અહસંઘડિઉગ્રહ—યથાસંઘ-
ટિતાવગ્રહ એટલે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે જ જેનો ઉપાશ્રય તેનો જ સંથારો લેવો, પરંતુ તે અમુક પ્રમાણવાલો હોય તો જ, એમ વિચારી
તે પ્રમાણે કરે તે. ૭. તથા સાત સૈત્તિકા આ પ્રમાણે—સ્થાન સૈત્તિક ૧, નૈવેધિકી સૈત્તિક (નૈવેધિકી એટલે સ્વાધ્યાયશ્રૂતિ) ૨,
ઉચ્ચારપ્રશ્રવણવિધિ સૈત્તિક ૩, શન્દ સૈત્તિક ૪, રૂપ સૈત્તિક ૫, પરિક્રિયા સૈત્તિક ૬ અને અન્યોન્યાક્રિયા સૈત્તિક
૭. આ નામના સાત અધ્યયનો આચારાંગના બીજા શ્રુતસ્કંધમાં બીજી ચૂલિકારૂપ છે. તે અધ્યયનો સર્વ મઢીને સાત જ છે
તો પણ તેમનાં તેવાં જ નામો હોવાથી તે દરેક અધ્યયન સૈત્તિક કહેવાય છે, તથા સાત મહાધ્યયનો સુગહાંગ—દ્યુતકૃતાંગના
બીજા શ્રુતસ્કંધમાં છે. તે પહેલા શ્રુતસ્કંધનાં અધ્યયનો કરતાં મોટાં છે, તેથી તે મહાધ્યયનો કહેવાય છે. તેમનાં નામ આ
પ્રમાણે છે.—પુંડરીક ૧, ક્રિયાસ્થાન ૨, આહારપરિજ્ઞા ૩, પ્રત્યાભ્યાસક્રિયા ૪, અનાચારધુત ૫, આદિકુમારીય ૬
અને નાલંદીય ૭. ૧૫.

અઠ ય મયઠાણાંદ, અઠ ય કમ્માંદં તેસિં બંધં ચ । પરિવજ્જંતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહવ્વપ્ પંચ ॥૧૬॥
(અઠો ચ મદસ્થાનાનિ, અઠો ચ કર્માણિ તેવાં બન્નં ચ । પરિવર્જગન્ ગુપ્તો, રક્ષામિ મહામતાનિ પચ્ચ ॥૧૬॥)
(અઠ ય) અઠ (મયઠાણાંદ) મદનાં સ્થાનોને, (ય) અને (અઠ) કમ્માંદં) કર્મોને (ચ) અને (તેસિં) તે

आठ कर्मोना (चव) वधने एटले नवा कर्मना ग्रहणने (परिव्रजतो) वर्जतो एवो तथा (गुत्तो) त्रण गुप्तिए गुप्त एवो हु
(रक्खामि महव्वए पच) पच महाव्रतोनु रचण करु छु अही आठ मदना स्थानो आ प्रमाणे छे-जाति १, कुळ २,
वळ ३, रूप ४, तप ५, अश्वर्य ६, सुत ७ अने लाभ ८. आठ कर्म आ प्रमाणे-ज्ञानावरणीय १, दर्शनावरणीय २,
वेदनीय ३, मोहनीय ४, आयुष्य ५, नाम ६, गोत्र ७ अने अतराय ८. १६.

अट्ट य पवयणमाया, दिट्ठा अट्टविहनिट्ठियट्ठहिं । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १७ ॥
(अष्टौ च प्रवचनमातरः, दृष्टा अष्टविधनिष्ठितार्थैः । उपसंपन्नो युक्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १७ ॥)

(य) तथा वळी (अट्ट) आठ (पवयणमाया) प्रवचननी माताओ (अट्टविहनिट्ठियट्ठहिं) आठ प्रकारना ज्ञानाव-
रणादिक अर्थो-पदार्थो-कर्मो जेनां चय पाम्बां छे एवा तीर्थकरोए (दिट्ठा) जोयली छे, ते प्रवचननी माताओने (उव-
सपन्नो) पामेलो तथा (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हु (रक्खामि महव्वए पच) पंच महाव्रतोनु रचण करु छु. अही आठ
प्रवचनमाताओ आ प्रमाणे छे-ईयांसमिति १, मापासमिति २, एपणासमिति ३, आदानमांडमात्रनिचेपणासमिति ४,
उच्चारप्रश्रवणखेलसिंघानजल्लपारिष्ठापनिकासमिति ५, मनोगुप्ति ६, वाग्गुप्ति ७ अने कायगुप्ति ८ १७.

नव पावनियाणाइ, संसारत्था य नवविहा जीवा । परिव्रजंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १८ ॥
(नवं पापनिदानानि, संसारस्थाश्च नवविधा जीवाः । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १८ ॥)

(નવ) નવ પ્રકારનાં (પાવનિયાણાં) પાપનાં નિયાણાઓ, (ય) અને (સંસારત્યા) સંસારમાં રહેલા (નવવિહા) નવ પ્રકારના (જીવા) જીવો, તેમને (પરિવ્રજંતો) વર્જેતો એવો તથા (ગુત્તો) ત્રણ ગુણિય ગુણ એવો હું (રક્ષામિ મહવ્વણ) પંચ મહાવ્રતોની રક્ષા કરું છું. અહીં નવ નિયાણાઓ આ પ્રમાણે છે-કોઈ સાધુ કે સાધ્વી નિયાણું કરે કે સાધ્વાત્ દેવ કે દેવલોક કોણે દીઠા છે ? આ રાજાઓ જ દેવ છે તેથી જો મારા તપ અનુષ્ઠાનનું ફલ હોય તો આવતા મન્વમાં હું રાજા થઈ-આહું નિયાણું કરી તે દેવલોકમાં જાય અને ત્યાંથી જ્યવીને રાજા થાય છે; પણ તેને તે મન્વમાં સમકિતની પ્રાપ્તિ થતી નથી. ૧. એ જ પ્રમાણે શ્રેષ્ઠી એટલે હું શ્રેષ્ઠીના કુલમાં ઉત્પન્ન થઈ એવું નિયાણું કરી દેવલોકમાં જઈ ત્યાંથી જ્યવી શ્રેષ્ઠીના કુલમાં ઉત્પન્ન થાય, તેને પણ ઓધિ દુર્લભ છે. ૨. સ્ત્રી એટલે પુરુષને ઘણો વ્યવસાય હોય છે. વહી સંગ્રામ વિગેરે તેને કરવા પડે છે, તેથી સ્ત્રી થઈ તો સારું એવું નિયાણું કરી દેવલોકમાં જઈ ત્યાંથી જ્યવી સ્ત્રીનો ભવ પામે, તેને પણ ઓધિ દુર્લભ છે. ૩. પુરુષ એટલે સ્ત્રી તો સર્વથા પરાધીન હોય છે અને પુરુષ સર્વ કાર્ય કરવામાં સમર્થ છે, તેથી હું પુરુષ થઈ એવું નિયાણું કરી તે પ્રમાણે થાય તેને પણ ઓધિ દુર્લભ છે. ૪. પરમ્રવિચાર એટલે આ મૂત્ર-વિદ્યાથી ભરેલા મનુષ્યોના મોગો વીમત્ત છે, પરંતુ દેવતાઓ વીજા દેવ કે દેવીને મોગવે છે અથવા પોતાને જ દેવ દેવીરૂપે ચિકુર્જીને મોગવે છે તે સુંદર છે માટે તે મઠે તો ઠીક એમ નિયાણું કરી તે પ્રમાણે પામે, તેને પણ ઓધિ દુર્લભ છે. ૫. સ્વપ્રવિચાર એટલે મનુષ્યના મોગો તો અશુભ છે તથા જે દેવો વીજા દેવ કે દેવીને મોગવતા નથી પણ પોતે જ પોતાને દેવ દેવીરૂપે ચિકુર્જીને મોગવે છે તે સુંદર છે તેથી તે મેળવું એમ નિયાણું કરી તે પ્રમાણે ઉત્તમ દેવ થાય, તે ત્યાંથી જ્યવી મનુષ્યમન્વમાં ધર્મે સાંપડે, પણ તેમાં તેને શ્રદ્ધા થાય નહીં;

तेथी ते तापस विगेरे थइ स्त्रीना कामभोगनी मृच्छावाळो रही मरीने किन्विषी देव थाय त्यांथी न्यवी वारंवार मुंगो, बनेरो थाय, परतु तेने बोधि दुर्लभ छे. ६ अप्रविचार एटले कोइ साधु अथवा साध्वी मनुष्य अने देवना भोगथी निर्वेद पाभी नियाणु करे के ज्या मैथुनना भोग नथी त्यां हु उत्पन्न थउ, एवु नियाणु करी ते प्रमाणे ते उत्तम देवलोकमां जाय. त्यांथी न्यवी मनुष्य थाय, ते सुलभबोधि थाय, पण विरति न पामे. ७. आ उग्रादि कुलना पुत्रो आवकना त्रतो अगीकार करी साधुओनी भक्ति करे छे, हु पण तेवो थउ, एवु नियाणु करी ते प्रमाणे थाय ते वार प्रकारना आवकधर्मेने अंगीकार करे पण यतिधर्म पामे नहीं ८. जो हु दरिद्र कुलमां उत्पन्न थउ तो मारो आत्मा सुखे करीने चारित्र पामे, एवुं नियाणु करी ते प्रमाणे थाय ते यतिधर्मेने अगीकार करे, पण ते भवमां सिद्धि पामे नहीं ९ तेथी कांइ पण नियाणु न करवु ए ज श्रेष्ठ छे नव प्रकारना ससारी जीवो आ प्रमाणे छे—पृथ्वीकाय १, अप्काय २, तेजस्काय ३, वायुकाय ४, वनस्पतिकाय ५, द्वांद्रिय ६, त्रीन्द्रिय ७, चतुर्द्रिय ८, चतुर्द्रिय ९, १०.

नववभचेरगुत्तो, हुनवविह वंभचेरपरिसुद्धं । उवसपन्नो जुत्तो, रत्नामि महव्वप पंच ॥ १९ ॥
 (नववभचर्यगुत्तो, द्विनवविधं ब्रह्मचर्यपरिशुद्धम् । उपसंपन्नो युत्तो, रत्नामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १९ ॥)
 (नववभचेरगुत्तो) नव ब्रह्मचर्यनी गुप्तिवटं गुप्त एवो अने (हुनवविह) बे वार नव एटले अठार प्रकारना (वभचेरपरिसुद्ध) शुद्ध ब्रह्मचर्यने (उवसपन्नो) पामेलो एवो अने (जुत्तो) साधुगुणे सहित एवो हु (रत्नामि महव्वप पंच) पंच महाव्रतोनु रक्षण करु छु. अहाँ नव ब्रह्मचर्यनी गुप्ति आ प्रमाणे—वसहि-वसति एटले स्त्री, पशु,

પંડકરહિત સ્થાનમાં રહેવું તે ૧. કહ-કથા એટલે સ્ત્રીની કથા ન કરવી અથવા એકલી સ્ત્રીઓની પાસે ધર્મકથા પણ ન કરવી તે. ૨. નિસિજા-નિપદ્યા એટલે સ્ત્રીની સાથે એક આસન પર ન બેસવું, તથા સ્ત્રી વેઠી હોય તે આસન ઉપર તેના ઉઠ્યા પછી પણ બે ઘડી સુધી ન બેસવું તે. ૩. હંદિય-હંદ્રિય એટલે સ્ત્રીના નેત્રાદિક અવયવો જોવા નહીં તે. ૪. કુહિતર-કુહ્યંતર એટલે ઘોંતને આંતરે રહીને સ્ત્રીના કામમોગાદિકના શબ્દ સાંભળવા નહીં તે. ૫. પુવ્વકીલિય-પૂર્વકીલિત એટલે સ્ત્રી સાથે પૂર્વે જે ક્રીડા કરી હોય તેને સંભારવી નહીં તે. ૬. પળીય-પ્રણીતમોજન એટલે ઘૃતાદિકથી નીતરતો અતિ સ્નિગ્ધ આહાર ન કરવો તે. ૭. અહમાયાહાર-અતિમાત્રાહાર એટલે માત્રા (પ્રમાણ) થી અધિક આહાર ન કરવો તે. ૮ તથા વિભૂસણા-વિભૂષણા એટલે શરીરની વિભૂષા (શોભા) ન કરવી તે. ૯. અઢાર પ્રત્તારનું વ્રત્તચર્ચ આ પ્રમાણે—ઔદારિક અને વૈક્રિય મૈથુનને મન, વચન, કાયાપ્ કરી કરવું, કરાવવું અને અનુમોદવું નહીં તે. ૧૯.

ઉવઘાયં ચ દસવિહં, અસંવરં તહ ય સંકિલેસં ચ । પરિવર્જંતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહઽવપ્ પંચ ॥૨૦॥

(ઉપધાતં ચ દશવિધમ-સંવરં તથા ચ સંવલેશં ચ । પરિવર્જયન્ ગુત્તો, રક્ષામિ મહાવ્રત્તાનિ પચ ॥૨૦॥)

(ચ) અને (દસવિહં) દશ પ્રકારના (ઉવઘાયં) ઉપધાતને, (તહ ય) તેમ જ (અસંવરં) દશ પ્રકારના અસંવરને, (સંકિલેસં ચ) તથા દશ પ્રકારના સંવલેશને (પરિવર્જંતો) વર્જતો એવો ગુને (ગુત્તો) ત્રણ ગુણિત ગુણનો ઠું (રક્ષામિ મહઽવપ્ પંચ) પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરું છું. અહીં દશ પ્રકારના ઉપધાત આ પ્રમાણે-પહેલો ઉદ્દગમ ઉપધાત, તે આધા-કર્માદિક દોષથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૧. વીજો ઉત્પાદન ઉપધાત, તે ધાત્રી આદિક દોષોથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૨. વીજો એપણા

ઉપપાત, તે શક્તિતાદિક મેદથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૩. ચોથો પરિકર્મ ઉપપાત, તે વસ્તુ-પાત્રાદિકને સમારવાથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૪. પાંચમો પરિહરશ્ચ ઉપપાત, તે પ્રમાણરહિત અથવા અકલ્પ્ય એવા ઉપકરણનો ઉપયોગ કરવાથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૫. છઠ્ઠો જ્ઞાન ઉપપાત, તે શ્રુતજ્ઞાનની અપેક્ષાએ અકાલે સ્વાધ્યાયાદિક કરવાથી થાય છે. ૬. સાતમો દર્શન ઉપપાત, તે ત્રિનયનનમાં શક્તાદિ કરવાથી થાય છે. ૭. આઠમો ચારિત્ર ઉપપાત, તે પાંચ સમિતિનો મગ વિગેરે કરવાથી થાય છે. ૮ નવમો અપ્રીતિક ઉપપાત, તે અપ્રીતિવંટ વિનયાદિકનો ઉપપાત થાય છે. ૯ તથા દશમો સરચણ ઉપપાત, તે શરીરાદિક ઉપર મૂંઝાઈ કરવાથી પરિપ્રહની વિરતિનો ઉપપાત થાય છે. ૧૦ દશ પ્રકારનો અસવર આ પ્રમાણે-દૃષ્ટ વિષયમાં રાગથી અને અનિષ્ટ વિષયમાં દ્રેષથી પ્રવર્તતી ઓછા શ્રદ્ધિયનો સવર ન કરવો તે ઓછાશ્રદ્ધિય અસવર કહેવાય છે. ૧. તે જ પ્રમાણે ચતુર્શ્રદ્ધિય અસવર ૨, દ્વાયેશ્રદ્ધિય અસવર ૩, રસનેશ્રદ્ધિય અસવર ૪ અને સ્પર્શનેશ્રદ્ધિય અસવર પણ જાણવા ૫, અકુશલ એવા મન, વચન અને કાયાનો સવર ન કરવો તે મન અસવર ૬, વચન અસવર ૭ અને કાયા અસવર ૮ જાણવા. ઉપકરણ અમયર એટલે પ્રમાણરહિત અથવા અકલ્પ્ય વસ્ત્રાદિક ઉપકરણ પ્રશ્ન કરવો તે ૯ તથા સૂચિ અસવર-શરીરને ઉપપાત કરનારા મૂર્ચી-સોય અને કુશના અગ્રમાગ વિગેરેનો અસવર એટલે તેમને ન ગોપવવા તે સૂચિકુશાગ્ર અસંવર કહેવાય છે. ૧૦ તથા દશ પ્રકારનો સંક્રેશ એટલે અસમાધિ આ પ્રમાણે છે-વસ્ત્રાદિક ઉપધિસંવધી જે સંક્રેશ તે ઉપધિસંક્રેશ કહેવાય છે. ૧. ઉપાત્રપસંવધી જે સંક્રેશ તે ઉપાત્રપસંક્રેશ કહેવાય છે. ૨. કપાયોવંટે અથવા કપાયોરૂપી જે સંક્રેશ તે કપાયસંક્રેશ. ૩. મક્તપાનસંવધી જે સંક્રેશ તે મક્તપાનસંક્રેશ. ૪. મનને વિષે અથવા મનનો જે સંક્રેશ તે મનસંક્રેશ. ૫.

ते ज प्रमाणे वचनसंक्रेश ६, कायसंक्रेश ७, ज्ञानसंक्रेश ८, दर्शनसंक्रेश ९ अने चारित्रसंक्रेश जाणवा. १०—२०
सच्चसमाहिट्टाणे, दस चैव दसाओ समणधम्मं च । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥२१॥
(सत्यसमाधिस्थानानि, दश चैव दशाः अमणधर्मं च । उपसंपन्नो युक्तो, रक्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥२१॥)
(दश) दश प्रकारना (सच) सत्यने, तथा (समाहिट्टाणे) दश प्रकारना समाधिना स्थानाने (चैव) निश्चे, तथा
(दसाओ) दश प्रकारना दशाश्रुतस्कंधाने, तथा (समणधम्मं च) दश प्रकारना साधुधर्माने (उवसंपन्नो) पामेलो एवो
अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हुं (रक्कामि महव्वए पंच) पंच महाव्रतानुं रत्न कर्तुं छुं.

अहीं दश प्रकारना सत्य आ प्रमाणे छे.-जनपदसत्य-कोइ देशमा पाणीने पय कहे छे, कोइ देशमा नीर कहे छे, कोइ देशमा उदक कहे छे इत्यादि सर्व सत्य माननुं ते जनपदसत्य. १. संमतसत्य-कुमुद, कुवलय, कमल, अरविद ए विगरे सर्व जातिना कमलो पंकमां उत्पन्न थाय छे तो पण सर्व चालगोपालने अरविद जातिनुं कमल ज पंकज (पंकथी उत्पन्न थयेनुं) नामथी संमत छे ते संमतसत्य. २. स्थापनासत्य-मूर्तिमा अरिहत विगरेनी स्थापना कराय छे ते स्थापनासत्य. ३. नामसत्य-कुलनी वृद्धि करतो न होय तो पण कोइनुं नाम कुलवर्धन होय ते नामसत्य. ४. रूपसत्य-जेम कोइ पाखंडी माणस साधुनुं लिंग धारण करे तो ते पण साधु कहेवाय छे ते रूपसत्य. ५. प्रतीत्यसत्य-एटले कोइनी अपेक्षाए सत्य होय ते, जेमके टचली आंगलीनी अपेक्षाए अनामिका मोटी छे, ते मस्यमानी अपेक्षाए नानी छतां मोटी कहेवाय ते प्रतीत्यसत्य. ६. व्यवहारसत्य एटले पर्वत नळतो नथी, तेमां रहेलुं घास नळे छे तो पण पर्वत नळे छे एम कहेवाय छे ते व्यवहारसत्य. ७.

भावसत्य एटले जेमां श्वेत आदि कोइ पण वर्ण अधिक होय तेने आश्रिने एक वर्णवाळ कहेंतु ते. जेमके बगलीना शरीरपर पक्षि वर्णनो समव छे तो पण श्वेतवर्ण अधिक होवायी धोळी बगली कहेवाय छे ते भावसत्य. ८. योगसत्य एटले सबधने लहने सत्य जेमके दहन योगयी माखस यण दही कहेवाय छे, छत्रना संबंधयी माणस पण छत्री (छत्रवाळो) कहेवाय छे ते योगसत्य ९ तथा उपमासत्य एटले उपमाए करीने सत्य, मोटा विशाळ तळावने आ तळाव समुद्र जेठु विशाळ छे एम कहेवाय छे ते उपमासत्य १०.

समाधिना दश स्थानो आ प्रमाणे-स्त्री, पशु अने पडक (नपुसक) ना सबधवाळा शयन, आशन, उपाश्रय विंगेरे स्थानोने साधु सेवे नहीं. १. मुनि केवल स्त्रीओनी पासं धर्मकथादिक न करे, अथवा स्त्रीना रूप विंगेरेनी कथा न करे. ४ मुनि प्रणीत-धृतादिकना दीपा पहता भोजननो आहार न करे. ३. भोजन के पाखानो अधिक आहार न करे. ४ स्त्रीनी साथे पूर्व जे काइ क्रीडा विंगेरे करेल होय तेने समारे नहीं ५ स्त्रीनी साथे एक आसनपर न बेसे, तेना उठ्या पछी पण वे घड़ी सुधी ते स्थाने न बेसे ६. स्त्रीना मनोहर अवयवोने जुए नहीं ७ शब्दानुपाती एटले पोताना के परना मनोहर शब्द उपर प्रीतिवाळो न थाय, रूपानुपाती एटले पोताना के परना सुंदर रूप उपर प्रीतिवाळो न थाय, तथा गगानुपाती एटले पोताना के परनी सुगंध उपर प्रीतिवाळो न थाय. ८. श्लोकानुपाती एटले यशकीर्तिसां प्रीतिवाळो न थाय ९ मुनि माता-सुखमा प्रीतिवाळो-आसक्त न थाय १०.

दश दशाधृतस्कध आ प्रमाणे-कर्मविपाक दशा १, उपासक दशा २, अवकृत दशा ३, अनुचरोपपातिक दशा ४,

આચાર દશા ૫, પ્રશ્નવ્યાકરણ દશા ૬, બંધ દશા ૭, દ્વિગુદ્ધિ દશા ૮, દીર્ઘ દશા ૯ તથા સંક્ષેપિક દશા. ૧૦. આ પ્રમાણે દશાશ્રુતસ્કંધ છેદસૂત્રમાં દશ અધિકાર છે.

દશ પ્રકારના યતિધર્મ આ પ્રમાણે.—ચોતિ ૧, માર્દવ ૨, આર્જવ ૩, શ્રુતિ-નિર્લોભતા ૪, તપ ૫, સંયમ ૬, સત્ય ૭, શૌચ ૮, અર્કિચનતા—પરિગ્રહરહિતપણું ૯ અને વ્રત્તચર્ય ૧૦. ૨૧.

આસાયણં ચ સર્વં, તિગુણં પદ્ધારસં વિવર્જંતો । ઈત્તવસંપન્નો ગુત્તો, રક્ષામિ મહવ્વપ્ પંચ ॥ ૨૨ ॥

(આશાતનાં ચ સર્વાં, ત્રિગુણમેકાદશં વિવર્જયન્ । ઉપસંપન્નો ગુત્તો, રક્ષામિ મહાવ્રતાનિ પશ્ચ ॥ ૨૨ ॥)

(ચ) અને વઢી (સર્વ) મર્વ-સામાન્યે કરીને સમગ્ર એવા અથવા (તિગુણ) ત્રણે ગુણીએ એવા (પદ્ધારસં) અગ્યાર એટલે અગ્યારને ત્રણે ગુણતાં તેત્રીશ થાય તેટલી (આસાયણં) આશાતનાઓને (વિવર્જંતો) વર્જતો એવો તથા (ઉવસંપન્નો) અનાશાતનાને પામેલો એવો તથા (ગુત્તો) સાધુગુણે સહિત એનો હું (રક્ષામિ મહવ્વપ્ પંચ) પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરું છું.

અહીં તેત્રીશ આશાતના આ પ્રમાણે છે.—અરિહંતની આશાતના એટલે તીર્થકરો છે જ નહીં, હોય તો તે જાણતાં છતાં શામાટે મોગ મોગવે છે? અથવા વિરતિ લીધા છતાં દેવાદિકે કરેલા સમવસરણને શામાટે મોગવે છે? ઇત્યાદિ ૧. સિદ્ધની આશાતના—સિદ્ધો છે જ નહીં, હોય તો પણ તેઓ ચેષ્ટારહિત હોવાથી શું કામના છે? ઇત્યાદિ ૨. આચાર્યની આશાતના—આ આચાર્ય નાની વયનો છે, અકુલીન છે, દુર્બુદ્ધિ છે, ગરીબ છે ઇત્યાદિ. ૩. એ જ પ્રમાણે ઉપાધ્યાયની આશાતના ૪. સાધુની

* પરિવર્જંતો ગુત્તો, ઇતિ પાઠઃ બહુપુ પ્રતિપુ સાધુસાધ્વીગુણેષુ ન દરયતે.

આશાતના-આ સાધુ સિદ્ધાંતને જાણતા નથી, ક્રોધી છે, ઉતાવળા ચાલે છે, ગાલો મારે છે. ૫. સાધ્વીની આશાતના-
 આ સાધ્વી કઝીયાલી છે, ઘણી ઉપધિ રાહે છે વિગેરે ૬. ભાવકની આશાતના-મનુષ્ય જન્મ પામીને તથા જિનધર્મે જા-
 શીને પણ આ શ્રાવકો દીઘા લેતા નથી, તો પણ તે લોકમાં કેમ ધન્ય કહેવાય છે? इत्यादि ७. જ પ્રમાણે શ્રાવિકાની આ-
 શાતના. ૮. દેવોની આશાતના-દેવો નિરતર કામમોગમાં જ આસક્ત છે, વિરતિરહિત છે, વેષ્ટારહિત છે, તેઓ સમર્થ છતાં
 પણ તીર્થની ઉન્નતિ કરતા નથી इत्यादि ९. દેવીની આશાતના પણ જ પ્રમાણે ૧૦. હલ્લોક આશાતના-મનુષ્યને આ
 મનુષ્યલોક હલ્લોક કહેવાય છે તેની અસત્પ્રરૂપણા કરવી તે આશાતના છે ૧૧. પરલોકની આશાતના-મનુષ્યને નારક,
 તિયંચ અને દેવ જ પરલોક છે તેની અસત્પ્રરૂપણા કરવી તે આશાતના છે. ૧૨. કેવલપ્રણીત ધર્મની આશાતના-કેવલીપ
 શ્રુત અને ચારિત્ર દમ યે પ્રકારે ધર્મ રચ્યો છે તેની આશાતના, દટલે આ શ્રુત પ્રાછત માપમાં છે, તે કોણે રચ્યું છે? તે
 કોણ જાણે છે? તથા જેમાં દાન દેવાતુ નથી એવા ચારિત્રધર્મથી શુ ફલ છે? इत्यादि. ૧૩. સર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલરૂપ
 આલા લોકની આશાતના અસત્પ્રરૂપણા કરવાથી ધાય છે, જેમકે સાત દ્વીપ અને માગ સમુદ્ર દટલો જ લોક છે इत्यादि.
 ૧૪. સર્વ સત્ત્વની આશાતના તેની વિપરીત પ્રરૂપણા કરવાથી ધાય છે. ૧૫. કાલની આશાતના-કાલ છે જ નહીં, અથવા
 આ વિશ્વ જ કાલની પરિણતિ છે इत्यादि. ૧૬. શ્રુતની આશાતના તેમાં કહાથી વિપરીત પ્રરૂપણા કરવાથી ધાય છે ૧૭
 શ્રુતદેવતાની આશાતના-શ્રુતદેવતા છે જ નહીં, હોય તો પણ તે કાંઈ તીર્થની ઉન્નતિ કરતા નથી इत्यादि ૧૮. વાચનાચા-
 ર્યની આશાતના-આ વાચનાચાર્યે બીજાના સુસુદુઃખને જાણતા જ નથી, કારણ કે તે ધારવાર વાંદણાં અપાવે છે इत्यादि.

१९. हवे नाकीनी चौद आशातनाओ सूत्रना विषयवाळी कहे छे—व्याविद्धाक्षर एटले विपरीत अक्षरो बोलवा ते. २०. व्यत्याम्रोडित-परस्पर संबंध विना छूटा अथवा सेळभेळ अक्षरो बोलवा ते. २१. हीनाक्षर—ओछा अक्षर बोलवा ते. २२. अत्यक्षर—अधिक अक्षर बोलवा ते. २३. पदहीन—पद ओछुं बोलवुं ते. २४. विनयहीन—उचित विनय कर्मा विना बोलवुं ते. २५. घोपहीन—उदात्त, अनुदात्त विंगेर स्वररहित बोलवुं ते. २६. योगहीन—जोग वद्या विना भणवुं ते. २७. सुष्ठुदत्त—शिष्यनी शक्ति उपरांत तेने वधारे भणाववुं ते. २८. दुष्टुप्रतीच्छित—शिष्य कलुष मनधी मणे ते. २९. अकालस्वाध्याय—अकाले मणवुं ते. ३०. कालअस्वाध्याय—भणवाने काले न मणवुं ते. ३१. अस्वाध्यायिकस्वाध्याय—असज्जायने वखते अथवा असज्जायने दिवसे मणवुं ते. ३२. स्वाध्यायिकअस्वाध्याय—सज्जायने वखते अथवा सज्जायने दिवसे न मणवुं ते. ३३.

अथवा तो गुरुना विषयवाळी तेथीश आशातनाओ थाय छे ते आ प्रमाणे—कारणविना गुरुनी आगळ बालवुं. १. गुरुनी पडखे चालवुं. २. गुरुनी अति समीपे चालवुं. ३. ए ज रीते सन्मुख उभा रहेवुं. ४. पडखे उभा रहेवुं. ५. अति समीपे उभा रहेवुं. ६. ए ज रीते सन्मुख बेसवुं. ७. पडखे बेसवुं. ८. अति समीपे बेसवुं. ९. आ नव प्रकारे करे ते आशातना समजवी. बहीरविचारभूमिथी आबीने गुरुनी पहेलां चळ करे—हाथ-पग घोवे. १०. बहीरविचारभूमिथी आबीने गुरुनी पहेलां गमनागमननी आलोचना करे. आ बने प्रकारे करे तो आशातना लागे. ११. रात्रे अथवा सवारे गुरु बोलवे त्यारे शिष्य जागता छतां बोले नहीं तो आशातना लागे. १२. गुरु कोइनी साथे कांइ आलापसंज्ञाप करवाना होय तेनी

पहेला ज पोते (शिष्य) तेना साथे आलापसंलाप करे तो आशातना लागे. १३ अशनादिक लाबीने प्रथम बीजा साधु पास
 आलोचना करी पछी गुरु पास आलोचना करे तो आशातना लागे १४. अशनादिक लाबीने प्रथम बीजा साधुने देखाडी
 पछी गुरुने देखाडे तो आशातना लागे १५. अशनादिक लावी प्रथम बीजा साधुआने निमग्रण करी पछी गुरुने निमग्रण
 करे तो आशातना लागे. १६. गुरुने पूछ्या विना बीजा साधुआने तेमनी इच्छा प्रमाणे अशनादिक आपे तो आशातना
 लागे. १७. गुरुनी साथे अशनादिक खातो सतो पोते सारो आहार ग्रहण करे तो आशातना लागे १९. दिक्से गुरुए
 बोलाव्या छतां जवाब न आपे तो आशातना लागे. १९. गुरु प्रत्ये मोटा शब्दयी कठोर वचन बोले तो आशातना लागे.
 २० गुरु बोलावे त्यारे पोते जे ठेकाणे बेठो होय त्यां बेठा जेठा ज जवाब आपे तो आशातना लागे. २१ गुरु बोलावे त्यारे
 शु छे ? एम जवाब आपे तो आशातना लागे. २२. गुरुने दुकारे बोलावे तो आशातना लागे. २३. गुरु कहे के- 'आ ग्लान
 साधुनी वैयावच कम करतो नयी ?' त्यारे पोते सामो कहे के 'तमे कम करता नयी ?' एम बोलवार्थी आशातना लागे. २४.
 गुरु धर्मकथा कहेता होय ते वखते पोतालु मन सारु न रहे (अनुमोदना न करे) तो आशातना लागे. २५. गुरु सूत्रादिकनु
 व्याख्यान करे त्यारे 'तमने सांभरतुं नयी, आनो अर्थ तो आवो छे.' एम बोलवार्थी आशातना लागे. २६. गुरु कथा
 कहेता होय, तेने छेदी पोते वखे बोलवा मणि तो आशातना लागे. २७ गुरु देशना देता होय ते वखते 'भिच्चादिकनो अवसर
 थयो छे' एम कही गुरुनी पर्षदानो भग करे तो आशातना लागे २८. गुरुनी पर्षदा बेठी होय ते ज वखते बे-ग्रण वार तेनी
 ते ज कथा पोते कक्षा करे तो आशातना लागे. २९. गुरुनी शय्या सस्तारकने पगवडे संघडो करी मिथ्यादुष्कृत आपे नहीं

तो आशातना लागे. ३०. गुरूनी शय्यामां के संथारामां बेसवादिकथी आशातना लागे. ३१. गुरु कर्ता पोतातुं आसन
उंतुं राखवाथी आशातना लागे. ३२. गुरूनी समान आसन राखवाथी पण आशातना लागे. ३३. आ आशातनाओ

उंतुं राखवाथी आशातना लागे. ३२. गुरूनी समान आसन राखवाथी पण आशातना लागे. ३३. आ आशातनाओ

पादिकसुत्र
संस्कृतानु
वाद सहित

॥ ३८ ॥

दशाशुतस्कंधमां कही छे. २२.
एवं तिदंडविराओ, तिगराणसुद्धो तिसल्लनीसुद्धो । तिविहेण पडिक्कंतो, रक्काभिं महव्वए पंच ॥ २३ ॥
(एवं त्रिदंडविराओ, त्रिकरणसुद्धः त्रिशल्यनिःशत्यः । त्रिविधेन प्रतिक्रान्तः, रक्ताभिं महाव्रतानि पञ्च ॥ २३ ॥)

(एवं) ए ज प्रमाणे (तिदंडविराओ) मन, वचन अने काया ए त्रण दंडयीं विराम पामेलो, तथा (त्रिगराणसुद्धो)
(एवं) त्रिदंडविराओ, त्रिकरणसुद्धः त्रिशल्यनिःशत्यः । त्रिविधेन प्रतिक्रान्तः, रक्ताभिं महाव्रतानि पञ्च ॥ २३ ॥

मन विगेरे त्रण करणे करीने शुद्ध थयेलो, तथा (तिविहेण) त्रण प्रकारना करणे करीने एटले मन, वचन, कायाए
शल्यवेडे शल्यरहित थयेलो, तथा (तिविहेण) त्रण प्रकारना करणे करीने एटले मन, वचन, कायाए करे छे. —
पडिकमेलो एटले सर्व अतिचारोथी निवृत्ति पामेलो एवो छे (रक्काभिं महव्वए पंच) पंच महाव्रतोतुं रक्षण करे छे. २३.

हवे महाव्रतोना उचारने समाप्त करता छता कहे छे. —
इच्चयं महव्वयउच्चारणं थिरत्तं सल्लुद्धरणं धिइवलयं ववसाओ साहणट्टो पावनिवारणं निका-
यणा भावविसोही पडागाहरणं निज्जुहणाऽऽराहणा गुणाणं संवरजोगो पसत्थज्झाणोवउत्तया पवयणस्स
जुत्तया य नाणे परमट्टो उत्तमट्टो, एस खलु तित्थंकरेहिं रइरागदोसमहणेहिं देसिओ

सारो, छज्जीवनिकायसंजमं उवाएसिअं तेल्लोक्कसक्कयं ठाणं अब्भुवगया ॥

(इत्येतत् महाव्रतोच्चारणं स्थिरत्वं शतयोद्धरणं घृतिफलकं (द) व्यवसायः साधनार्थः पापनिवारणं निकाचना भावविशोधिः पताकाहरणं निर्यूहणा आराधना गुणानां संवरयोगः प्रशस्तध्यानोपयुक्तता युक्तता च ज्ञानेन परमार्थः उत्तमार्थः, एतत् खलु तीर्थद्वैः रतिरागद्वेषमयैः देशितः प्रवचनस्य सारः

(ते च) पञ्जीवनिकायसयम उपदिश्य त्रैलोक्यसत्कृत स्थानम् अभ्युपगताः ॥)

(इवेय) ए रीते आ (महव्यउच्चारण) पच महाव्रतोनु उच्चारणं कोरुं छे, तेनाथी शो गुण थाय ? अथवा ते उच्चारणं केवुं छे ? ते उपर कहे छे के- (थिरत्त) महाव्रतोने विपे ज अथवा धर्मेने विपे स्थिरपणं थाय छे, तथा (सन्नुद्धरण) शन्यनो उद्धार-नाश करनार छे, तथा (धिइबलय) धृति एटले चित्तनी समाधि, तेनुं वळ आपनार छे, तथा (ववसाओ) दुष्कर कार्य करवानो अव्यवसाय करनार छे, तथा (साहण्डो) साधकतम पदार्थ एटले मोच अर्थने साधवानो उपाय छे, तथा (पावनिवारण) पापनु निवारण करनार छे, तथा (निकायणा) निकाचना जेवी निकाचना एटले व्रतोनु स्वीकार करवामां अत्यत एट निवचन छे, तथा (भावविसोदो) भावने एटले आत्माना परिणामने अत्यत शुद्ध करनार छे, तथा (पढागाहरण) चारित्रिनी आराधनारूप पताकाने ग्रहण करनार छे, तथा (निज्जुहणा) आत्मारूपी नगरमांथी कर्मरूपी शत्रुने काढी मूकनार छे, तथा (आराहणा गुणाणं) मुक्तिना साधनरूप गुणोनी आराधना करनार छे, तथा (सवरजोगो) नवा कर्मना आगमननो निरोध करनार जे संवर तेनो योग एटले व्यापार करनार छे, तेथी (पसत्थ-

उद्गाणोवउत्तया) प्रशस्त एवा धर्मध्यान अने शुक्रध्याननो उपयोग करना-जोडनार छे, तथा (जुत्तया य नाणे) ज्ञानवढे करीने युक्तता एटले सहित करनार छे अर्थात् ज्ञानवढे सद्बोधने उत्पन्न करनार छे, तथा (परमट्टो) परमार्थरूप छे एटले अकृत्रिम पदार्थरूप छे, तथा (उत्तमट्टो) उत्तम पदार्थरूप छे, कारण के मोक्ष साधवार्मां आ महाव्रतो सर्वोत्तम छे. वली (एस) आ महाव्रतोनो उच्चार (खलु) निश्चे (रश्मगदोसमहयोहिं) रति एटले चारित्रमोहनीयकर्मना उदयथी उत्पन्न थतो आनंद, राग एटले ममता अने द्वेष एटले अहंकार तेमने मयन करनारा एवा (तित्थंकरेहिं) तीर्थं करोए (पवयणस्स सारो) प्रवचनना साररूप कस्यो छे, तथा ते तीर्थं करो (छस्सीचनिकायसंजमं) श्रुतिध्यादिक छ जीवनिकायना रक्षणरूप संयमनो तथा उपलक्ष्यथी मृपावादादिकना परिहाररूप संयमनो मध्य प्राणीओने (उवएसियं) उपदेश आपीने तथा उपलक्ष्यथी पोते पण ते प्रकारे संयम पाळीने (तेज्जोक्कसकयं) व्रण लोकना जीवोए सत्कार करेला एटले पूजेला (ठाणं) स्थानने अर्थात् मोक्षस्थानने (अब्भुवगया) पामेला छे. आम कहेवाथी पण महाव्रतो अत्यंत ग्रहण करवा लायक छे एम सूचवे छे.

इहे आ महाव्रतोनो कीर्तननी समाप्तिमां मंगळने माटे आसभोपकारी होबाथी विशेष करीने श्री महावीरस्वामीनी स्तुति करे छे. —

नमो त्थु ते सिद्ध बुद्ध सुत्त नीरय निस्संग माणमूरण गुणरयणसागरमणंतमण्णमेय, नमो त्थु ते महद् महावीर वद्धमाण सामिस्स, नमो त्थु ते अरहओ, नमो त्थु ते भगवओ ति कह्नु ॥
(नमोऽस्तु ते सिद्ध बुद्ध सुत्त नीरज निःसङ्ग मानमूरण गुणरत्नसागर अनन्त अप्रमेय, नमोऽस्तु ते

महति (कृतमते) महावीर वर्धमानस्वामी (इति कृत्वा), नमोऽस्तु तेऽर्हन् (इति कृत्वा) नमोऽस्तु ते भगवान् इति कृत्वा ॥)

(नमो त्पु ते) तमने नमस्कार हो. तमे कवा छो ! ते उपर भगवानना संबोधनवाळा विशेषणो आपे छे- (सिद्ध) हे सिद्ध ! (बुद्ध) हे बुद्ध ! एटले केवलज्ञानवहे समग्र वस्तुतत्त्वेन जायनार ! (मुच) हे पूर्वे बधिला सर्व कर्मोथी मुक्त ! (नीरय) हे नवा बचाता कर्मरहित ! अबवा हे उत्तुकतारहित ! (निस्सग) हे पुत्र, स्त्री, घन विगेरे सर्व संगरहित ! (भाणमूरण) हे सर्व माननो-गर्वनो नाश करनार ! (गुणस्यणसागर) हे गुणरूपी रत्नना सागर ! (अण्यत) हे अनंतज्ञानस्वरूप ! (अप्पमेय) हे अप्रमेय एटले छद्दमस्थना ज्ञानथी न जाखी शकाय तेवा ! कारण के शरीररहित एकला जीवतु स्वरूप छद्दमस्यो जाखी शकता नथी. तथा (नमो त्पु ते) तमने नमस्कार हो. तमे कवा छो ! तेना सबो-घन आपे छे- (महइ) महानने विपे एटले मोक्षने विषे करी छे मति जेणे एवा (महावीर) हे महावीर ! एटले रागादिक शत्रु उपर पराक्रम करनार एटले तेनो विजय करनार अथवा विशेषे करीने मोक्षप्रत्ये जनार अथवा भव्यप्राणीओने मोक्षमा मोक्षलनार, अबवा कर्मनो नाश करनार ! आ सर्व अर्थ महावीर शब्दना थाय छे. कसु छे के- "कर्मनु विदारण करे छे, तपवडे विराजे छे-शोमे छे अने तपना वीर्यवहे युक्त छे, तेथी ते वीर कहेवाय छे." तथा (वदमाण) हे वर्धमान ! एटले माता-पिताए पोताना कुळ अने समृद्धिनी इत्तिना हेतुरूप होवाथी जेनु वर्धमान नाम कर्णु छे एवा ! शा माटे तमने नमस्कार हो ? ते कहे छे के- (सामिस्स) तमे स्वामी-प्रभु छो ए हेतु माटे, तथा (नमो त्पु ते अरहन्) अशोकादिक आठ महाप्राविहार्य-

રૂપ પૂજાને લાયક હોવાથી તેમ અર્હન્ છો એ હેતુ માટે તમને નમસ્કાર હો, તથા (નમો ત્યુ તે ભગવઓ તિ કહુ) તેમ ભગવાન છો 'તિ કહુ' એટલે એમ કરીને-એ હેતુ માટે અથવા 'તિકહુ' એટલે ત્રણ વાર તમને નમસ્કાર હો. અહીં સમગ્ર એશ્વર્ય, રૂપ, યશ, લક્ષ્મી, ધર્મ અને પ્રયત્ન એ છુ ભગ શબ્દના અર્થ થાય છે, તે ભગ જેને છે તે ભગવાન કહેવાય છે.

જેમ મહાવ્રતોનો ઉચાર કર્મનો હય કરનાર છે તેમ શ્રુતનું કીર્તન પણ કર્મનો હય કરનાર છે, માટે મહાવ્રતોનું કીર્તન સમાપ્ત કરવાપૂર્વક શ્રુતનું કીર્તન કરવા માટે કહે છે:-

એસા ખલુ મહવ્યવચ્ચારણા કયા, ઇચ્છામો સુત્તકિત્તણં કાડું ॥

(એવા ખલુ મહાવ્રતોચ્ચારણા કૃતા, ઇચ્છામઃ શ્રુતકીર્તનાં કર્તુમ્ ॥)

(એસા) આ (ખલુ) નિશ્ચે (મહવ્યવચ્ચારણા) મહાવ્રતોનું ઉચ્ચારણ (કયા) કર્યું. હવે (સુત્તકિત્તણં) શ્રુતનું કીર્તન (કાડું) કરવા માટે (ઇચ્છામો) અમે ઇચ્છીએ છીએ.

અહીં શ્રુત સંવેપે કરીને બે પ્રકારનું કહ્યું છે-અંગપ્રવિષ્ટ અને અંગવાહ્ય. તેમાં બે પગ, બે જંઘા, બે ઝરુ, એક પૃષ્ઠ, એક ઉદર, બે બાહુ, એક ગ્રીવા અને એક મસ્તક-આ પ્રમાણે શ્રુતરૂપી પુરુષના વાર અંગમાં રહેલું જે શ્રુત તે અંગપ્રવિષ્ટશ્રુત કહેવાય છે, તે આ પ્રમાણે-આચારાંગ અને સૂત્રકૃતાંગ (સુગડાંગ) એ પ્રવચનરૂપી પુરુષના બે પગરૂપ છે, સ્થાનાંગ અને સમવાયાંગ એ બે જંઘારૂપ છે વિગેરે. અથવા ગણધરોએ જે શ્રુત રચ્યું તે અંગપ્રવિષ્ટ અને જે શ્રુત રચ્યું તે અંગવાહ્ય શ્રુત છે. હવે તે બાહ્ય કહેવાય છે. તેમાં અંગપ્રવિષ્ટ જે શ્રુત તે નિયત છે એટલે અવશ્ય છે અને જે અંગવાહ્ય શ્રુત છે તે અનિયત છે. હવે તે

મગવાણા શ્રુત પણ જે પ્રકારનું છે- આવશ્યક અને આવશ્યકથી વીંછી તેમાં આવશ્યક શ્રુતમાં અભ્ય કહેવા જેવું છે તેથી પ્રથમ તેને કહેવા માટે તેના ઉપદેશકને નમસ્કાર કરવાપૂર્વક સૂત્ર કહે છે.—

નમો તેસિં સ્વમાસમણાણં, જેહિંં ઇમં વાહ્યં છન્વિહમાવસ્સયં ભગવંતં ॥

(નમઃ તેભ્યઃ સ્વમાશ્રમણેભ્ય, યૈઃ હં વાચિતં ષડ્વિધમાવશ્યકં ભગવત્)

(તેસિં) તે (સ્વમાસમણાણ) સ્વમાદિક ગુણવાળા મહાતપસ્વી ગુરુમહારાજ અથવા તીર્થંકર ગણપરાદિકને (નમો) નમસ્કાર યાઓ, કે (જેહિં) જે સ્વમાશ્રમણોએ (ભગવત) અતિશયાદિક ગુણવાળું (હમ) આ (છન્વિહં) છ પ્રકારનું (આવસ્સયં) આવશ્યક (વાહ્ય) અમારી યાસે વાંચ્યું અમને સમઠ્ઠાવ્યું-અમને આપ્યું અથવા સૂત્રાર્થપર્યો રહ્યું છે.

તે આવશ્યકના છ પ્રકાર વતાયે છે —

તં જહા-સામાહ્ય ચતુવીસત્થઓ વંદણયં પહિક્કમણ કાઉસ્સગો પચ્ચક્કાણં, સન્વેહિંં પિ
 યયમ્મિ છન્વિહે આવસ્સપ્ ભગવંતે સસુત્તે સચ્ચથે સગથે સનિજ્જુત્તિપ્પ સસંગહણિપ્પ જે ગુણા વા
 ભાવા વા અરહંતેહિંં ભગવતેહિંં પત્તતા વા પરુવિયા વા, તે માંવે સદ્દહામો પત્તિયામો રોપ્પમો
 ફાસેમો પાલેમો અણુપાલેમો ॥

(તથથા-સામાયિક ચતુર્વિંશતિસ્તવઃ વન્દનકં પ્રતિક્રમણં કાયોત્સર્ગઃ પ્રત્યાહ્યાન, સર્વસ્મિન્નપિ

एतस्मिन् षड्विधे आवश्यकं भगवति ससूत्रे सार्थं समन्थे सनिर्युक्तिके ससंग्रहणिके ये गुणा वा भावा वा अर्हद्भिः भगवद्भिः प्रज्ञप्ता वा प्ररूपिता वा, तान् भावान् अहमहे प्रतिपद्यामहे रोचयामः स्पृशामः पालयामः अनुपालयामः ॥

(तं जहा) ते छ प्रकार आ प्रमाणे छे—(सामाहयं) सामायिक १, (चउर्वीसत्थओ) चतुर्विंशतिस्तव २, (वंदण्यं) वंदनक ३, (पठिकमणं) प्रतिक्रमण ४, (काउस्सगो) कायोत्सर्ग ५ तथा (पचस्काणं) प्रत्याख्यान ६. (सन्वेहि पि) सर्व एवा पण (एयम्मि) आ (छब्बिह) छ प्रकारना (आवस्सए) आवश्यकने विषे, केवा आवश्यकने विषे ? (भगवंते) समग्र ऐश्वर्यवाळा, (समुत्ते) सूत्रसहित, (संगथे) सूत्र अने अर्थ ए न्नेसहित, (सनिब्जुत्तिए) निर्युक्तिसहित, (संग्रहणीसहित एवा आ छ प्रकारना आवश्यकने विषे (जे) जे कोइ (गुणा वा) गुणो एटले विरति तथा जिनेश्वरना गुणोनुं कीर्तन ए आदि धर्मो, अथवा (भावा वा) चायोपशमादिक भावो अथवा जीवादिक भावो—पदार्थो (अरहंतेहि) देवादिकनी करेली पूजाने योग्य एवा, तथा (भगवंतेहि) समग्र ऐश्वर्यादिवाळा जिनेश्वरोए (पन्नत्ता वा) सामान्य रीते कहा छे अथवा (परूविया वा) विशेषे करीने कहा छे, (ते भावे) ते भावोने (सहामो) ‘आ एम ज छे’ ए रीते सामान्यपणे अमे भद्धा करीए छीए, (पत्तियामो) प्रीतिथी अंगीकार करीए छीए, (रोएमो) अत्यंत अभिलाषाथी रुचिवाळा करीए छीए—रुचावीए छीए, (फासेमो) सेववावढे स्पर्श करीए छीए, (पालेमो) वारंवार पाळीए छीए, तथा (अनुपालेमो) जावज्जीव पाळीए छीए.

ते भावे सद्वहतेहि पत्तियतेहि रोयतेहि फासतेहि पालतेहि अणुपालतेहि अंतोपकस्स जं वाइय पढिय परियाट्ठियं पुच्छिय अणुपेहियं अणुपालियं तं दुक्ककयाए कम्मकयाए मोक्कयाए बोहिलाभाए ससारुत्ताराणाए ति कहु उवसंपज्जिता णं विहरामि ॥

(तान् भावान् अर्धानैः प्रतिपद्यमानैः रोचयद्भिः स्पृशद्भिः पालयद्भिः अनुपालयद्भिः अन्नः पचस्य यत् वाचित पठित परिवर्तितं पृष्टम् अनुप्रेक्षितम् अनुपालित तत् दुःखत्रयाय कर्मत्रयाय मोक्षाय बोधि-
लाभाय संसारोत्ताराणाय इति कृत्वा उपसपथ विहरामः ॥)

(ते भावे) ते भावोने (सहतेहि) 'आ आम ज छे' एवी रीते सामान्यपणे श्रद्धा करता, (पत्तियतेहि) प्रीतिथी अंगी-
कार करता, (रोयतेहि) अत्यंत अभिलाषाए करीने सेवन करवामां सन्मुख यईने रुचावता, (फासतेहि) सेववावडे स्पर्श
करता, (पालतेहि) वारंवार पालन करता तेथी (अणुपालतेहि) जावजीव पालन करता एवा अमोए (अंतोपकस्स)
पुत्रवाढीया मध्ये (जं) जे कांइ (वाइय) वांच्यु होय एटले बीजाने आप्यु होय, भणान्यु होय, (पाढिय) पोते भण्यु होय,
(परियाट्ठिय) परावर्तन कर्णु होय एटले सूत्रथी गण्यु होय, (पुच्छिय) पूछ्यु होय एटले प्रथम भणेल्ला घट्ठादिकर्मां शका
थये छते प्रश्न कर्णो होय, (अणुपेहिय) अर्थ भूली जवाना मयथी विचार्यु होय-मनन कर्णु होय, तेथी (अणुपालियं)
आ सर्व प्रकारवडे पाळ्यु होय एटले शुद्ध अनुष्ठान कर्णु होय (ते) ते सर्व (दुक्ककयाए) शरीर अने मनसंबधी दुःखना

द्यने माटे, (कम्मस्करयाए) ज्ञानावरणीयादिक कर्मना विनाशने माटे, (मोरक्याए) मोक्षने माटे, (बोहिलाभाए) बोधिता
लाभने माटे एटले परभवमां सद्धर्मनी प्राप्ति माटे, (संसारुत्तरायाए) संसारनो पार पामवा माटे अमारे थशे (ति कट्टु)
एम करीने एटले ए हेतुथी (उवसंपज्जिता थं) ते सर्व अंगीकार करीने (विहरामि) अमे विचरीए छीए एटले मासकल्पा-
दिक साधुना विहारवडे वर्तीए छीए. तथा—

अंतोपक्खस्स जं न वाइयं न पढियं न परिघट्ठियं न पुच्छियं नाणुपेहियं नाणुपालियं संते बले
संते वीरिए संते पुरिसस्कारपरक्कमे, तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो वि-
सोहेमो अकरणयाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥

(अन्तःपक्षस्य यत् न वाचितं न पठितं न परिवर्तितं न पृष्टं नानुप्रेक्षितं नानुपालितं सति बले
सति वीर्ये सति पुरुषकारपराक्रमे, तत् आलोचयामः प्रतिक्रमामः निन्दामः गर्हामः व्यतिवर्तयामः
(वित्रोदयामः विकुट्टयामः वा) विशोधयामः अकरणतयाऽभ्युत्तिष्ठामः यथाहं तपःकर्म प्रायश्चित्तं
प्रतिपद्यामहे, तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥)

(अंतोपक्खस्स) पखवाडीयानी मध्ये अमे (जं) जे (न वाइयं) न वांच्युं होय एटले बीजाने आप्थुं न होय, (न
पढियं) पोते भण्युं न होय, (न परिघट्ठियं) परावर्तन कर्णुं न होय एटले गण्युं न होय, (न पुच्छियं) शंका थये छते

પૂજ્યુ ન હોય, (નાણુપેહિય) વિચાર્યુ ન હોય ઇટલે ભૂલી જવાના મયથી ચિંતવન કર્યુ ન હોય તથા (નાણુપાલિય) પાઠ્યુ ન હોય-અનુદાન કર્યુ ન હોય. શુ છતાં ત્યાં સર્વ ન કર્યુ હોય ? (સતે બલે) શરીરસવધી ચઠ છતાં, (સતે વીરિય) આત્માનુ વીર્ય છતાં તથા (સતે પુરિસકારપરકમે) પુરુષપણાના અભિમાનરૂપ પરાક્રમ છતાં પણ અમે જે વાંચ્યુ વિગેરે ન હોય (તસ્સ) તે સર્વને અમે (આલોપમો) આલોચીય છીએ ઇટલે ગુરુને નિવેદન કરીએ છીએ, (પઢિકમામો) પ્રતિક્રમણ કરીએ છીએ-પાછા ફરીએ છીએ, (નિદામો) આત્મસાધીએ નિંદીએ છીએ, (ગરિહામો) ગુરુની સમત્વ ગર્હાં કરીએ છીએ, (વિરુદ્ધમો) અવાચનાદિકના અનુવધનો વિરુદ્ધ-નાશ કરીએ છીએ, (વિસોદ્ધમો) શોધીએ છીએ ઇટલે દોપરૂપી પકયી મલિન થયેલા આત્માને નિર્મલ કરીએ છીએ, (અકરણયાએ) ફરીથી તેમ નહીં કરવાવડે કરીને (અઘ્ઘુદ્ધમો) ઉધમત્ત થઈએ છીએ, તથા (અહારિહ) અપરાધને ઉચિત્ત ઇવા (તવોકમ્મ) નીધિ, વિગય આદિક તપ કરવારૂપ (પાયન્હિત્ત) પ્રાયશ્ચિત્તને (પઢિવજ્ઞામો) અમે ખંગીકાર કરીએ છીએ, તથા (તસ્સ) તે અવાચન, અપઠન વિગેરે દોષના (દુક્કહ) દુઃકૃતને-પાપને (મિચ્છામિ) અમે મિથ્યા કરીએ છીએ,—મિથ્યાદુષ્ટત આપીએ છીએ

આ પ્રમાણે આવરયકથુત કહુ હવે આવરયક સિવાય વીજા શ્રુતસવધી કહેવાનો અવસર છે. તે શ્રુત પણ જે પ્રકારનુ છે-કાલિક અને ઉત્કાલિક. તેમાં જે શ્રુત અસંજ્ઞાય ન હોય તો દિવસ અને રાત્રિની પહેલી અને છેલ્લી એ બે પોરસીમાં જ મળાય તે શ્રુત કાઢે-કાઢેલાં નીપજેલુ હોવાથી કાલિક કહેવાય છે, તથા જે શ્રુત કાઢ્યેલા અને પાંચ પ્રકારના અસંજ્ઞાય સિવાય સર્વ વચુતે મળાય છે તે ઉત્કાલિક કહેવાય છે. તેમાં પ્રથમ ઉત્કાલિક શ્રુત કહે છે.—

नमो तेसिं खमासमण्णाणं, जेहिं इमं वाइयं अंगवाहिरं उक्कालियं भगवंतं । तं जहा—दसवेआलियं
कप्पिआकप्पिअं चुल्लकप्पसुअं महाकप्पसुअं ओवाइअं रायप्पसेणिअं जीवाभिगमो पणवणा महापण-
वणा नंदी अणुओगदाराइं देविंदत्थओ तंदुलवेआलिअं चंदाविज्झयं पमायप्पमायं पोरिसिमंडलं मंड-
लप्पवेसो गणिविजा विजाचरणविणिच्छओ झाणविभत्ती मरणविभत्ती आयविसोही (चरणविसोही
मरणविसोही) संलेहणासुअं वीअरायसुअं विहारकप्पो चरणविही आउरपच्चक्काणं महापच्चक्काणं ॥

(नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यः, येः इदं वाचितम् अक्षयाद्यम् उत्कालिकं भगवत् । तद्यथा—दशवैका-
लिकं कल्प्याकल्प्यं चुल्लकल्पश्रुतं महाकल्पश्रुतम् औपपातिकं राजप्रश्रीयं जीवाभिगमः प्रज्ञापना महा-
प्रज्ञापना नन्दी अनुयोगद्वाराणि देवेन्द्रस्तवः तंदु(दु)लवैचारिकं चन्द्रावेध्यकं प्रमादाप्रमादं पौरुषीमण्डलं
मण्डलप्रवेशः गणिविद्या विद्याचरणविनिश्चयः ध्यानविभक्तिः मरणविभक्तिः आत्मविशुद्धिः—शोधिः
(चरणविशोधिः मरणविशोधिः) संलेखनाश्रुतं वीतरागश्रुतं विहारकल्पः चरणविधिः आतुरप्रत्याख्यानं
महाप्रत्याख्यानम् ॥)

१ एतदध्ययनद्वयपाठः स्वचित् दृश्यते ।

(नमो देवि शुभासमवाहं) ते चमाभ्रमणोने एटले सत्रार्थने आपनारा गुरुभोने नमस्कार थाभ्ये, के (जेहि) जे-
 भाए (इमं) आ (अंगवाहिर) अगवाह (उक्तालिक एवं अने (भगवतं) मोटा अर्थरूप समुद्दिवाळु थुत
 (याइय) अमोने आप्यु छे. (त जहा) ते उक्तालिक थुत आ प्रमाणे छे.—(दसवेआलिभं) दशवैकालिक १, (कप्पि-
 आकप्पिअ) कप्प्याकल्प २, (सुद्धकल्पसुअ) सुद्ध (नानु) कल्पश्रुत ३, (महाकल्पसुअ) महाकल्पश्रुत ४, (ओवाइअ)
 ओपपातिक ५, (रायप्पसेण्णिअ) रायपसेणी-राजप्रश्नीय ६, (जीवाभिगमो) जीवाभिगम ७, (पणवणा) प्रज्ञापना ८—
 (महापणवणा) महाप्रज्ञापना ९, (नदी) नदी १०, (अणुभोगदाराह) अनुयोगद्वार ११, (देविदत्तभो) देवदत्तस्त्व १२,
 (तदुल्लेखेआलिअ) तदुल्लेखारिक १३, (चदाविज्झय) चद्रावेध्यक १४, (पमायप्पमाय) प्रमादाप्रमाद १५, (पोरिमि-
 मइल) पोरुपीमइळ १६, (मइळप्पेवसो) मइळप्रवेश १७, (गण्णिविआ) गण्णिविद्या १८, (विआचरणविण्णच्छओ) विद्या
 चरणविनिधय, १९ (आणविमची) ध्यानविमर्क २०, (मरणविमची) मरणविमर्क २१, (आयविसोही) आत्मवि-
 द्वादि २२, (सलेहणासुअ) सलेखनाश्रुत २३, (वीअरायसुअ) वीतरागश्रुत २४, (विहारकप्पो) विहारकल्प २५,
 (चरणविदि) चरणविधि २६, (आउरपचवहाण) आतुरप्रत्याख्यान २७ तथा (महापचवहाण) महाप्रत्याख्यान २८—
 आ प्रमाणे आ २८ अभ्ययनो कदां, ते उपलक्ष्य होवाधी आटलां ज छे एम नथी; बीजां पण छे एम जाणवु.

सव्वेहिं पि एयम्मि अंगवाहिरे उक्काखिए भगवते समुत्ते सअत्थे संगंथे सनिज्जुत्तिप ससंगह-

णिण् जे गुणा वा भावा वा अरहंतेहिं भगवंतेहिं पणत्ता वा परुविआ वा ते भावे सद्वहामो पत्ति-
आमो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो । ते भावे सद्वहंतेहिं पत्तिअंतेहिं रोअंतेहिं फासंतेहिं
पालंतेहिं अणुपालंतेहिं अंतोपखस्स जं वाइअं पढिअं परियट्ठिअं पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं
तं दुक्खकयाए कम्मकयाए मोक्खयाए बोहिलाभाए संसारुत्तराणाए त्ति कट्ठु उवसंपज्जिता णं विह-
रामि । अंतोपखस्स जं न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअं नाणुपेहिअं नाणुपालिअं संते
बले संते वीरिए संते पुरिसक्कारपरक्कमे, तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो
विस्सोहेमो अकरणायाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥

(एतत्सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत् ज्ञेयः)

आ सूत्रनो अर्थ प्रथम आवी गयो छे ते प्रमाणे जाणवो.

आ प्रमाणे उक्कालिकश्रुत कछुं. हवे कालिकश्रुत कहे छे.

नमो तेसिं खमासमणाणं, जेहिं इमं वाइअं अंगवाहिरं कालिअं भगवंतं । तं जहा-उत्तरज्झ-
यणाइं दसाओ कण्पो ववहारो इसिभासिआइं निसीहं महानिसीहं जंबुद्वीपपन्नत्ती सूरपन्नत्ती चंद-

पद्मस्ती दीवसागरपद्मस्ती खुड्डियाविमाणपविभस्ती महास्त्रियाविमाणपविभस्ती अंगचूलिआए वग्ग-
चूलिआए विवाहचूलिआए अरुणोववाए वरुणोववाए गरुणोववाए धरणोववाए वेसमणोववाए
वेलधरोववाए देविंदोववाए उट्टाणसुए समुट्टाणसुए नागपरिआवलिआए निरयावलिआए कप्पि-
आए कप्पवडिसयाए पुप्फिआए पुप्फचूलिआए (वैण्हिआए) वणिहदसाए आसीविसभावणाए
दिट्ठीविसभावणाए चारए (सुमिण)भावणाए महासुमिणभावणाए तेअग(ग्गि)निसग्गाए ॥

(नमस्तेभ्य क्षमाअमणेभ्यः, यैः इदं वाचितम् अङ्गवाह्य कालिकं भगवत् । तद्यथा-उत्तराध्ययनानि दशाः
क्रहप' व्यवहारः ऋषिभाषितानि निशीथं महानिशीथं जम्बूद्वीपप्रज्ञप्तिः सूत्रप्रज्ञप्तिः चन्द्रप्रज्ञप्तिः द्वीपसागर-
प्रज्ञप्तिः क्षुल्लकाविमानप्रविभक्तिः महतीविमानप्रविभक्तिः अङ्गचूलिका वर्गचूलिका विवाहचूलिका अरुणोप-
पातः वरुणोपपातः गरुडोपपातः धरणोपपातः वैश्रमणोपपातः वेलन्धरोपपातः देवेन्द्रोपपातः उत्थानश्रुत स-
मुत्थानश्रुत नागपरिज्ञाचालिकाः निरयावलिकाः कल्पवतसिकाः पुष्पिताः पुष्पचूलिकाः (वृष्णिकाः)
वृष्णिदशाः आशीविषभाचनाः दृष्टिविषभाचनाः चारण (स्वप्न) भावनाः महास्वप्न भावना तैजसनिसर्गः ॥)
(तेसिं) ते (क्षमासमणाए) क्षमाअमणेने (नमो) नमस्कार थाओ, के (जेहिं) जेओए (इमं) आ (अगवाहिंरं)

१ आ पद मोटी दीकामा तथा अबचुरिमानयी, मूळमा तेम ज अर्थमा पण नयी, तेम ज छत्रीरानी गणत्रीमां पण नयी

मध्यम बावीश तीर्थकरोना वस्तवभां संख्याता हजार प्रकीर्णको हता, एटले के जेता जेटला शिष्यो तेटला प्रकीर्णको होय छे, तथा श्रीवर्चमानस्वामीना वस्तवभां चौद हजार प्रकीर्णको (प्रकीर्णध्वजो) हता.

सन्वेहिं पि प्यम्मि अंगबाहिरे कालिए भगवंते ससुत्ते सअत्थे सगथे सनिज्जुत्तिए ससंगह-
खिए जे गुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवंतेहिं पन्नत्ता वा परुविआ वा ते भावे सदहामो पत्ति-
आमो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो । ते भावे सदहंतेहिं पत्तिअत्तेहिं रोयंतेहिं फासंतेहिं
पालतेहिं अणुपालतेहिं अतोपस्कस्स जं वाइय पढिअं परियट्ठिअ पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं, तं
दुस्कस्सयाए कम्मस्सयाए मोस्कयाए बोहिजाभाए संसारुत्तारणाए चि कट्ठु उवसंपजिच्चा णं विह-
रामि । अंतोपस्कस्स ज न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअ नाणुपेहिअं नाणुपालिअं संते
बले संते वीरिए संते पुरिसकारपरक्कमे तस्स आलोपमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो
विसोहेमो अकरखयाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स मिच्छामि दुक्कडां॥

(एतस्यापि सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत् ॥)

आ सर्व ध्वजो अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो.

आ प्रमाणे कालिकश्रुत कथुं. हवे भंगप्रविष्ट श्रुतने कहे छे.

नमो तेसिं खमासमणायणं, जेहिं इमं वाइअं दुवालसंगं गणपिडंगं भगवंतं । तं जहा-आयारो
सूयगडो ठायणं समवाओ विवाहपन्नची नायाधम्मकहाओ उवासगदसाओ अंतगडदसाओ अणुत्त-
रोववाइअदसाओ पणहावागरणं विवागसुयं दिट्ठिवाओ ॥

(नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यः, यैः इदं वाचितं द्वादशाङ्गं गणपिटकं भगवत् । तद्यथा-आचारः सूत्र-
कृतं स्थानं समवायः विवाहप्रज्ञप्तिः ज्ञाताधर्मकथा उपासकदशाः अन्तकृतदशाः अनुत्तरोपपातिकदशाः
प्रश्नव्याकरणं विपाकश्रुतं दृष्टिवादः ॥)

(तेसिं) ते (खमासमणायणं) क्षमाश्रमणने (नमो) नमस्कार थाओ, के (जेहिं) जेओए (इमं) आ (गणि-
पिडंगं) गणपिटक-गणि एटले गणधरो, तेओना कहेला अर्थना साररूप-उत्तम भाजनरूप (भगवंतं) अतिशयादिक
गुणयुक्त (दुवालसंगं) द्वादशांग-बार अंग (वाइअं) अमने आपेल छे. (तं जहा) ते आ प्रमाणे—(आयारो) आचा-
रांग १, (खयगडो) सूत्रकृतांग २, (ठायणं) स्थानांग ३, (समवाओ) समवायांग ४, (विवाहपन्नची) विवाहप्रज्ञप्ति
-भगवती ५, (नायाधम्मकहाओ) ज्ञाताधर्मकथा ६, (उवासगदसाओ) उपासकदशा ७, (अंतगडदसाओ) अंतकृत-
दशा ८, (अणुत्तरोववाइअदसाओ) अनुत्तरोपपातिकदशा ९, (पणहावागरणं) प्रश्नव्याकरण १०, (विवागसुयं) विपाक-

श्रुत ११, (दिट्ठिवाओ) दृष्टिवाद १२.

सर्वेहिं पि पयम्मि दुवालसंगे गणिपिडगे भगवते ससुत्ते सअत्थे संगंथे सन्निज्जुत्तिए ससंग-
हणिए जे गुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवतेहिं पन्नत्ता वा परुविया वा, ते भावे सद्वहामो
पत्तियामो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो, ते भावे सद्वहतेहिं पत्तिअंतेहिं रोयंतेहिं फासंतेहिं
पालतेहिं अणुपालंतेहिं अंतोपक्कस्स जं वाइअं पढिअं परियट्ठिअं पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं,
तं दुक्ककयाए कम्मकयाए मोक्कयाए बोहिलाभाए संसारुत्ताराए सि कहु उवसंपज्जित्ता णं
विहरामि । अंतोपक्कस्स जं न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअं नाणुपेहिअं नाणुपा-
लिअं संते बले सते वीरिए सते पुरिसकारपरक्कमे तस्स आलोपमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो
विउट्टेमो विसोहेमो अकरणयाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोक्कम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स
मिच्छामि दुक्कडं ॥

(अस्यापि सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत्) आ सूत्रनो पण अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो.

हवे श्रुतज्ञान आपन्नार आचार्येने नमस्कार करवा माटे तथा पोताना प्रमादनु मिथ्यादुष्कृत देवा माटे कहे छे

નમો તેસિં સ્વમાસમણાણં, જેહિં હમં વાહ્યં દુવાલસંગં ગણિપિહંગં ભગવંતં । (તં જહા) સમ્મં કાણ્ણં
ફાસંતિ પાલંતિ પૂરંતિ તીરંતિ કિટ્ટંતિ સમ્મં આણાપ્પ આરાહંતિ । અહં ચ નારાહેમિ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કહં ॥

(નમસ્તેભ્યઃ સ્વમાશ્રમણેભ્યઃ, યૈઃ હં વાચિતં દ્વાદશાઙ્ગં ગણિપિટકં ભગવત્ । (યે સ્વેદં) સમ્યક્
કાર્યેન સ્પૃશન્તિ પાલયન્તિ પૂરયન્તિ તીરયન્તિ કીર્તયન્તિ સમ્યગગાત્રયા આરાધયન્તિ । અહં ચ નારાય-
યામિ, તસ્મિન્ મિથ્યા મે દુષ્કૃતમ્)

(તેસિં) તે (સ્વમાસમણાણં) સ્વમાશ્રમણોને એટલે સ્વમાદિ ગુણોવડે શોભિત એવા ગુરુઓને (નમો) નમસ્કાર હો,
કે (જેહિં) જે સ્વમાશ્રમણોએ (હમં) આ (ગણિપિહંગં) ગણિ એટલે આચાર્ય તેની પિટક એટલે રત્નાદિકની પેટી જેવી
પેટી અર્થાત્ સર્વ અર્થના સારભૂત એવું અને (મગવંતં) સમગ્ર ઔશ્વર્યાદિક અતિશયોવાળું (દુવાલસંગં) દ્વાદશાંગશ્રુત
(વાહ્યં) અમને આપ્યું છે એટલે સ્ત્રા અને અર્થવડે રચ્યું છે તેમને નમસ્કાર હો, તથા જે સ્વમાશ્રમણો આ દ્વાદશાંગશ્રુતને
(સમ્મં) સમ્યક્ પ્રકારે (કાણ્ણં) કાયાવડે એટલે કેવલ મનવડે જ નહીં કાયાપ કરીને પણ (ફાસંતિ) ફરસે છે એટલે
પ્રદશ્ય કરવાને વચ્ચે વિધિપૂર્વક પ્રદશ્ય કરે છે, (પાલંતિ) વારંવાર અભ્યાસ કરવાવડે રક્ષણ કરે છે, (પૂરંતિ) પરિપૂર્ણ
કરે છે, (તીરંતિ) મૃત્યુના વિના જન્મના પારને પમાડે છે, (કિટ્ટંતિ) સારી રીતે કીર્તન કરે છે તથા (સમ્મં) સમ્યક્

૧ આ પદ આપેલી પ્રતોમાં નથી, અર્થસંગત પણ નથી. સાધુ-સાધ્વીઓના મુલ પાઠે છે.

પ્રકારે (આજ્ઞાપ) તેમાં કરેલી આજ્ઞાવટે (આરાદિતિ) આરાધના કરે છે. (આંં ચ) અને હુ (નારાદોમિ) તેની જે જાદ આરાધના કરતો નથી ઘટલે પ્રમાદથી પાલ્લો નથી-તે પ્રમાને વર્તેલો નથી (તસ્મ) તે નહીં આરાધવાથી થયેલુ (મે) મારું (દુઃકર્ત) દુષ્કૃત (મિચ્છા) મિથ્યા હો અર્થાત્ જનારાધનામથી થયેલા અપરાધની હુ માફી માગુ છુ

હવે આ વાચિકચરુત્રી મમાતિતે વિષે બુદ્ધેષવાની સ્તુતિ કરે છે.—

મુઅદેવયા મગવર્દ, નાણાવરણીયકમ્મસધાયં । તેસિં લગેઝ સયય, જેસિં સુયસાયરે મત્તી ॥૧॥
 (શ્રુતત્રેયતા મગયતી, જ્ઞાનાવરણિયકર્મસંચાલમ્ । તેવા જપપતુ સતતં, ચેપાં શ્રુતસાગરે મત્તિઃ ॥૧॥)
 (મગર્દ) પૂજા પરી (મુઅદેવયા) શ્રુતત્રેયતા-ધ્રુવની અધિષ્ઠાતા દેવી (તેસિં) તેઓના (નાણાવરણીયકમ્મસધાયં) જ્ઞાનાવરણીયકર્મના મમ્દને (મયય) નિરતર (લગેઝ) તપાવો ઘટલે નાશ કરો કે (જેમિં) જેઓને (સુયસાયરે) ધ્રુવરૂપી સાગરો વિષે (મત્તી) મત્તિ ઘટલે શ્રદ્ધામાન અને વિનય છે

અહીં કોઈ શંકા કરે કે—ધ્રુવરૂપી દેવતાની મા સ્તુતિ કરવી યોગ્ય છે, પરંતુ શ્રુવની અધિષ્ઠાયક દેવતા તો બ્યંત-રાદિક હોય છે, તે જાદ કર્મનો ઘય કરવામાં મમર્થ નથી માટે તેની સ્તુતિ શા માટે કરવી ? આ શંકાનુ મમાધાન એ છે કે—ધ્રુવના અધિષ્ઠાયક દેવતામાં રહેલુ શુભ પ્રણિધાન પણ તેના સ્મરણ કરનારા કર્મનો જય કરવામાં કારણરૂપ થાય છે, એમ ચામમાં કરેલુ છે.

॥ इति श्रीपाचिकसूत्रम् ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

हवे खामणा कहे छे-

इच्छामि खमासमणो अब्भुट्ठिओमि अब्भिंभतरपस्किं खामेउं । पन्नरसण्हं दिवसाणं पन्नर-
सण्हं राईणं जं किंचि अपत्तिं परपत्तिं भत्ते पाणे विणए वेयावच्चे आलावे संलावे उच्चासणे
समासणे अंतरभासाए उवरिभासाए जं किंचि मज्झ विणयपरिहीणं सुहुमं वा बायरं वा तुब्भे
जाणह, अहं न याणामि, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥

(इच्छामि क्षमाश्रमण ! अभ्युत्थितोऽस्मि अभ्यन्तरपात्तिकं क्षमयितुम् । पञ्चदशानां दिवसानां पञ्च-
दशानां रात्रीणां यत्किञ्चित् अप्रीतिकं प्रकृष्टमप्रीतिकं (परप्रत्ययं वा) भक्ते पाने विनये वैयावृत्ये
आलापे संलापे उच्चासने समासने अन्तरभाषायाम् उपरिभाषायां यत्किञ्चित् मम विनयपरिहीनं सूक्ष्मं
वा बादरं वा यूयं जानीथ, अहं न जानामि, तस्मिन् मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥)

(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण—हे गुरु ! (अब्भिंभतरपस्किं) पलवाढीयाने विषे उत्पन्न थयेला अपराधने (खामेउं)
क्षमाववाने (इच्छामि) हुं इच्छुं छुं. केवल इच्छुं छुं एटलं ज नही पण (अब्भुट्ठिओमि) हुं उभो थयो छुं एटले क्षमाववानो
प्रारंभ करं छुं. ते आ प्रमाणे—(पन्नरसण्हं) पंदर (दिवसाणं) दिवसो मध्ये तथा (पन्नरसण्हं) पंदर (राईणं) रात्रिओ

मन्ने (ज किंचि) जे काह सामान्यथी के विशेषणी तमारे विषे (अपचित्य) अप्रीति करनारुं, तथा (परपचित्य) अत्यत अप्रीति करनारु अथवा परप्रत्यय एटले परना हेतुवालु अप्रीति करनारु माराथी थयु होय ते मारु दुक्कत मिथ्या थाम्रो. तेमां तमारा (भत्ते) भोजनने विषे, (पाणे) पाणीने विषे, (विणए) विनयने विषे, (वेयावन्ने) वीणए विंगरेना वेयावन्ने विषे, (आलावे) आलापने विषे एटले तमारी साथे एक वार बोलवाने विषे, (संलावे) वारवार परस्पर वात करवाने विषे, (उच्चासणे) तमाराथी उचा आमनपर बेसवाने विषे, (समासणे) तमारी समान आसने बेसवाने विषे, (अतरमासाए) तमारा भाषणी वचमां बोलवाने विषे, (उवरिमासाए) तमारा बोली रक्षा पछी तमारा करतो वधारे बोलवाने विषे (ज किंचि) जे काह सामान्यपणे के विशेषपणे (मज्झ) मारु (सुहुम वा) सुत्तम (बायर वा) अथवा बादर (विणयपरिदीणं) विनयराहित अनुवितपणु थयु होय ते (तुन्मे) तमे (जाणह) जाणो छो, (अह न याणांमि) हु जाणतो नथी (तस्स) ते अपराधने विषे (मि दुक्कड) गार दुक्कत (मिच्छा) मिथ्या थाम्रो-हु आपने ते मारा पापनु मिथ्या दुक्कत थापु छु-खमापु छु.

॥ अहमवि खामेमि तुब्भे ॥

(अहमापि चमयांमि त्वाम्)

उपर प्रमाणे उमापवाना प्रारममां आचार्य कहे के—(अहमवि) हु पण (तुब्भे) तने (खामेमि) खमापुं छु.

हवे पात्तिक खामणा ४ कहे छे.

पाषिकवन्न
संस्कृतानु-
बाद सहित
॥ ४९ ॥

१ इच्छामि खमासमणो पियं च मे जं मे हट्ठाणं अप्पायंकाणं अभगजोगाणं सु-
सीलाणं सुव्वयाणं सायरियउवज्झायाणं नाणेणं दंसणेणं चरित्तेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणाणं
बहुसुभेण मे दिवसो पोसहो परको वइक्कंतो, अन्नो य मे कल्लाणेणं पज्जुवट्ठिओ, सिरसा मणला
मत्थएण वंदामि ।

(इच्छामि क्षमाश्रमण ! प्रियं च मे यत् भवतां हृष्टानां तुष्टानाम् अल्पातङ्कानाम् अभग्नयोगानां
सुशीलानां सुव्रतानां साचार्योपाध्यायानां ज्ञानेन दर्शनेन चारित्र्येण तपसाऽऽत्मानं भावयतां बहुशुभेन
भगवन्तः ! दिवसः पौषधः पक्षो व्यतिक्रान्तः, अन्यश्च भवतां कल्याणेन (शुक्तः) पर्युपस्थितः, शिरसा
मनसा मस्तकेन वन्दे)

शिष्य कहे छे—(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण गुरुजी ! (इच्छामि) हुं इच्छुं छुं एटले आगळ हुं जे कहुं छुं ते
इच्छापूर्वक कहुं छुं. (च) वळी (मे) मने (पियं) प्रिय पण छे. कोइ वस्तु प्रिय नहीं छतां पण कारणने
लीधे इच्छवामां आवे छे, तेथी अहीं इच्छा अने प्रीति बन्ने कहेवा मोटे प्रिय पण छे एम कहुं. शुं इच्छुं छुं अने शुं प्रिय
छे ? ते कहे छे के—(जं) जे (मे) तमारो, तमे केवा छो ? (हट्ठाणं) हर्ष पामेला एटले रोगरहित होवाथी हर्षित

थयेला तथा (तुझाण) संतुष्ट थयेला तथा (अप्पायंकारण) अल्प शब्द अभाववाचक होवाची तत्काळ नाश करनारा असाध्य रोगरहित अथवा सामान्य रीते नीरोगी अथवा सर्वथा प्रकारे रोगरहितपणानो संभव होतो नथी तेथी अल्प रोगवाळा तथा (अभंगजोगाण) नथी भग्न थया सयमना योग-मन, वचन, कायाना-योग लेना एवा तथा (सुगीलाण) सारा शीलवाळा तथा (सुव्वयाण) सारा-अतिचाररहित व्रतवाळा (सायरियउवज्झायाण) आचार्य अने उपाध्यायसहित एवा तथा (नाणेण) ज्ञानवडे, (दंसणेण) दर्शनवडे-समकितवडे, (चरित्तेण) चारित्र्यवडे अने (तवसा) तपवडे (अप्पाण) पोताना आत्माने (भावेमाळाण) भावना करता एवा तमारो (पोसहो) पौषधरूप एटले पर्वरू (दिमो) दिवस अने (परको) अर्ध मासरूप पच्च (बहुसुभेय) घणा सुरे करीने (मे) हे भगवत ! (वइक्कतो) व्यतीत थयो छे-नीती गयो छे, (य) अने (मे) तमारो (अओ) बीजो पच्च (कल्लारेण) कन्याणे करीने सहित (पज्जुगट्ठिओ) प्राप्त थयो छे. आ प्रमाणे मगळवचन कहीने शिष्य गुरुने वंदना करे छे, तेथी करीने (विरसा) मस्तकवडे तथा (मणसा) मनवडे उपलक्ष्यथी वचनवडे पण (मत्थएण वदामि) हु आपने वदना करु छु अही मत्थएण वदामि ए समग्र पदनो वदना करु छु एवो अर्थ सूत्रांमां घणे ठेकाणे रूढ छे, तेथी पुनरुक्त दोष नथी

॥ तुव्भेहिं सम ति ॥

(युष्माभि सममिति)

गुरु कहे के—(तुम्हेहिं सम ति) तयारी साथे ए सर्व सिद्ध थपु छे.

२ इच्छामि खमासमणो पुण्वि चेइयाइं वंदित्ता नमंसित्ता तुब्भण्हं पायमूले विहरमाणेणं जे केइ बहुदेवसिया साहुणो दिट्ठा समाणा वा वसमाणा वा गामाणुगामं दूइजमाणा वा राइणिया संपुच्छंति, ओमरायणिया वंदंति, अज्जया वंदंति, अजिआओ वंदंति, सावया वंदंति, सावियाओ वंदंति, अहं पि निस्सल्लो निक्कसाओ ति कट्टु सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि ॥ अहमवि वंदामि चेइयाइं ॥

(इच्छामि खमासमण ! पूर्व चैत्यानि वन्दित्वा नत्वा युष्माकं पादमूले विहरता (मया) ये केचन बहुदैवसिकाः साधवो दृष्टाः समाना वा वसमाना वा ग्रामानुग्रामं द्रवन्तो वा रात्निकाः संपृच्छन्ति, अवम-
रात्निका वन्दन्ते, आर्या वन्दन्ते, आर्यिका वन्दन्ते, आर्यिका वन्दन्ते, अहमपि निःश-
क्यो निःकपाय इति कुत्वा शिरसा मनसा मस्तकेन वन्दे ॥ अहमपि वन्दापयामि (वन्दयामि) चैत्यानि
(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण ! (इच्छामि) चैत्यवंदापन अने साधुवंदापन आपने निवेदन करवा माटे इ इच्छुं छुं
के- (पुण्वि) पूर्व-विहार करवाना काळ पहेलां (चेइयाइं) जिनेश्वरोनी प्रतिमाओने (वंदित्ता) गुणनी स्तुति करवावढे
वादीने, (नमंसित्ता) कायावढे नमस्कार करीने, क्यां ? (तुब्भण्हं) तमारा (पायमूले) चरणनी समीपे वादीने पछी
(विहरमाणेणं) एक गामथी बीजे गाम विहार करता एवा में (जे केइ) जे कोइ (बहुदेवसिया) घणा दिवसना दीबा-

पर्यार्यवाळा (साधुओ) साधुओ (दिट्ठा) जोया होय, ते साधु केवा ? (समाणा वा) जंघाबळ चीण थवाथी बुद्धवास-
 पणाए करीने आश्रय करेला चेन्नरी बहार नहीं विचरनारा अथवा (वसमाणा वा) श्रुतबद्ध काळे मासकन्पी विहार कर-
 नारा अने वर्षाकाळे एक स्थळे चातुर्मास करनारा ए ज कारण मोटे (गामाणुगाम) एक गामथी बीजे गाम (दृष्टमाणा
 वा) विहार करता अथवा गामने विषे एक रात्रि रहेता अने नगरने विषे पांच रात्रि वसता आ सर्वनी मध्ये (राहणिया)
 रात्रिक एटले ज्ञानादिक भावरत्नना व्यापारी दीक्षापर्याय मोटे एवा आचार्यो में बांदा थका (सपुच्छति) आपना शरीर
 कुरालादिकनी वार्तो पूछे छे, (ओमरायणिया) आपथी दीक्षापर्यायि नाना एवा आचार्यो (वदति) आपने बांदे छे अने
 कुरालादिक तो पूछे ज छे (अजया वदति) सामान्य साधुओ बांदे छे, (अस्त्रिआओ वदति) साष्वीओ बांदे छे, (सा-
 वया वदति) आचको बांदे छे, (सावियाओ वदति) आविकाओ बांदे छे (अह पि) हु पण (निस्सहो) मायादिक
 शुल्परहित थयो छु तथा (निकसाओ) कणारहित थयो छु (ति कहु) एम करीने-ए कारण मोटे (सिरसा) मस्तकवडे
 (मणसा) मनवडे (मत्थएण वदामि) वदना करु छु; तथा (अहमवि) हु पण (वदावेमि चेइयाइ) तमोने चैत्यो वदाधु
 छु एटले असुक असुक नगरादिकमा में जे चैत्योने तमार मोटे बांदा छे तेने तमो पण बांदो.

आ प्रमाणे शिल्प कहे त्यारे गुरु आ प्रमाणे बोले—

॥ मत्थएण वदामि अहं पि तेसिं ति ॥

(मस्तकेन बन्दे अहमपि तानिति)

(अहं पि ङं पण (तेषि) तेमने-ते चैत्यादिकने (मत्थण वंदामि) मस्तकथी वाहुं छं.

३ इच्छामि खमासमणो अब्भुट्ठिओमि (उवट्ठिओमि) तुब्भण्हं संतिथं अहाकप्पं वा वत्थं वा पडिगहं वा कंबलं वा पायपुंछणं वा रयहरणं वा अस्करं वा पयं वा गाहं वा सिलोगं वा सिलोगद्धं वा अट्ठं वा हेउं वा पासिणं वा वागरणं वा तुब्भेहिं चियत्तेणं दिन्नं मए अविणएण पडिच्छियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ति ॥

(इच्छामि क्षमाश्रमण ! उपस्थितोऽस्मि युष्माकं सत्कं यथाकल्पं वा वस्त्रं वा प्रतिग्रहं वा कंचलं वा पादप्रोज्झनं वा रजोहरणं वा अक्षरं वा पदं वा गाथां वा श्लोकं वा श्लोकार्थं वाऽर्थं वा हेतुं वा प्रश्नं वा व्याकरणं वा युष्माभिः प्रीत्या दत्तं मयाऽविनयेन प्रतीक्षितं, तस्य (तत्र) मिथ्या से दुष्कृतमिति) (खमासमणो) हे क्षमाश्रमण ! (इच्छामि) हुं इच्छुं छं. (उवट्ठिओमि) हुं नारा आत्माने निवेदनं कर्त्तुं ते आ सर्वं तमासं थयो छं-तत्परं थयो छं. ते ण के- (तुब्भण्हं संतिथं) तमारा संबंधी एट्ठे जे मारा परिमोगमां आवतुं ते आ सर्वं तमारं (अहाकप्पं वा) कल्पे तेवुं-स्थविरकल्पने उचित एवुं (वत्थं वा) वस्त्र, अथवा (पडिगहं वा) पात्र, अथवा (कंबलं वा) कांबल, अथवा (पायपुंछणं वा) पादपौछन, अथवा (रयहरणं वा) रजोहरण, अथवा (अस्करं वा) अक्षर, अथवा (पयं वा) पद, अथवा (गाहं वा) गाथा, अथवा (सिलोगं वा) श्लोक, अथवा (सिलोगद्धं वा) अर्थ श्लोक, अथवा

(अट्टं वा) अर्थ, अपवा (हेउ वा) हेतु, अथवा (पसिण वा) प्रश्न, अथवा (चागरण वा) उत्तर-आ सर्व वस्तु (तुब्भेदि) तमोए (चियत्तेण) प्रीतिवडे (दिअ) मने आपी छे; परतु (मए) मे (अविणएण) अविनयवडे (पडिन्डिय) जे ग्रहण करी छे, (तस्स) तेमां (मि) मारु (दुक्कट) दुक्कत (मिच्छा) मिथ्या थाओ अर्थात् आ वस्तुओ अभिनयथी लेतां मने जे पाप लागु होय ते मारुं पाप मिथ्या थाओ-ते पापनु हु मिथ्यादुक्कत आपु छु

आ भ्रमाणे शिष्य कहे लोरे आचार्य बोले—

॥ आयरियसंतियं ति ॥

(आचार्यसत्कमिति)

(आयरियमतिय ति) आ सर्व पूर्वाचार्यसंबंधी छे अर्थात् मारु कांइ नथी आ प्रमाणेनु वचन अहकारनो त्याग करवा मांटे तथा गुरुने विषे भक्ति जणाववा मांटे छे

हवे शिष्या अपायेला शिष्यो ते अनुमदने बहुमानता सता आ प्रमाणे कहे छे—

४ इच्छामि खमासमणो अहमपुब्बाइं कयाइं च मे किइक्कमाइ आचारमंतरे विणयमंतरे सेहिओ सेहाविओ सगहिओ उवगाहिओ सारिओ चोइओ पडिचोइओ चियत्ता मे पडिचोयणा अब्भुट्ठिओऽहं (उवट्ठिओऽहं) तुब्भण्ह तवतेयसिरीए इमाओ चाउरंतसंसारकंताराओ

સાહદુ નિત્યરિસ્સામિ સિ કદુ સિરસા મણસા મત્થણ વંદામિ ॥
(હચ્છામિ જમાઅમણ ! અહમપૂર્વાણિ કૃતાનિ ચ મયા કૃતિકર્માણિ આચારાન્તરે વિનયાન્તરે
પ્રતિચોદિતઃ પ્રીતા મે પ્રતિચોદના ઉપસ્થિતોઽહં ગુરુમાકં તપસ્તેજઃશ્રિયા હતઃ ચાતુરન્તસંસારકાન્તારાત્
સંહલ્ય નિસ્તરિણ્યામિ હતિ કૃત્વા શિરસા મનસા મસ્તકેન વન્દે)
(લમાસમણો) હે જમાઅમણ ! (અહં) હું (અપુવ્વાહં) અપૂર્વ દટલે અનાગત કાલસંવંધી વૈયાદુત્યાદિ કૃતિકર્મો
કરવા માટે (હચ્છામિ) હચ્છું છું, (ચ) અને વહી (મે) મેં (કયાંહં) પૂર્વકાલે કરેલા જે આપના (કિંદકમ્માહં) વૈયા-
દુત્યાદિ કૃતિકર્મો તે પ્રત્યે (આચારમંતરે) કોઈક જ્ઞાનાદિક આચારને વિષે તેનો આંતરો-વ્યવધાન પાડે છેતે અથવા
અથવા વિનયની ક્રિયા નહીં કરે છેતે, તથા (વિણયમંતરે) આસન આપવું એ વિગેરે કોઈક વિનયને વિષે તેનો આંતરો પાડે છેતે અથવા
મને કુશલ કર્યો હોય, તથા (સેહાવિઓ) ગુરુએ પોતે જ મને શિવા આવી હોય અથવા આચાર અને વિનયને વિષે
મને કુશલ કરાવ્યો હોય, તથા (સંગહિઓ) મને શિષ્યપણે પ્રદેશ કર્યો હોય દટલે આશ્રય આપ્યો હોય, તથા (ઉવ-
ગાહિઓ) જ્ઞાનાદિક અને વસ્ત્રાદિકવહે મને આશ્રય આપ્યો હોય, તથા (સારિઓ) મને હિતમાં પ્રવર્તીવ્યો હોય અથવા
કાર્ય સંભારી આપ્યું હોય, તથા (વારિઓ) અદિતથી નિવાર્યો હોય, તથા (ચોદિઓ) સંયમયોગમાં સ્થલના પામે છેતે

आ प्रमाणे तमारे करवु उचित नथी एवा वचनबडे मने प्रेरणा करी होय, तथा (पढिचोदमो) तेवी ज रीते वारवार प्रेरणा करी होय (मे पढिचोयणा) आ प्रमाणे मने जे वारवार प्रेरणा करी होय तथा उपलक्षणथी शिवादिक करेल होय ते मने (वियस्ता) प्रीतिकारी छे परतु अप्रीतिकारक नथी, तथा (उवट्टिमोऽह) प्रेरणा करेला अर्थोनु संपादन करवा हु उद्यमवत थयो छु, तथा (तुभ्यण्ह) तमारी (तबतेयसिरीए) तपना तेजनी एटले तपप्रभावनी लक्ष्मीए करीने (इमाओ) आ प्रत्यक्ष एवा (चाउरतससारकताराओ) नरकादि गतिना भेदे करीने चार अत-सीमा (विभाग)-वाळा ससाररूप अरण्यथी '(साहडु) कपाय, इद्रियो अने योगादिकवडे निस्वार पामेला आत्माने सचेपीने-सकोचीने (नित्यरिस्तामि) हु निस्वार पामीश-ओळगी जइश, (चि कट्टु) एम करीने-ए हेतु माटे (सिरसा) मस्तकवडे (मत्थएण वदामि) हु आपने वांदु छु अर्थात् मन-वचन-कायावडे वांदु छु.

ते सामळी आचार्य कहे छे—

॥ नित्यारगपारगा होह ॥

(निस्वारकपारगा भवत)

(नित्यारग) ससारसमुद्रथी प्राणीओने निस्वारनार अथवा प्रतिज्ञाना निस्वारनार अने (पारगा) ससारसमुद्रने तीरे जनारा (होह) तमे धाम्मो. आ प्रमाणे गुरुनु आशीर्वचन छे.

॥ इति क्षामणाविधिः ॥

अथ आहारना ४७ दोष.

सोलस १६ उगमदोसा, सोलस १६ उप्पायणा य दोसा य ।
एस १० एसणा य दोसा, गासेसणा ५ मिलिय सगयाला ॥ १ ॥

(षोडश उद्गमदोषाः, षोडश उत्पादनाश्च (या) दोषाश्च ।
दश एषणाश्च दोषा, ग्रसैषणामिलिताः सप्तचत्वारिंशत् ॥ १ ॥)

साधु-साध्वीने आहारपाणी वहोरतां (सोलस) सोळ (उगमदोसा) उद्गमना दोषो एटले आहार उत्पन्न यती

वखतना आवकथी उत्पन्न यता दोषो लागे छे, तथा (सोलस) सोळ (उगमदोसा) उत्पादना एटले वहोरती वखते

साधुथी उत्पन्न यता (दोसा य) दोषो लागे छे, तथा (सोलस) सोळ (उप्पायणा य) एषणाना साधु चने आवक ए चनेथी

लागे छे, ते मळीने (सगयाला) कुल सुडतालीश दोषो थाय छे.

प्रथम उद्गमना सोळ दोषो कहे छे.—

आहारकम्ममुदेसिय, पूर्वकम्ममे य मीसजाए य । ठवणां पाहुडियाए, पाओथर-कीय-पामिच्चे ॥२॥

परिअंष्टिणं अंभिहडु-विभंने मैलोहडेय अळिंजे । अंणिसिटुं उंओयरप, सोलस पिंडुगमे दासा ॥३॥

(आर्थाकर्मदंशिकयूक्तिकर्माणि च मिअंजात च । स्थापेना प्रार्थुतिका, प्राटुक्करंकीतप्राभित्यानि ॥ २ ॥

परिवर्तितमभ्याहृतोद्विजे" मालोपहतं च अंअंन्धियम् । अंनिसुष्टमघ्यवंपूरक, पोदश पिण्डोद्गमा दोषाः ॥३॥)

(आहारम्) आचारकर्मदोष-साधुने निमिचे एटले साधुने मनमां चारण करी सचित्त वस्तुने अविच करे अथवा अविच वस्तु राधे ते १. (उदेसिय) अंदेशिकदोष-पूर्वे तैयार करेला भात लाडु आदिक सुनिने उदेसीने एटले मनमां चारीने दही, गोळ आदिकधी मिथ करी स्वादिष्ट करे ते २. (पूर्वकर्ममे य) पूतिकर्मदोष-शुद्ध आहार आचारकर्मां आहारमां नाखी मिथ करवो अथवा आचारकर्मां आहारधी खरहायेली कढळी विगेरेवढे शुद्ध आहार यहोराववो ते ३. (मीम-जाए य) मिथजातिदोष-जे आहार पोताने माटे तथा साधुने माटे प्रथमधी ज सकुण्य करीने बनाववो ते ४. (ठयणा-स्यापनादोष-साधुने माटे धीरप्रसुल जटां करी पोताना वासणमां राखी मूकवां ते ५. (पाहुडियाए) प्राभृतिकादोष-विवाहादिक आववानो विलंब होय छतां साधुने गाममां रहेला जाणी ते लाम लेवा माटे वहेला करवा अथवा विवाहनो समय नवीक छतां साधुनी राह जोया माटे विलंब करवो ते ६. (पाओयर) प्राटुक्करणदोष-अंधकारमां रहेली वस्तु दीवा आदिकचढे अथवा भीत दूर करवावढे प्रकाशित करीने आपची ते ७. (कीय) क्रीतदोष-साधुने माटे वेचावी लाचीने कोइ वस्तु तेमने आपची ते ८. (पाभिचं) प्राभित्यदोष-साधुने माटे उघारे लइ आपी ते वस्तु तेमने आपची ते ९. (परिअंष्टिणं) परावर्तितदोष-साधुने माटे पोतानी वस्तु साधे बदलावी तेनी वस्तु साधुने आपची

ते १०. (अभिहृड) अभ्याहृतदोष—आहारादिक सन्मुख लावी साधुने आपे ते ११. (उडिभक्ते) उद्भिन्नदोष—कुडला विगेरेमांथी घी विगेरे काढवा माटे तेना मुख उपरथी माटी विगेरे दूर करी अथवा कपाट, ताळुं विगेरे उघाडी तेमांथी ते काढी साधुने वहोरावुं ते १२. (मालोहडे य) मालापहतदोष—भेडी, भोंयरा के शीका उपरथी उतारी साधुने वहोरा-वुं ते १३. (अच्छिजे) आच्छिद्यदोष—पोते बळवान होवाथी बीजानी वस्तु झुटीने—आंचकीने साधुने आपवी ते १४. (अणिसिङ्ग) अनिसृष्टदोष—जेना एकथी वधारे स्वामी होय एवा आहारने ते सर्वमांथी कोइ एक जण बीजानी रजा विना साधुने वहोरावे ते १५. (अज्झोयरए) अज्यवपूरकदोष—साधुनु आगमन सांभळी पोताने माटे रंधाता अन्नमां बीजुं वधारे नांखी ते रसोइमां वधारे करे ते १६. (सोलस) आ सोळ (पिंडुग्गमे) पिंडोद्गमना (दोसा) दोषो छे. आ सोळ दोषो दातारथी उत्पन्न थाय छे.

हवे साधुथी उत्पन्न यता उत्पादनाना सोळ दोषो कहे छे.—

धाईदूईनिमित्ते, आजीववणीवगे तिगिच्छाय य । कोहे भाणे माया, लोभे अ हवति दस एए ॥४॥
पुंवेपच्छासंथव, विज्जामते अ चूसुजोगे य । उप्पायणाइ दोसा, सोलसमे मूलकम्मे य ॥ ५ ॥
(धात्रीदूतीनिमित्तानि, आजीववनीपकौ चिकित्सा च । क्रोधः मार्मनः माया, लोभः च भवन्ति दश एते ॥४॥
पूर्वपश्चात्संस्तवः, विद्यामन्त्रौ च चूर्णयोगौ च । उत्पादनाया दोषाः, षोडश मूलकर्म च ॥ ५ ॥)

(घाई) बालकने धवरावनार, स्नान करावनार, अलंकार पहारावनार, रमांडनार अने खोळारमां वेसाडनार-आ पांच जातनी घात्री माता कहेवाय छे, तेमाथी कोइ पण कर्म साधु भिचाने मांटे करे ते घात्रीपिंडदोष १. (दूह) दूतीनी जेम भिचाने मांटे सदेशो लावे अथवा लइ जाय ते दूतीपिंडदोष २ (निमिचे) भिचाने मांटे भूत, भविष्य अने वर्तमानकाल-संबंधी लाभालाभरूप निमिच कहाने भिचा ग्रहण करवाथी निमित्तपिंडदोष ३. (आजीव) भिचाने मांटे पोतानी जाति, कुळ, गच्छ, कर्म, शिल्प विगेरेना वखाण करवाथी मुनिने लागे ते आजीवपिंडदोष ४. (वखीवने) ब्राह्मण, थमण विगेरेना भक्तोपासेथी आहार लेवानी इच्छाथी हु पण तेनो भक्त छु एम कही आहार ग्रहण करे ते वनीपकपिंडदोष ५. (विगिच्छा य) वैद्यनी जेम औषध आयी अथवा बटावी आहार ग्रहण करवाथी लागे ते चिकित्सापिंडदोष ६. (कोहे) विद्या अने तप विगेरेनो प्रभाव बटावी, राजानु मान्यपणु देखाडी अथवा क्रोधनु फळ देखाडी भिचा ग्रहण करवाथी क्रोधपिंडदोष ७. (माणे) पोतानी लब्धिनी प्रशंसाथी अथवा बीजाए उत्साह आपवाथी अथवा कोइए अपमान करवाथी हु सारो आहार लावी आपु एम अहंकार करी श्रावकने विडवना करी आहार लावे ते मानपिंडदोष ८. (माया) त्रिविध प्रकारना वेप अने माया विगेरे बदली आहार लावे ते मायापिंडदोष ९ (लोभे अ) अतिलोभथी आहार मांटे अटन करे ते लोभपिंडदोष १०. (हवति दस एए) आ रीते दश दोष लागे छे, तथा (पुर्व्विपच्छासथव) पुर्व्वि एटले दातारना माचापनो अथवा पच्छा एटले दातारना सासुससरानो सभव एटले परित्यज जणावी-ओळखाण काढी भिचा ग्रहण करे ते पूर्व्वपश्चात्सवपिंडदोष ११. (विज्जा) विद्यानो उपयोग करी भिक्षा लेगाथी विद्यापिंडदोष १२. (मते अ) मननो

प्रयोग करी भिक्षा ले ते मंत्रपिंडदोष १३. (चुण्ण) नेत्रांजन आदि चूर्णनो उपयोग करी भिक्षा लेवाथी चूर्णपिंडदोष १४. (जोगे य) पादलेप आदि योगनो उपयोग करी भिक्षा ग्रहण करवाथी योगपिंडदोष १५ (य) तथा (सोलसमे) सोलमो (मूलकम्मे) गर्भनुं स्तंभन, गर्भनुं धारण, गर्भपात, रक्षाबंधन विगेरे कर्म करी भिक्षा लेवाथी मूलकर्मपिंडदोष १६. (उत्पायणाइ दोषा) आ सर्वे उत्पादनाना दोषो छे. आ दोषो साधुथी उत्पन्न थाय छे.

हवे गृहस्थी अने साधु ए वनेथी उत्पन्न यता एषणाना दश दोषो बतावे छे—

संक्रियमस्क्रियनिरिक्त-पिहियसाहरियदायगुर्मिस्से । अर्परिणयलितछडियं, एसणदोसा दस हवंति । ६ ।

(संक्रिय) दातार अथवा साधुने आहार देतां अथवा लेतां आधार्कमादिक कोइ पण दोषनी शंका थाय तो तेने शंक्ति दोष लागे छे १. (मस्क्रिय) पृथ्व्यादि सचित्त अथवा मध आदिक निद्य के पोते निषेध करेला अचित्त पदार्थथी मिश्रित थयेलो पिंड देतां अथवा ग्रहण करतां अचित्त दोष लागे छे २. (निरिक्त) पृथ्वीकाय आदि छकायउपर स्थापन करेलो अचित्त पिंड पण देतां अथवा लेतां निचित्त दोष लागे छे ३. (पिहिय) फल आदि सचित्त वस्तुथी ठांकेली वस्तु देतां अथवा लेतां पिहित दोष लागे छे ४. (साहरिय) देवाना पात्रमां रहेली कांइक बीजी वस्तुने सचित्त एवा पृथ्वी आदिकउपर मूकी ते पात्रवडे देतां अथवा लेतां संवृत दोष लागे छे ५. (दायग) बाल, वृद्ध, नपुंसक, धुजतो, अंध, मदोन्मत्त,

રાથ-પગવિનાનો, બેઢીમાં નાંચેલો, પાદુકાઉપર વહેલો, શાંસીવાલો, શાંડનાર, પીસનાર, મુજનાર, કાપનાર, પીંજનાર, દલ્કનાર, ફાડનાર, તોડનાર વિગેરે છકાયવિરાધક તેમ જ ગર્મિણી, તેડેલા છોકરાવાળી તથા ધાવતા બાલકવાળી સ્ત્રી કે આવા પાસેથી આહાર લેતાં દાયક દોષ લાગે છે ૬. (અભિમત્સે) સચિત્ત ધાન્યના કણથી મિશ્રિત સાકર વિગેરે વસ્તુ દેતાં અથવા લેતાં ઉન્મિશ્ર દોષ લાગે છે ૭ (અપરિચય) અવિચિત્તપણાને પામ્યા વિનાની વસ્તુ દેતાં અથવા લેતાં અપરિચિત્ત દોષ લાગે છે ૮ (લિત્ત) અકન્ય વસ્તુથી લેવાયલા પાત્ર કે હસ્તવંદે દેતાં અથવા લેતાં લિત્ત દોષ લાગે છે ૯. (છાન્ડિય) પૃથ્વીપર ઘી આદિના ટીપાં પડતાં હોય યુધી રીતે દેતાં અથવા લેતાં છાન્ડિત દોષ લાગે છે; કારણ કે તેવી રીતે કરતાં ત્યાં રહેલા અને વીજા આગતુક ભીષોની પણ મધુવિંદુના ઉદાહરણની જેમ વિરાધના થાય છે ૧૦ (પસણદોસા દસ હવંતિ) આ દશ પ્પણના દોષો છે.

હવે પ્રાસૈપ્પણના પટલે આહાર વાપરતી વસતના પાંચ દોષો કહે છે —

સંજોયણાપેમાણો, ઇંગાલે ધૂર્મે કારણે પઢમા । વસહિર્વહિરતરે વા, રસહેજુ દવ્વસજોગા ॥ ૭ ॥

(સંજોજનાપ્રમોણો, ઇંગાલો ધૂર્મોડ્કારણો પ્રથમા । વસતિર્વહિરન્તરે વા, રસહેતોર્દ્રવ્યસંયોગાત્ ॥ ૭ ॥)

(સજોપણા) સયોજના નામનો (પઢમા) પહેલો દોષ તે (રસહેજુ) સારો સ્વાદ કરવાના હેતુથી (વસહિર્વહિરતરે વા) વસતિ (ઉપાશ્રય) ની સહાર અથવા અદર આવીને (દવ્વસજોગા) માઠા વિગેરેની સાથે ઘી-ખાંડ વિગેરે દ્રવ્ય-પદાર્થનો

સંયોગ કરવાથી થાય છે ૧. (પમાણે) જેટલો આહાર કરવાથી ધીરજ, વલ્લ, સંયમ તથા મન, વચન અને કાયાના યો-
ગને વાધા ન આવે તેટલો આહાર કરવો જોઈએ, તેથી વધારે આહાર કરે તો પ્રમાણાતિરિક્તતા દોષ લાગે છે ૨.
(ફંગાલે) સ્વાદિષ્ટ અન્નના અથવા તેના દાતારના વચાણ કરતો આહાર કરે તો તે સાધુ રાગરૂપ અગ્નિથી ચારિત્રરૂપ
કાષ્ટોને અંગારારૂપ કરે છે તેથી તે અંગારદોષ કહેવાય છે ૩. (ધૂમ) અન્નની કે તેના દેનારની નિંદા કરવો મોજન
કરે તો તે ચારિત્રરૂપ કાષ્ટને વાળી ધૂમાડારૂપ કરે છે તેથી તે ધૂમદોષ કહેવાય છે ૪. (અકારણે) કારણ મોજન
મોજન કરે તો કારણાભાવ નામનો દોષ લાગે છે. અહીં મોજન કરવાનાં છ કારણો કયાં છે, તે આ પ્રમાણે—
જુઘાવેદના સહન ન થઈ શકે તો આહાર કરવો ૧, આચાર્ય, ગાઠ, વૃદ્ધ અને ગ્લાન આદિકની વૈયાવચ્ચ કરવાના
કારણે આહાર કરવો ૨, ર્થ્યાસમિતિની શુદ્ધિ માટે આહાર કરવો ૩, સંયમનું પાલન કરવા માટે આહાર કરવો ૪, જીવિ-
તવ્યની રક્ષા કરવા માટે આહાર કરવો ૫ તથા ધર્મધ્યાનને સ્થિર કરવા માટે આહાર કરવો ૬. આ છ કારણોને માટે
આહાર કરવાની જરૂર છે. તે સિવાય આહાર કરે તો અકારણદોષ લાગે છે. આ પાંચ આહાર કરતી વચતના દોષો છે.
કુલ મલીને ૪૭ દોષ થાય છે.

॥ इति ४७ भिन्नादोषाः ॥

॥ अथ श्री श्रमणसूत्रम् ॥

नमो अरिहंताणं० ॥ करोमि भंते सामाइअं, सब्वं सावज्ज जोगं पच्चक्खामि, जावज्जीवाए तिविह तिविहेण मणेण वायाए कायणं न करोमि न कारवेमि करतं पि अन्न न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ १ ॥

(नमोऽर्हद्भ्यः० ॥ करोमि भदन्त सामायिक, सर्वं सावयं योग प्रत्याख्यामि, यावज्जीवया त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि न कारयामि कुर्वन्तमपि अन्यं न सम्मनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निंदामि गर्हामि आत्मानं व्युत्सृजामि ॥ १ ॥)

(नमो अरिहंताणं०) अर्हंतोने नमस्कार थाओ ए रीते वाकीनो नवक्कार मय खाणी लेवो (भंते) हे भगवन् ! (सामा-इअ) सामायिकने (करोमि) हु करु छु. (सब्व) सर्व (सावज्ज जोग) सावधयोगेने-पापण्यापारने (पच्चक्खामि) हु पच्चहु छु-निपेयु छु (जावज्जीवाए) जावजीवसुधी (तिविह) मन-वचन-कायाना व्यापाररूप पण प्रकारने (तिविहेण) करयु, करावयु अने अनुमोदयु ए त्रणे प्रकारे करीने (मणेण) मनवडे, (वायाए) वाणीवडे, (कायए) कायावडे (न करोमि) सावधव्यापारने नहीं करु, (न कारवेमि) नहीं करावु, (करतं पि अन्न) करता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) सारो नहीं जाणु एटले अनुमोदना नहीं आयु. (भंते) हे भगवन् ! (तस्स) ते सावधयोगधी (पडिक्कमामि) हु पाछो

ફરું છું, (નિંદામિ) આત્મસાચીંણ નિંદું છું, (ગરિહામિ) ગુરુની સમચ ગર્હી કરું છું, (અપ્પાણં) સાવધકર્મ કર-
નારા મારા આત્માને (વોસિરામિ) હું વોસરાવું છું એટલે તણું છું. ૧.

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાહુ મંગલં, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો મંગલં ॥ ૨ ॥

(ચત્તારિ) ચાર પદાર્થો (મંગલં) મંગલરૂપ છે, (સાહુ મંગલમ્, સાધવો મજ્જલમ્, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો મંગલં ॥ ૨ ॥
સિદ્ધો (મંગલં) મંગલરૂપ છે, (સાહુ મંગલં) સાધુઓ મંગલરૂપ છે, તે જ કહે છે.—(અરિહંતા) અર્હંતો (મંગલં) મંગલરૂપ છે, (સિદ્ધા)
કહેલો (ધમ્મો) શ્રુત અને ચારિત્રરૂપ ધર્મ (મંગલં) મંગલરૂપ છે, તથા (કેવલિપન્નત્તો) કેવલી મગવંતે પ્રરૂપેલો—
ચત્તારિ લોગુત્તમા, અરિહંતા લોગુત્તમા, સિદ્ધા લોગુત્તમા, સાહુ લોગુત્તમા, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો લોગુત્તમો ૩.

(ચત્તારો લોકોત્તમા, અર્હંતો લોકોત્તમા, સિદ્ધા લોકોત્તમા, સાધવો લોકોત્તમા, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો લોકોત્તમો ૩ ॥)

(ચત્તારિ) ચાર પદાર્થો (લોગુત્તમા) લોકોત્તમ એટલે લોકમાં ઉત્તમ છે. તે જ કહે છે—(અરિહંતા) અર્હંતો (લો-
ગુત્તમા) લોકોત્તમ છે, (સિદ્ધા) સિદ્ધ મગવાનો (લોગુત્તમા) લોકોત્તમ છે, (સાહુ) મુનિમહારાજાઓ (લોગુત્તમા)
લોકોત્તમ છે, તથા (કેવલિપન્નત્તો) કેવલી મગવંતે પ્રરૂપેલો (ધમ્મો) ધર્મ (લોગુત્તમો) લોકોત્તમ છે. ૨.

चत्तारि सरणं पवज्जामि, अरिहते सरणं पवज्जामि, सिद्धे सरणं पवज्जामि, साहू सरणं पवज्जामि,
केवलिपद्दत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥ ४ ॥

(चतुरः शरण प्रपद्ये, अर्हतः शरणं प्रपद्ये, सिद्धान् शरणं प्रपद्ये, साधून् शरणं प्रपद्ये, केवलप्रज्ञं
धर्मं शरणं प्रपद्ये ॥ ४ ॥)

(चत्तारि) चारु (सरण) सरण (पवज्जामि) हु अगीकार करु छु, ते ज कहै छै—(अरिहते) अरिहतोनु (सरण)
शरण (पवज्जामि) हु स्वीकारु छु, (सिद्धे सरण पवज्जामि) हु सिद्धोनु शरण स्वीकारु छु, (साहू सरण पवज्जामि) हु
साधुओनु शरण स्वीकारु छुं तथा (केवलिपद्दत्त धम्म सरण पवज्जामि) केउलीमगवते प्ररूपेला धर्मनु हु शरण स्वीकारु छु. ४.

इच्छामि पडिक्कमिउ जो मे देवसिओ अइआरो कथो काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो
उम्मगो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ दुव्विचित्तिओ अणाधारो अणिच्छियव्वो असमणपाउगो
नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए, तिण्हं गुत्तीणं, चउण्ह कसायाणं, पंचण्ह महव्वयाणं, छण्हं जी-
वनिकायाणं, सत्तण्ह पिडेसणाण, अट्ठण्हं पवयणमाऊणं, नवण्हं बभचेरगुत्तीण, दसविहे समण-
धम्मे समणाणं जोगाणं, ज खडिअ जं विराहिअं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ५ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रामितुं यो मया दैवसिकोऽतिचारः कृतः कायिको वाचिको मानसिकः उत्सूत्र उन्मार्गः अकल्प्योऽकरणायो दुर्ध्यातो दुर्विचिन्तितोऽनाचारोऽनेष्टव्योऽश्रमप्रयोग्यः ज्ञाने दर्शने चारित्र्ये श्रुते सामायिके, तिसृणां गुप्तीनां, चतुर्णां कषायाणां, पञ्चानां महाव्रतानां, पण्णां जीवनिकायानां, सप्तानां पि-पडैषणानामष्टानां प्रवचनमातृणां, नवानां ब्रह्मचर्यगुप्तीनां, दशाविधे अमण्डभे अमणानां योगानां, यत् खण्डितं यद्विराधितं तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ ५ ॥)

(इच्छामि पडिक्रामितुं) हुं प्रतिक्रमण करवाने-पाळो फरवाने इच्छुं छुं. (जो) जे (मे) में (देवसिम्भो) दिवस-संबंधी (अह्मारी) अतिचार (कर्मो) कर्मां होय, केवो ? (काह्मो) कायासंबंधी. (भाण-सिम्भो) मनसंबंधी, (उस्सुत्तो) उत्सवसंबंधी एटले स्वप्नमां नहीं कहेलो, ए ज कारण माटे (उम्मगो) उन्मार्गसंबंधी, ए ज कारण माटे (अकप्पो) चरण-करणरूप कल्प जे आचार तेनाथी रहित. ए ज कारण माटे (अकरणिज्जो) नहीं करवा लायक, (दुज्झाभो) दुर्ध्यान करेलो, (दुव्विचित्तिभो) दुष्ट रीते विचारेलो, (अणायारो) साधुने नहीं आचरवा लायक, (अणिच्छयव्वो) नहीं इच्छवालायक तथा (असमणपाउमगो) साधुने नहीं लायक एवो अतिचार लाग्यो होय क्यां ? (नाणे) ज्ञानने विषे, (दंसणे) दर्शनने विषे, (चरित्ते) चारित्र्यने विषे, (सुए) श्रुतने विषे तथा (सामाए) सामायिकने विषे जे अतिचार लाग्यो होय, तेम ज (तिण्हं गुप्तीणं) ग्रण गुप्तिबंधी, (चउण्हं कसायाणं) चार कषाय-संबंधी (पञ्चण्हं महव्वयाणं) पांच महाव्रतसंबंधी, (छण्हं जीवनिकायाणं) छजीवनिकायसंबंधी, (सत्तण्हं पिडे-

સચાણ) સાત પ્રકારની વિદેયણાસંબધી, (અદુષ્ટ પવનમાત્રાસંબધી, (નવનહ વનચેરગુણી)
 નવ પ્રકારે વ્રજચર્યની ગુણિસંબધી, (દસવિદે સમણધર્મે) દશ પ્રકારના સાધુધર્મસંબધી (સમણાણ જોગાણ) એ સર્વે
 સાધુઓના યોગેને મધ્યે (જ) જે કોઈ (જાડિય) દેશથી મળ્યુ હોય તથા (જ) જે કોઈ (વિરાહિણ) સર્વ પ્રકારે
 માંગ્યુ હોય (તસ્સ) તે અતિચારસંબધી (મિ) મારુ (દુક્કહ) પાપ (મિચ્છા) મિથ્યા ઇદલે ફોગટ થાઓ. ૫.

इच्छामि पडिक्कमिउ इरियावहियाए विराहणाए० जाव तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ६ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रमिउ ईर्यापथिकाया विराधनायां० यावत् तस्य मिथ्या मे दुक्कृतम् ॥ ६ ॥)

(इच्छामि पडिक्કમિउ) હુ પ્રતિક્રમવાને ઇચ્છુ છુ (હરિયાવહિયાએ) હૈર્યાપથિકીસંબધી (વિરાહણાએ) વિરાધનાને
 વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય (અહીં હરિયાવહી આગા બોલવા) પથી (તસ્સ) તે અતિચારસંબધી (મિ) મારુ (દુક્કહ)
 પાપ (મિચ્છા) મિથ્યા થાઓ

इच्छामि पडिक्कमिउ पगामसिज्जाए निगामसिज्जाए संथाराउवहणाए परिउहणाए आउंटणाए
 पसारणाए छप्पईसवहणाए कूइए कक्कराईए छीए जंभाइए आमोसे ससरकामोसे आउलमाउ
 लाए सोअणवत्तिआए इत्थीविप्परिआसिआए दिट्ठीविप्परिआसिआए मणविप्परिआसिआए पाण-
 भोअणविप्परिआसिआए जो मे देवसिआो अईआरो कआो तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥ ७ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रामितुं प्रकामशय्यया निकामशय्यया संस्तारकोद्वर्तनया परिवर्तनया आकुञ्चनया प्रसारणया षट्पदीसंघटनया कूजिते कर्करापिते क्षुते जुम्भिते आमर्षे सरजस्कामर्षे आकुलाकुलया स्वप्न-
त्ययया स्त्रीविपर्यासिक्या हृष्टिविपर्यासिक्या मनोविपर्यासिक्या पानभोजनविपर्यासिक्या यो मया दैव-
सिकोऽतिचारः कृतः तस्य मिथ्या मे दुष्टकृतम् ॥ ७ ॥)

(इच्छामि पडिकामिडं) हुं ते अतिचारोथी प्रतिक्रमवाने-पाछो करवाने इच्छुं छुं. ते अतिचारो क्या ? ते कहे छे—
(पगामसिजाए) प्रकाम एटले अत्यंत अर्थात् रात्रिना चार पहोरसुधी सुवावडे करीने अथवा विहारना श्रमथी दिवसे
पण सुवावडे करीने अथवा अधिक उपकरणवाळा संथारावडे करीने, तथा (निगामसिजाए) हेमशा ते ज प्रकामशय्याए
करीने, तथा (संथाराउवट्ट्याए) संथाराने विषे डावा पासाथी जमणे पासे फरवावडे करीने, तथा (परियट्ट्याए)
जमणा पासाथी डावे पासे फरवावडे करीने, तथा (आउंट्याए) हाथ-पग विगेरे अंग संकोचवावडे करीने, तथा (पसार-
णाए) अंग प्रसारवावडे करीने, आ सर्व क्रियाओ पुंज्या विना करवाथी अतिचार लागे छे; तथा (छप्पईसंधट्ट्याए) जू
विगेरेने आविधिथी संघट्ट-स्पर्श करवावडे करीने जे अतिचार लाग्यो होय, तथा (कूइए) उघाडे मुखे खांसी करे सते,
तथा (ककराईए) कचकच शब्द करती शय्या सते, तथा (छीए) उघाडे मुखे छींक खाधे सते, तथा (जंभाइए)
उघाडे मुखे बगासुं खाधे सते, तथा (आमोसे) अविधिए पुंज्या विना भूमि विगेरेनो हाथवडे स्पर्श करे सते, तथा (स-
सरस्कामोसे) रजवाळी पृथ्वी विगेरेने पुंज्या विना स्पर्श करे सते जे अतिचार लाग्यो होय, तथा सुता थका (सोअणव-

पिआए) स्वमना निमित्तवाळी (आउलमाउलाए) आकुळव्याकुळताए करीने एटले स्त्री आदिकना भोगे अने विवाह तथा युद्धादिकनी सामग्रीना स्पर्शेयी उत्पन्न थयेली आकुळव्याकुळताए करीने जे अतिचार लाग्या होय, तथा (इत्यौविप्परियासिआए) स्त्रीना विपर्यासयी एटले (स्वप्नादिकमां) मैथुन सेववायी उत्पन्न थयेली, तथा (दि- हौविप्परियासिआए) हाष्टिना विपर्यासयी एटले स्त्री विगेरेने रागहाष्टिए जोवायी उत्पन्न थयेली, तथा (मणविप्परिआसिआए) पान मनना विपर्यासयी एटले स्त्रीने देखी मननो विकार थवायी उत्पन्न थयेली, तथा (पाणभोअणविप्परिआसिआए) पान अने भोजननो विपर्यास एटले रात्रिए पानभोजन करवानी इच्छायी उत्पन्न थयेली आकुळव्याकुळतावडे करीने (जो जे (मे) में (देवसिओ) दिवससबधी (अइआरो) अतिचार (कओ) कर्यो होय (तस्म) तेनु (दुक्कड) दुक्कट- पाप (मे) मारे (मिच्छा) मिथ्या थाओ-ते अतिचारसबधी मारुं पाप मिथ्या थाओ. ७.

इहे गोचरीना अतिचारो कहे जे

पडिक्कमामि गोचरचरिआए भिरकायरिआए उग्घाडकवाडउग्घाडणाए साणावच्छादारासंधट-
णाए मंडीपाहुडियाए वलिपाहुडियाए ठवणापाहुडियाए सकिए सहसागारिए अणेसणाए (पाणेस
णाए) पाणभोअणाए वीअ्रभोअणाए हरिअ्रभोअणाए पच्छाकम्मिआए पुरेकम्मिआए अदिट्टहडाए

१ आ पद केटलाक मूल प्रयोमां लभ्य छं परतु पूर्व टीकाकारे तथा वालावबोधकार श्रीज्ञानविमलसूरीश्वरे आ पदनी व्याख्या करी गथी

દગસંસટુહડાણ રયસંસટુહડાણ પારિસાહણિઆણ પારિટ્ટાવણિઆણ ઓહાસણભિક્ષાણ જં ઉગમેણં
ઉપ્પાયણેસણાણ અપરિસુદ્ધં પડિગહિં અં પરિભુતં વા જં ન પરિટ્ટાવિં અં તસ્સ મિચ્છા મિ દુદ્ધં ॥ ૮ ॥

(પ્રતિક્રમામિ ગોચરચર્યાયાં ભિચ્ચાચર્યાયાસુદુધાટકપાટોદુધાટનયા શ્વત્સદારકસંઘટ્ટનયા મળ્હી-
પ્રામૃતિકયા ચલિપ્રામૃતિકયા સ્થાપનાપ્રામૃતિકયા શાક્કિતે સહસાકારિકેડનેષણયા (પાનૈષણયા) પ્રાણિભો-
જનયા બીજભોજનયા હરિતભોજનયા પચ્ચાત્કર્મિકયા પુરઃકર્મિકયાડહટાહુતયા ઉવકસંસટુહટાહુતયા રજઃસં-
સટુહટાહુતયા પારિસાટનિકયા (પારિશાતનિકયા) પારિષ્ઠાપનિકયા ઓહાસનાભિક્ષયા યત્ ઉદ્ગમેન ઉત્પાદનૈ-
ષણયાડપરિશુદ્ધં પ્રતિગૃહીતં પરિભુતં વા યન્ન પરિષ્ઠાપિતં તસ્ય મિથ્યા મે દુષ્કૃતમ્ ॥ ૮ ॥)

(ગોચરચરિઆણ) ગાયના ચરવાની જેવી જે ચર્યા-ફરવું તે ગોચરચર્યા તેને વિષે તથા ((મિક્ષાયરિઆણ) મિચ્ચા-
ચર્યાને વિષે મને જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને (પડિકમામિ) હું પડિકમું છું—આલોવું છું. ગોચરીમાં અતિચાર શી રીતે
થાય ? તે ઉપર કહે છે—(ઉઘાડકવાડુઘાડણાણ) કાંઈક ઢાંકેલા કમાડને પુંડ્યા વિના ઉઘાડવાવડે કરીને, તથા
(સાયાવન્છાદારાસંઘટ્ટણાણ) કુતરો, વાઘરડો અને વાઠકના સંઘટ્ટાણ કરીને, તથા (મંડીપાહુહિઆણ) ઢાંકણી કે વીંજા
પાત્રમાં પ્રથમ ભાત વિગેરે કાઢીને જે અપાય તે મંડીપ્રામૃતિકા કહેવાય છે તે વડે કરીને, તથા (ચલિપાહુહિઆણ) ચારે
દિશામાં અથવા અગ્નિમાં પ્રથમ ચઢિદાન નાંહીને પછી જે મિચ્ચા આપે તે ચલિપ્રામૃતિકા કન્યે નહીં તેથી તેવડે કરીને, તથા

(ठवणापाहुडिआए) भिक्षुकोने माटे जुदी स्थापन करी राखेली भिक्षा कन्ये नहीं छतां ते लेवावडे करीने, तथा (सार्किए) आधाकर्मादिकनी शकावाळी भिक्षा ग्रहण करवावडे करीने, तथा (सहसात्कारिए) सहसात्कारे-उतावळे अकल्पनीय लेवावडे करीने थयेली जे (अण्येसणाए) अनेपणा तेवडे करीने, तथा (पाणभोअणाए) जे मोजनमां लेता के देतां प्राणीओनी विराधना थाय एवी भिक्षावडे करीने, तथा (बीअभोअणाए) जे मोजनमां बीजनी विराधना थाय एवी भिक्षावडे करीने, तथा (हरिअभोअणाए) जे मोजनमां हरित वृण (लीला वृण) नो सघट्टो यतो हाय एवी भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पन्झाकम्मिआए) भिक्षा आप्या पछी काचा जळवडे बहोरवनारे हाय विगेरे घोवाथी पञ्चात्कर्म लागे छे एवी क्रिया जे भिक्षा लेतां लागे तेवडे करीने, तथा (पुरेकम्मिआए) भिक्षा आप्या पहेलां हाथ विगेरे घोवे ते पुरःकर्म कहेवाय छे तेवी भिक्षावडे करीने, तथा (अदिट्टहटाए) घरनी अदर रहेली वस्तु जोया विना आणी होय ते लेवावडे करीने, तथा (दग-ससट्टहटाए) जळना स्पर्शवाळी आणेली भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (रयससट्टहटाए) रजना स्पर्शवाळी आणेली भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पारिसाहणिए) अन्नना कणीया अथवा घी विगेरेना पिंदु पडता होय एवी भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पारिद्धाचणिए) देवाना पात्रमां अकल्प्य वस्तु रहेली होय ते काढी नांखीने ते पात्रवडे जे भिक्षा आप्ये ते लेवावडे करीने, तथा (ओहासणभिरकाए) कोइ पण वस्तु मागीने लेवी ते ओहासण कहेवाय छे, एवी भिक्षा लेवावडे करीने तथा (जे) कोइ वस्तु (उगमेण) आधाकर्मादिक उदुगमना दोपे करीने तथा (उप्पायथेसणाए) धात्री आदि उत्पादनना दोपे करीने तथा शकितदि पणणाना दोपे करीने (अपरिसुद्ध) अशुद्ध थयेली होय ते (परिगहिअ) मे ग्रहण

करी होय (परिभूतं वा) अथवा खाधी-वापरी होय तथा (जं न परिद्विविभं) जे वस्तु परठवा योग्य होय छतां न परठवी (वापरी) होय तेवडे जे अतिचार उत्पन्न थया (तस्स मिच्छा मि दुक्कडं) ते अतिचारसंबंधी माहं दुष्कृत-पाप मिथ्या थाओ. ८.

पडिक्कमामि चाउक्कालं सज्जायस्स अकरण्याए, उभयोकालं भंडोवगरण्यास्स अप्पडिलेहणाए दुप्पडिलेहणाए अप्पमज्जणाए दुप्पमज्जणाए अइक्कमे वइक्कमे अइयारे अणायारे जो मे देवसिओ अइआरो कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ९ ॥

(प्रतिक्रमामि चतुःकालं स्वाध्यायस्य अकरणेन, उभयकालं भाण्डोपकरणस्याप्रतिलेखनया, दुःप्रतिलेखनयाऽप्रमार्जनया दुःप्रमार्जनयाऽतिक्रमे व्यतिक्रमेऽतिचारेऽनाचारे यो मया दैवसिकोऽतिचारः कृतस्तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ ९ ॥)

(पडिक्कमामि) हुं ते अतिचारने पडिक्कं छुं. क्या अतिचार ? (चाउकालं) चार काळ एटले दिवसना पहेला बे अने रात्रिना छेळा बे एम चार पडोरेने विषे (सज्जायस्स) स्वाध्याय करवो जोइए ते खूब पौरुषीने विषे (अकरण्याए) नहीं करवावडे करीने जे अतिचार लाग्या होय, तथा (उभयो कालं) बे काळ एटले दिवसनी पहेली तथा छेल्ली पोरसीने विषे (भंडोवगरण्यास्स) वस्त्र-यात्रादिक भांडोपकरणनी (अप्पडिलेहणाए) पडिलेहणा नहीं करवावडे करीने एटले मूळथी ज दृष्टिवाडे नहीं जोवावडे करीने, तथा (दुप्पडिलेहणाए) दुप्पप्रतिलेखनावडे करीने एटले सारी रीते नहीं जोवाए करीने, तथा

(अप्यमज्जाण) रजोहरणादिकथी प्रमार्जन नहीं करवावडे करीने, तथा (दुप्पमज्जाण) दुष्प्रमार्जनवडे करीने एटले विधिरहित जेम तेम ओछु-वषटुं प्रमार्जन करवावडे करीने में जे अतिचार कर्या होय, तथा (अइकमे) अतिक्रमने विषे, (वइकमे) व्यतिक्रमने विषे, (अइआरे) अतिचारने विषे अने (अणायारे) अनाचारने विषे (जो) जे (मे) में (देवसिद्धो) दिवससयधी (अइआरो) अतिचार (कओ) कर्या होय (तस्स मिच्छा मि दुक्कड) ते अतिचारसबधी मारु दुष्कृत मिथ्या याओ. अही अतिक्रम विगेरेनु स्वरूप आ प्रमाणे जाणवु-आघाकर्मादिक दोषवाळा आहारमाटे निमग्न करे सते ते लेवानी इच्छा जणाववाथी अतिक्रम थाय छे, लेवा जतां व्यतिक्रम थाय छे, लीघे सते अतिचार थाय छे अने भोजनने माटे हाथमां कबल प्रहण करे सते अनाचार थाय छे ९. (आ प्रमाणे दरेक बाबतमां अतिक्रमादिकनो अर्थ समजवो). आ अतिचार सत्तेयथी एक प्रकारे छे अने विस्तारथी अनेक प्रकारे छे, तेमा एक प्रकारथी आरभीने केटलाक प्रकारो बडे छे -

पडिक्कमामि एगविहे असंजमे ॥ १० ॥

(प्रतिक्रमामि एगविधेऽसंयमे ॥ १० ॥)

(एगविहे) एक प्रकारना (असंजमे) अविरतिरूप असयमने विषे (पडिक्कमामि) हु पडिक्कमु छु-पाओ फर छु. अर्थात् एक प्रकारना असयमने विषे में जे अतिचार कर्या होय ते संवधी मारु दुष्कृत मिथ्या थाओ. आ रीते सर्व ठेकाणे जाणवु १०.

पडिक्कमामि दोहिं बंधणेहिं रागबंधणेणं दोसबंधणेणं । पडिक्कमामि तिहिं दंडेहिं मणदंडेणं वयदंडेणं कायदंडेणं । पडिक्कमामि तिहिं गुत्तीहिं मणगुत्तीए वयगुत्तीए कायगुत्तीए । पडिक्कमामि तिहिं सस्सेहिं मायासस्सेणं नियाणसस्सेणं मिच्छादंसणसस्सेणं । पडिक्कमामि तिहिं गारवेहिं इड्डीगारवेणं रसगारवेणं सायागारवेणं ॥ ११ ॥

(प्रतिक्रमामि द्वाभ्यां बन्धनाभ्यां रागबन्धनेन द्वेषबन्धनेन । प्रतिक्रमामि त्रिभिर्दण्डैः मनोवण्डेन वाग्वण्डेन कायवण्डेन । प्रतिक्रमामि तिसृभिर्गुप्तिभिः मनोगुप्त्या वागगुप्त्या कायगुप्त्या । प्रतिक्रमामि त्रिभिः शल्यैः मायाशल्येन निदानशल्येन मिथ्यादर्शनशल्येन । प्रतिक्रमामि त्रिभिर्गौरवैः ऋद्धिर्गौरवेण रसगौरवेण सातगौरवेण ॥ ११ ॥)

(पडिक्कमामि) कहेवाशे एवा अतिचारने हुं पडिक्कमुं छुं. ते अतिचारने ज वतावे छे. — (दोहिं बंधणेहिं) बे बंधन-वडे करीने जे अतिचार लाग्या होय, ते बे बंधन कहे छे — (रागबंधणेणं) रागना बंधनवडे करीने, तथा (दोसबंधणेणं) द्वेषना बंधनवडे करीने; तथा (पडिक्कमामि) हुं पडिक्कमुं छुं (तिहिं दंडेहिं) त्रण दंडवडे करीने एटले के (मणदंडेणं) मनदंडवडे करीने, (वयदंडेणं) वचनदंडवडे करीने अने (कायदंडेणं) कायदंडवडे करीने जे अतिचार थया होय; तथा (पडिक्कमामि) हुं पडिक्कमुं छुं (तिहिं गुत्तीहिं) त्रण गुप्तिवडे करीने एटले (मणगुत्तीए) मनगुप्तिवडे करीने, (वयगुत्तीए)

वचनगुप्तिवढे करीने अने (कायगुप्तीए) कायगुप्तिवढे करीने (ते प्रमाणे गुप्त न रहेवाची) जे अतिचार थपा होय; तथा (पडिक्कमामि) दु पडिक्कसु लु (तिहि सझेहि) त्रण शून्यवढे करीने एटले (मायामझेण) मायाशून्यवढे करीने, (नियाण-सझेण) निदानशून्यवढे करीने अने (मिच्छादसणसझेण) मिथ्यादर्शनशून्यवढे करीने जे अतिचार कर्पा होय; तथा (पडिक्कमामि) दु पडिक्कसु लु (तिहि गारेवेहि) त्रय गारवढे करीने एटले (इद्दीगारेवेणं) अदिगारेवे करीने, (रसगारेवेण) रसगारेवे करीने अने (सायागारेवेण) सातागारेवे करीने मारावढे जे अतिचार कराया होय ते अतिचारसबवी मारु दुष्कृत मिथ्या थाद्यो. ११

पडिक्कमामि तिहि विराहणाहि नाणविराहणाए दसणविराहणाए चरित्तविराहणाए । पडिक्कमामि चउहि कसाएहि कोहकसाएणं माणकसाएणं लोहकसाएणं । पडिक्कमामि चउहि सणाहि आहारससाए भयससाए मेहुणससाए परिगहससाए । पडिक्कमामि चउहि वि-कहाहि इत्थिकहाए भत्तकहाए देसकहाए रायकहाए । पडिक्कमामि चउहि झाणेहि अट्ठेणं झाणेणं रुद्धेण झाणेण धम्मेणं झाणेण सुक्खेणं झाणेण ॥ १२ ॥

(प्रतिक्रमामि तिष्ठमिर्विराधनाभिः ज्ञानविराधनया दर्शनविराधनया चारित्रविराधनया । प्रतिक्र-

ममि चतुर्भिः कषायैः क्रोधकषायेण मानकषायेण मायाकषायेण लोभकषायेण । प्रतिक्रमामि चतुस्तुभिः
संज्ञाभिः आहारसंज्ञया भयसंज्ञया मैथुनसंज्ञया परिग्रहसंज्ञया । प्रतिक्रमामि चतस्तुभिः विकथाभिः स्त्री-
कथया भक्तकथया देशकथया राजकथया । प्रतिक्रमामि चतुर्भिर्ध्यानैः आर्त्तेन ध्यानेन रौद्रेण ध्यानेन

(પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (તિહિં વિરાહણાહિં) અગ્ર વિરાધનાઈ કરીને ઇટલે (નાળવિરાહણાઈ) જ્ઞાનની વિ-
રાધનાઈ કરીને, (દંસણવિરાહણાઈ) દર્શન ઇટલે સમકિતની વિરાધનાઈ કરીને અને (ચરિત્તવિરાહણાઈ) ચારિત્રની વિ-
રાધનાઈ કરીને જે અતિચાર મને લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં કસાઈહિં) ચાર કપાયવહે
કરીને ઇટલે (કોહકસાઈ) ક્રોધ કપાયવહે કરીને, (માળકસાઈ) માન કપાયવહે કરીને, (માયાકસાઈ) માયા
કપાયવહે કરીને અને (લોહકસાઈ) લોભ કપાયવહે કરીને જે મને અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું
પડિકમું છું (ચઉહિં સણાહિં) ચાર સંજ્ઞાવહે કરીને ઇટલે (આહારમણાઈ) આહારસંજ્ઞાવહે કરીને, (મયસણાઈ) મ-
યસંજ્ઞાવહે કરીને, (મેદુણસણાઈ) મૈથુનસંજ્ઞાવહે કરીને અને (પરિગ્રહસણાઈ) પરિગ્રહસંજ્ઞાવહે કરીને જે મને અતિચાર
લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં વિકહાહિં) ચાર વિકથાવહે કરીને ઇટલે (રૂથિકહાઈ) રૂ-
થીકથાવહે કરીને, (મત્તહાઈ) મોજનની કથાવહે કરીને, (દેસકહાઈ) દેશની કથાવહે કરીને અને (રાજકહાઈ) રા-
જ્યની કથા કરવાવહે કરીને મને જે અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં જ્ઞાણેહિં)

चार ध्यानવહે કરીને (અટ્ટેણ જ્ઞાણેણ) આર્ચધ્યાન કરવાવહે કરીને, (રુદ્રેણ જ્ઞાણેણ) રૌદ્રધ્યાન ધ્યાવાવહે કરીને, (ધર્મેણ જ્ઞાણેણ) ધર્મધ્યાન નહીં ધ્યાવાવહે કરીને અને (સુક્ષ્મેણ જ્ઞાણેણ) સુક્ષ્મધ્યાન નહીં ધ્યાવાવહે કરીને જે અતિચાર મારાથી કરાયા હોય તે અતિચારનવધી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ૧૨

પડિક્કમામિ પ્વહિં કિરિયાહિં કાઢ્યાએ અહિગરણિયાએ પાડસિઆએ પારિતાવણિઆએ પાણા-

ઢવાયકિરિઆએ ॥ ૧૩ ॥

(પ્રતિક્રમ્મામિ પ્વઙ્ગમિઃ ક્રિયામિ કાયિકયા અધિકરણિકયા માદ્ધેયિકયા પારિતાપનિકયા પ્રાણાતિ-
પાતક્રિયયા ॥ ૧૩ '૧)

(પડિક્કમામિ) ૬ પડિકમુ છુ (પંચહિં કિરિઆહિં) પાંચ પ્રકારની ક્રિયા કરવાવહે કરીને એટલે (કાઢ્યાએ) કાયાથી થતી ગમનાદિક ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (અહિગરણિયાએ) સુદ્ધાદિ શસ્ત્રરૂપ અધિકરણથી થતી ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (પાડસિઆએ) લીવ અને અઙ્ગીવડપર દ્વેપરૂપ ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (પારિતાવણિઆએ) પોતાને અથવા પરને સતપ ઉપજાવનારી ક્રિયા કરવાવહે કરીને તથા (પાણાઢવાયકિરિઆએ) પ્રાણાતિપાત-જીવહિંસારૂપ ક્રિયા કરવાવહે કરીને મારાથી જે અતિચાર થયા હોય તે અતિચારસવધી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ ૧૩

પડિક્કમામિ પ્વહિં કામગુણેહિં સદ્ધેણ રુદ્રેણ રસેણ ગંધેણ પાસેણ ॥ પડિક્કમામિ પ્વહિં મહ-

व्याहं पाणाइवायाओ वेरमणं मुसावायाओ वेरमणं अदिन्नादाणाओ वेरमणं मेहुणाओ वेरमणं
परिगहाओ वेरमणं । पडिक्कामाभि पंचहिं समिईहिं इरियासमिईए भासासमिईए एसासासमिईए ॥ १४ ॥
आयाणभंडमत्तनिखेवणासमिईए उच्चारपासवणखेलजल्लसिंघाणपारिठ्ठावणिआसमिईए पञ्चभिर्महाव्रतैः
(प्रतिक्रमाभि पञ्चभिः कामगुणैः शब्देन रूपेण रसेन गन्धेन स्पर्शेन । प्रतिक्रमाभि पञ्चभिर्महाव्रतैः
प्राणतिपाताद्विरमणं मृषावादाद्विरमणमदत्तादानाद्विरमणं मैथुनाद्विरमणं भाण्डमात्रादाननिक्षेपणासमित्या)
पञ्चभिः समितिभिः ईर्यासमित्या भाषासमित्या ॥ १४ ॥
उच्चारप्रस्रवणखेलजल्लसिंघाणपारिठ्ठापनिकासमित्या पांच प्रकारना शब्दादिक कामरूपी गुणोवडे एटले (सदेणं)
(पडिक्कामाभि) हुं पडिक्कं छुं. (पंचहिं कामगुणेहिं) पांच प्रकारना शब्दादिक कामरूपी गुणोवडे एटले (सदेणं) स्पर्शवडे
शब्दवडे करीने, (रूपेणं) रूपवडे करीने, (रसेणं) रसवडे करीने, (गंधेणं) गंधवडे करीने तथा (फासेणं) स्पर्शवडे
करीने आ पांचि इंद्रियोना विषयोए करीने निषिद्ध आचरण विगैरे करवाथी मने जे अतिचार लागया होय; तथा (पडि-
क्कामाभि) हुं पडिक्कं छुं (पंचहिं महव्वएहिं) पांच महाव्रतोए करीने एटले (पाणाइवायाओ वेरमणं) अदत्तादान
एटले जीवहिंसाथी विरमवुं-निवर्तवुं, (मुसावायाओ वेरमणं) मृषावादथी विरमवुं, (अदिन्नादाणाओ वेरमणं) आ पांच
(चोरी)थी विरमवुं, (मेहुणाओ वेरमणं) मैथुनथी विरमवुं अने (परिगहाओ वेरमणं) परिग्रहथी विरमवुं.

महाव्रताने विषे कांइ निषिद्ध आचरण करवाथी मने जे अतिचार लाग्या होय; तथा (पण्डिकमामि) हु पण्डिऋषु छु (पचहिं समिईहिं) पंच समितिइ करीने एटले (इरियासमिईइ) ईर्यासमितिइ करीने, (मासासमिईइ) मासासमितिइ करीने, (एसखासमिईइ) एसखामितिइ करीने, (आयाणभट्टमत्तनिस्केवणासमिईइ) मांडमात्र-पात्रादिनुं ग्रहण तथा मूकुनुं ए सबधी समितिइ करीने तथा (उचारपासवणखेलजड्जासिंघाणपारिद्धावणिआसमिईइ) बढीनीति, लघुनीति, खेल-श्लेषम, जड्जा-शरीरनो मेल अने सिंघाण-नासिकानो मेल विगेरे परठववानी समितिइ करीने-आ पांचे समिति पालवामां प्रमादा-दिकने लीधे जे काऱ माराथी अतिचार थया होय ते अतिचारसबधी मारुं दुष्कृत मिथ्या याओ. १४

पण्डिकमामि छहिं जीवनिकाएहिं पुढविकाएणं आउकाएणं तेउकाएणं वाउकाएणं वणस्सइ-काएणं तसकाएण । पण्डिकमामि छहिं लेसाहिं किन्हलेसाए नीललेसाए काउलेसाए तेउलेसाए पउमलेसाए सुक्कलेसाए । पण्डिकमामि सत्तहिं भयट्टायेहिं ॥ १५ ॥

(प्रतिक्रमामि षड्भिः जीवनिकायैः पृथ्वीकायेन अप्कायेन तेजस्कायेन वायुकायेन वनस्पतिकायेन न्सकायेन । प्रतिक्रमामि षड्भिः लेश्याभिः कृष्णलेश्यया नीललेश्यया कापोतलेश्यया तेजोलेश्यया पद्मलेश्यया शुक्ललेश्यया । प्रतिक्रमामि सप्तभिर्भयस्थानैः ॥ १५ ॥)

(पण्डिकमामि) हु पण्डिकमु छु (छहिं जीवनिकाएहिं) छ जीवनिकाये करीने एटले (पुढविकाएण) पृथ्वीकाये करीने,

(આડકાણું) અપ્કાયે કરીને, (તેડકાણું) તેજસ્કાયે કરીને, (વાડકાણું) વાયુકાયે કરીને, (વણસ્કાણું) વનસ્પતિકાયે કરીને અને (તસકાણું) ત્રસકાયે કરીને અર્થાત્ આ છકાયના સંબંધમાં પ્રતિષિદ્ધ આચરણ કરવાથી- તે જીવોને કીલામણા વિગેરે ઉપજાવવાથી મને જે અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિકમામિ) હું પડિકમું છું (છહિ લેસાહિ) છ લેશ્યાવડે કરીને એટલે (કિન્હલેસાણું) કૃષ્ણલેશ્યાણું કરીને, (નીલલેસાણું) નીલલેશ્યાણું કરીને, (કાડ-લેસાણું) કાપોતલેશ્યાણું કરીને, (તેડલેસાણું) તેડોલેશ્યાણું કરીને, (પડમલેસાણું) પડમલેશ્યાણું કરીને અને (સુક્કલેસાણું) સુક્કલેશ્યાણું કરીને, આમાં પહેલી ત્રણ લેશ્યાણું આચરણ કરવાણું કરીને અને છેલ્લી ત્રણ લેશ્યાણું આચરણ નહીં કરવાણું કરીને જે મને અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિકમામિ) હું પડિકમું છું (સત્તહિ મયદ્વાણેહિ) સાત મયનાં સ્થાનોવડે કરીને મારાથી જે કાંઈ અતિચાર થયા હોય તે અતિચારસંબંધી મારું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. તે સાત મય આ પ્રમાણે-આલોક મય, પરલોક મય, આદાન મય, અકસ્માત મય, મગ્ન મય, અકીર્તિ-અપયશ મય અને આજીવિકા મય. ૧૫.

અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં । નવહિં વંમચેરગુત્તીહિં । દસવિહે સમણધર્મમે ॥ ૧૬ ॥

(અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં) । નવભિર્નમ્મચર્યગુત્તિભિઃ । દસવિધે અમણધર્મે ॥ ૧૬ ॥

(અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં) આઠ મદનાં સ્થાનવડે કરીને જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે સંબંધી મારું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ એમ સર્વત્ર જાણવું. મદના આઠ પ્રકાર આ પ્રમાણે-જાતિમદ, કુલ્લમદ, રૂપમદ, વસ્ત્રમદ, લાભમદ, શ્રુતમદ, તપમદ અને એશ્વર્યમદ; તથા (નવહિં વંમચેરગુત્તીહિં) નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ પાલ્કવામાં પ્રમાદથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય, તે નવ પ્રકારની

ब्रह्मचर्यशुद्धि आ प्रमाणे-स्त्री, पशु अने नपुमकवाळी बसति न सेववी १ एकली स्त्रीसाथे अथवा स्त्रीसंबधी कथा न करवी २. स्त्रीनी साथे एक आसने बसतु नही अथवा स्त्री ज्या ज्यां वेठी होय ते स्थाने बे घडी पया पहेलां वेसतुं नही ३. स्त्रीओना अवयवो जोवा नही ४, भितने आवरे रहेली स्त्रीना मोहकारक शब्दो सामळवा नही ५. स्त्रीनी साथे पूर्वे जे क्रीडादिक कर्युं होय ते सभारतु नही ६. प्रणीत भोजन-स्निग्ध आहार करवो नही ७ अत्यंत आहार करवो नही ८ तथा शरीरनी विभूषा करवी नही ९, तथा (दसविहे समणघम्मे) दश प्रकारना साधुधर्ममां जे कांइ अतिचार लाग्या होय. दश प्रकार था प्रमाणे-चांति (ब्रमा), मार्दव (मृदुता-निरभिमानता), आर्जव (सरलता), मुक्ति (निर्लोभता), तप, संयम, सत्य, शौच (अर्चर्य), अपरिग्रह अने ब्रह्मचर्य. १६

पगारसहिं उवासगपडिमाहि ॥ १७ ॥

(एकादशाभिः उपासकप्रतिमाभिः ॥ १७ ॥)

(पगारसहिं उवासगपडिमाहि) अग्यार उपासकनी प्रतिमावडे करीने एटले ते प्रतिमा आधी कहेवा-कारवामां फेरफार थवायी कांइ पण अतिचार लाग्या होय. ते प्रतिमा आ प्रमाणे-पहेली समकित प्रतिमा-तेमां एक मास सुधी अतिचार-रहित समकित पाळे १. बीजी व्रतप्रतिमा-तेमां बे मास पहेली प्रतिमामा कक्षा उपरांत अतिचाररहित चार व्रतोस्तु पालन करे २. श्रीजी सामाधिक प्रतिमा-तेमां पूर्वे कहेली क्रियासहित व्रण मास सुधी वमे काळ निरतिचार सामायिकसहित प्रतिक्रमण करे ३. चोधी पौषघप्रतिमा-तेमां पूर्वनी क्रियामहित चार मास सुधी चार पर्वांने विषे एटले बे आठम अने बे

ચૌદશે નિરતિચાર પૌષઘ કરે ૪. પાંચમી પ્રતિમા નામની પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત પાંચ માસ સુધી પૌષઘને દિવસે રાત્રે દોપરાહિત કાચોત્સર્ગ કરે, પાંચ માસ સુધી સ્નાન નં કરે, રાત્રે ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કરે, દિવસે બ્રહ્મચર્ય પાઠે અને રાત્રિણ મૈથુનનો પરિમાણ કરે, પણ પૌષઘ હોય ત્યારે તો રાત્રિણ પણ સર્વથા બ્રહ્મચર્ય પાઠે ને કાચોત્સર્ગ કરે ૫. છઠી બ્રહ્મચર્ય પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત છ માસસુધી રાત્રિ-દિવસ નિરતિચાર બ્રહ્મચર્ય પાઠે અને કચ્છ ધારણ કરે ૬. સાતમી સચિત્તવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત સાત માસસુધી સચિત્ત આહારનો ત્યાગ કરે ૭. આઠમી આરંભ-વર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત આઠ માસસુધી પોતે કાંદ પણ આરંભ-સમારંભ કરે નહીં ૮. નવમી પ્રેષ્યવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત નવ માસસુધી બીજાપાસે પણ આરંભ કરાવે નહીં ૯. દશમી ઉદિષ્ટવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વની ક્રિયાસહિત દશ માસસુધી પોતાને ઉદેશીને કરેલો આહારાદિક ગ્રહણ ન કરે ૧૦. અગ્યારમી સાધુભૂત સાધુ જીવી પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત અગ્યાર માસસુધી મસ્તકે મુંદિત થઈ અથવા લોચ કરી શ્રમણની જેમ વિચરે, રજોદ્રશ્ય અને પાત્રાં રાણે અને પોતાની જાતિમાં વિચરી ભિન્ના માર્ગીને લાય ૧૧. (આ ચવી શ્રાવકપણની ઉત્કૃષ્ટ કરણી છે અને તેમાં આગળની પ્રતિમામાં પાછલી ચવી તો સાથે રાલવાની જ છે.) ૧૭.

બારસાહિં ભિક્ષુપડિમાહિં ॥ ૧૮ ॥

(દ્વાદશભિર્ભિક્ષુપ્રતિમાભિઃ ॥ ૧૮ ॥)

(બારસાહિં ભિક્ષુપડિમાહિં) ભિક્ષુની-સાધુની ચાર પ્રતિમા આથી કાંદ અતિચાર થયા હોય, તે પ્રતિમા આ પ્રમાણે-પહેલી

प्रतिमा एक मासनी, तेमां अलेप भोजन ग्रहण करे अने आहारपाणीनी एक दची ग्रहण करे, बीजी के मासनी, तेमां के दची ए रीते वषलां सातमां सात मासनी, तेमां सात दची ग्रहण करे. आठमी सात अहोरात्रिनी, तेमां चोविहार उपवास करे, गामनी बहार कायोत्सर्ग करे, उद्यानादिक आसने रही उपसर्गो सहन करे नवमी सात अहोरात्रिनी, तेमां उत्कटिकासने अथवा दबासने रहे, चोविहार उपवास करे अने गाम बहार कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे. दशमी सात अहोरात्रिनी, तेमां पूर्वोक्त क्रियासहित गोदोहिकासने रहे अग्यारमी प्रतिमा एक अहोरात्रिनी, तेमां चोविहार छठ करे, गाम बहार कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे बारमी प्रतिमां चोविहार अष्टम करी एक रात्रि ईषत्वाग्भारा शिला तरफ एकाग्र दृष्टि राखी कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे. आ बधी प्रतिमां अतिचाररहित प्रवृत्ति करवानी होय छे आ प्रतिमाउपर अद्या न राखवी बिनेरे आश्री अतिचार लागे छे (१८)

तेरसहिं किरिआठाणेहिं ॥ १९ ॥

(त्रयोदशभिः क्रियास्थानैः ॥ १९ ॥)

क्रियाना तेर स्थानको आश्री जे कांइ अतिचार लागो होय, ते स्थानको आ प्रमाणे—अर्थक्रिया—प्रयोजन छते क्रिया करे ते १. अनर्थक्रिया—प्रयोजनविना क्रिया करे ते २. हिंसाक्रिया—आणे मारा स्वजनने मार्यो, हमणा मने मारे छे, भविष्यकाळे मारशे एम घरीने प्रवृत्ति करतां जे क्रिया लागे ते ३ अकस्मात्क्रिया—बीजाने मारतां चचमा बीजो मराय ते ४. दृष्टिविपर्ययसक्रिया—भिन्नने शत्रु माननाथी अने शत्रुने भिन्न मानवाथी जे क्रिया लागे ते ५. मृपाक्रिया-

असत्य बोलवुं ते ६. अदत्तादानक्रिया-अदत्तादान लेवुं ते ७. पोतानुं-कांइ वांकुं बोलवुं न होय छतां मनसां शंका राखीने दुभाय ते अध्यात्मिकीक्रिया ८. अभिमानथी बीजानी हीलना वरतां मानक्रिया ९. थोडो अपराध छतां वधारे दंड आपे ते अमित्रक्रिया १०. कपटथी अन्यने छेतरवो ते मायाक्रिया ११. अत्यंत तृष्णा वधारवी ते लोभक्रिया अथवा कामनो अर्थी पोतानुं रक्षण करतो बीजाने हण्ये ते लोभक्रिया १२ तथा साधुने मार्गे चालतां जे लागे ते ईर्ष्यापथिकी-क्रिया कहेवाय छे १३. (१९)

चउदसहिं भूयगामेहिं । पन्नरसहिं परमाहम्मिएहिं । सोलसहिं गाहासोलसएहिं । सत्तर-
सविहे असंजमे ॥ २० ॥

(चतुर्दशभिः भूतग्रामैः । पञ्चदशभिः परमाधार्मिकैः । षोडशभिः गाथाषोडशकैः । सप्तदशविधेऽसंजमे ॥ २० ॥)
(चउदसहिं भूयगामेहिं) चौद प्रकारना भूतग्राम एटले प्राणीसमुदाय तेने आश्री जे कांइ अतिचार लाग्यो होय, तथा (पन्नरसहिं परमाहम्मिएहिं) पंदर परमाधार्मिकने आश्री एटले तेमना पापनी अनुमोदना विगरे करवाथी जे कांइ अतिचार लाग्यो होय, तथा (सोलसहिं गाहासोलसएहिं) सुगडांगसूत्रना सोळ गाथाअध्ययने करीने एटले तेनो पाठ-अभ्यास नहिं करवाथी जे अतिचार लाग्यो होय, तथा (सत्तरसविहे असंजमे) सत्तर प्रकारना असंजमने आश्रीने जे अतिचार लाग्यो होय. अहीं चौद भूतग्राम आ प्रमाणे छे—सूक्ष्म एकेंद्रिय १, वादर एकेंद्रिय २, द्वींद्रिय ३, त्रींद्रिय ४, चतुरिंद्रिय ५,

सञ्चि पचेंद्रिय ६ अने असञ्चि पचेंद्रिय ७, ए सात पर्याप्ता तथा सात अपर्याप्ता मूली त्वौद याग छे अथवा चौद गुण-
स्थानके वर्तता जीवो चौद प्रकारे जाणवा. पदर परमाधार्मिकनां नाम आ प्रमाणे—अब १, अचरीप २, शाम ३, सबल
४, रुद्र ५, उपरुद्र ६, काल ७, महाकाल ८, असिपत्र ९, वलु १०, कुम ११, वालुक १२, वेतरणी १३, खरस्वर
(घोष) १४ तथा महाघोष १५. सोळ गाथाध्ययननां नाम—स्वसमयपरसमयज्ञ १, वैतालिक २, उपसर्गपरिज्ञा ३,
स्त्रीपरिज्ञा ४, नरकविमक्ति ५, वीरस्त्व ६, कुशीलमायाज्ञा ७, वीतरजा ८, धर्ममार्ग ९, समाधि १०, समवसरण ११,
आहतहा १२, प्रयाध्ययन १३, सयममार्ग १४, मार्गाध्ययन १५ अने गाथाध्ययन १६. सत्तर प्रकारनो असयम आ
प्रमाणे—पृथ्वीकाय असयम १, अण्काय असयम २, तेजस्काय असयम ३, वायुकाय असयम ४, वनस्पतिकाय असयम
५, द्वीन्द्रिय असयम ६, त्रीन्द्रिय असयम ७, चतुरिन्द्रिय असयम ८, पचेंद्रिय असयम ९, अजीव असंयम (पुस्तकादिकनो
सबहु करवो विगेरे) १०, प्रेक्षा असयम ११, उपेक्षा असयम १२, प्रमार्जना असयम १३, पारिद्यापनिका असंयम १४,
मन असयम १५, वचन असयम १६ अने काय असयम १७. (२०)

अट्टारसविहे अवमे । इगुणवीसाए नायज्झयणेहिं । वीसाए असमाहिट्टाणेहिं ॥ २१ ॥

(अष्टादशविधेज्झरूपणि । एकोनविंशत्या ज्ञाताध्ययनैः । विंशत्याऽसमाधिस्थानैः ॥ २१ ॥)

(अट्टारसविहे अवमे) अट्टार प्रकारना अन्नक्षना सेवनादिकने विषे, (इगुणवीसाए नायज्झयणेहिं) ओगणीश ज्ञाता-
सूत्रना अध्ययनो पाठ-अभ्यास न करवावटे करीने, तथा (वीसाए असमाहिट्टाणेहिं) वीश असमाधिना स्थानको सेववा-

वडे करीने ज अतिचार लाग्यो होय. अढार प्रकारे अन्नह-मैथुन आ प्रमाणे-दिव्य अने औदारिकने मन, वचन अने कायाए गुणतां छ भेद थाय, तेने करवुं, करावुं अने अनुमोदवुं ए त्रणे गुणतां अढार भेद थाय छे. ओगणीश ज्ञाता-सूत्रनां अव्ययनो आ छे.—उत्थिप्त १, संघाड २, अंड ३, कुर्म ४, सेलक ५, तुंव ६, रोहिणी ७, मल्लिनाथ ८, माकंदी ९, चंद्रमा १०, दावद्रव ११, उदक १२, मंडूक १३, तेतलीपुत्र १४, नंदीफल १५, अपरकंका १६, आर्कीर्णक १७, सुंसुमार १८ अने पुंडरीक १९. वीश असमाधिना स्थान आ छे.—उतावलुं चालवुं १, अप्रमार्जित एटले अशपुंजे स्थाने बेसवुं २, दुष्प्रमार्जित एटले सारी रीते नहीं पुंजेला स्थाने बेसवुं ३, मोटो उपाश्रय होवाथी बीजा पण साधुओ आवे तेनी साथे कलह उत्पन्न थाय ते ४, आसन, पीठ, फलक विगेरे वधारे राखवां ते अथवा शेषकाळे पण पीठफलकादिक पोतानी निश्चाए राखवां ते ५, रत्नाधिक गुणवंतनी साधुं बोले ६, ज्ञानवृद्धादिकनो उपघात करे ७, प्राणीनो उपघात करे ८, वारंवार कोप करे ९, निरंतर क्रोधी रहे १०, पाछळथी अवर्णवाद बोले ११, चण्ये चण्ये निश्चयवाली भाषा बोले के आ एम ज छे १२, अधिकरणनी उदीरणा करे १३, अकाळे स्नाध्याय करे १४, अस्थंडिल भूमिथी स्थंडिलभूमिमां जहने पगनुं प्रमार्जन न करे, रजवाळा हाथे भिच्चा ग्रहण करे अथवा अशुद्ध पृथ्वीपर चैसे के सुवे १५, बिकाळे पण मोटा शब्द-वडे बोले अथवा गृहस्थनी भाषा बोले १६, जेनी तेनी साथे कलह करे १७, झंझाकारी थाय एटले गच्छनो भेद करे १८, घणुं भोजन करे, सवारथी सांज सुधी मोकळे मोढे खाय, अथवा प्रमादादिकथी देवद्रव्यादिक खाय १९ तथा अनेपणा-समितिनी त्याग न करे २०, आ सर्व पोताने अने परने असमाधिना कारणरूप होवाथी असमाधिरूप छे. (२१)

इकवीसायु सबलोहिं ॥ २२ ॥

(एकविंशत्या शबलैः ॥ २२ ॥)

एकवीश शबले करीने जे अतिचार, लाग्यो होय. शबल एटले चारित्रने कलुष करवाना हेतु. ते एकवीश आ प्रमाणे छे—हस्तकर्म करबु ते १ सालवन मैयुन सेवे एटले अतिक्रम, व्यतिक्रम अने अतिचारबडे मैयुन सेवे २. सालवन रात्रि-भोजन करे एटले रात्रे ग्रहण करेलु दिवसे खाय अने दिवसे ग्रहण करेलु रात्रे खाय ३. आघाकर्म भोजन करे अथवा हमेशा बे-त्रण वार खाय ४. राजपिढ ग्रहण करे ५. बेचातो लीघेलो पिढ ग्रहण करे ६. प्रामित्य दोषवाळो एटले उधारे लीघेलो आहार ले ७. सामो आणेलो पिढ ले ८. आन्धेद्य एटले कोइनु आंचकीने ले ९. पच्चलखाण करेली बस्तु ले १०. छ मासनी अदर एक गच्छधी बीजा गच्छमां जाय ११. एक मासमा ग्रण वार नदी विगेरे जकाशयो उठरे १२. एक मासमा त्रण वार मातृस्थान सेवे एटले मायाकपट करे १३. जाणी जोइने पृथ्यादिक जीवने हण्ये १४. जाणीने मृपावाद बोलै १५. जाणीने अदत्तादान ले १६. अशुद्ध पृथ्वीउपर आसन विगेरे करे १७. आकुट्टिवढे मूळ, फळ विगेरे खाय १८. एक वरसमां दश वार उदक लेप करे एटले पात्रमा पाणीनो लेप रही जाय १९. एक वरसमां दश वार मातृस्थान सेवे एटले मायाकपट करे २०. तथा काचा पाणीवाळा हाथे आपेलु भोजन विगेरे ग्रहण करे २१. आ सर्वे चारित्रने शबल एटले मलिन करे छे (२२)

बावीसाए परीसहेहिं ॥ २३ ॥

(द्वाविंशत्या परीपहेः ॥ २३ ॥)

बावीश परीपहो न सहेवावडे करीने जे अतिचार लाग्यो होय. बावीश परीपहो आ छे—लुघा परीपह १, विपासा परीपह २, शीत परीपह ३, उष्ण परीपह ४, दंशमशक परीपह ५, अचेल परीपह ६, अरतिरति परीपह ७, स्त्री परीपह ८, चर्या परीपह ९, निपद्या परीपह १०, शम्या परीपह ११, आक्रोश परीपह १२, वध परीपह १३, याचना परीपह १४, अलाम परीपह १५, रोग परीपह १६, तुणस्पर्श परीपह १७, मल परीपह १८, सत्कार परीपह १९, प्रज्ञा परीपह २०, अज्ञान परीपह २१ अने सम्यक्त्व परीपह २२. (२३)

तेवीसाए सूअगडज्जयशेहिं । चउवीसाए देवेहिं । पणवीसाए भावणाहिं । छव्वीसाए दसाकप्पववहाराणं उद्देसणकालेणं । सत्तावीसाए अणगारगुणेहिं ॥ २४ ॥

(अथोविंशत्या सूत्रकृताध्ययनैः । चतुर्विंशत्या देवैः । पञ्चविंशत्या भावनाभिः । पद्मविंशत्या दशाकल्पव्यवहाराणामुद्देशनकालैः । सप्तविंशत्याऽनगारगुणैः ॥ २४ ॥)

१ अरिहंतेहिं इति पाठांतरं. २ अर्हेन्द्रिः इति वा पाठः ।

(તિર્તીસાં દુધગહજ્ઞયોર્દિ) સુચગહાંગનાં ત્રેવીશ અધ્યયનોં કરીને (તેની વિરુદ્ધ પ્રરૂપણાદિકથી), તથા (ચતુર્વીસાં દેવેર્દિ) ચોવીશ દેવોં કરીને (તેની આશાતના વિગેરે કરવાથી) અથવા (અરિહતેર્દિ) એવો પાઠ હોય તો ચોવીશ અરિહતે કરીને (તેમની આશાતના વિગેરે કરવાથી), તથા (પણ્વીસાં ભાવનાર્દિ) પાંચ મહાવ્રતની પચીશ ભાવનાં કરીને (ભાવના નહીં ભાવનાથી), તથા (છત્વીસાં દસાકપ્પવહારાણ ઉદેસણકાલેણ) દશાથુતસ્કધનાં દશ અધ્યયન, કન્ય-જીતકલ્પનાં છ અને ષ્યગહારનાં દશ મઠી છવીશ અધ્યયનોનાં છવીશ ઉદેશાના કાલે કરીને (તેની વિરુદ્ધ પ્રરૂપણાદિકે કરીને), તથા (સત્ત્રવીસાં અણગારગુણેર્દિ) સાધુના સત્ત્રવીશ ગુણે કરીને (તેમાં દોષ લગાડવા વિગેરેથી) જે અતિચાર લાગ્યો હોય.

અર્થ પુઢરીક ૧, ક્રિયાસ્થાનક ૨, આહારપરિશ્ઠા ૩, પદ્મવત્પાણક્રિયા ૪, અનગારમાર્ગ ૫, આર્દ્રકુમાર ૬, નાલદક ૭ અને વાકીનાં સોઢ પ્રથમ કથાં છે તે મઠી કુલ ૨૩ અધ્યયનો સુચગહાંગસૂત્રનાં છે.

ચોવીશ દેવોં ના પ્રમાણે—મવનપતિ દશ પ્રકારના, વ્યતર આઠ પ્રકારના, જ્યોતિષક પાંચ પ્રકારના તથા એક પ્રકારના વૈમાનિક મઠી ૨૪ પ્રકારના દેવોં થાય છે અને ચોવીશ તીર્થકરો વર્તમાન ચોવીશીના જાણવા.

પચીશ ભાવના—દરેક મહાવ્રતની પાંચ પાંચ ભાવના હોવાથી પાંચ મહાવ્રતની પચીશ થાય છે. તેમાં પહેલા પ્રાણા-તિપાતાવિરમણ વ્રતની-ર્ઘ્યાસમિતિસબધી ૧, આદાનનિષેપણાસમિતિસબધી ૨, ષ્યણાસમિતિસબધી ૩, સયમને વિષે અદુષ્ટ મન પ્રવતોવવાસબધી ૪ તથા અદુષ્ટ વચન પ્રવર્તાવવા સબધી ૫-એ પાંચ ભાવના છે વીજા મહાવ્રતની-દાસ્ય ૧, લોમ ૨, મય ૩ અને ક્રોધનો પરિત્યાગ કરવા સબધી ૪ તથા અસત્યના પચ્ચક્ષાણ છે માટે વિચારીને ચોલવાસબધી ૫-

એ પાંચ ભાવના છે. ત્રીજા મહાવ્રતની-ઉપાશ્રયના સ્વામી પાસે પોતે જ અવગ્રહની યાચના કરે ૧, તુણાદિકની બીજાને અનુજ્ઞા આપવી હોય તો ઉપાશ્રય દેનારના કહેવાથી આપે ૨, આહારપાણીનો, શયનનો અને બેસવા વિગેરેનો અવગ્રહ સ્પષ્ટ રીતે અનુજ્ઞા લઇને વાપરે ૩, ગુરુની અથવા બીજાની અનુજ્ઞા લઇને પોતે આહારપાણી વાપરે ૪ તથા સાધર્મિક સાધુઓને માટે પણ અવગ્રહની યાચના કરી પોતે સ્થાનાદિક કરે ૫-એ પાંચે પ્રકારમાં તત્પર રહેવારૂપ પાંચ ભાવનાઓ છે. ચોથા વ્રતની-પ્રમાણથી વધારે અથવા સ્નિગ્ધ આહાર ન કરે ૧, શરીરે વિભૂષા ન કરે ૨, સ્ત્રીને તથા તેના અવયવોને ન જુએ અથવા પૂર્વની ક્રીડા ન સંભારે ૩, સ્ત્રી, પશુ, પંડકવાળી વસતિમાં ન રહે ૪ તથા સ્ત્રીઓસાથે અથવા સ્ત્રીસંબંધી કથા ન કરે ૫-એ પાંચ પ્રકારમાં સાવધાન રહેવાસંબંધી પાંચ ભાવનાઓ છે. પાંચમા મહાવ્રતની-શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ એ પાંચ વિષયો મનોજ્ઞ જોઈ શકે ન કરવો અને અમનોજ્ઞ જોઈ દ્રેષ ન કરવો એ પાંચ ભાવનાઓ છે. અથવા બીજી રીતે પણ પર્વશ ભાવનાઓ ગ્રંથાંતરમાં કહેલી છે તે આ પ્રમાણે—અનિત્ય ૧, અશરણ ૨, સંસાર ૩, એકત્વ ૪, અન્યત્વ ૫, અશુચિત્વ ૬, આશ્રવ ૭, સંવર ૮, નિર્જરા ૯, લોકસ્વરૂપ ૧૦, વોધિ ૧૧ તથા ધર્મભાવના ૧૨ એ ચાર અને મૈત્રી ૧, પ્રમોદ ૨, કારુણ્ય ૩ અને માધ્યસ્થ્ય ૪ એ ચાર મળી ૧૬, તેમાં આઠ દૃષ્ટિ મિત્રા, તારા વિગેરે મેલવવાથી ૨૪ અને પર્વશમી પ્રવચનનિઃશંકિની દૃષ્ટિ પ્રવચનને વિષે શંકા ન કરવી તે.

૨૬ અધ્યયનો ઉપર ગણવેલા છે. હવે સાધુના સતતવીશ ગુણો આ પ્રમાણે છે—રાત્રિમોજનસહિત ૬, પાંચ દંદ્રિયોનો જય ૧૧, ભાવશુદ્ધિ ૧૨, પ્રત્યુપેચયાદિકની શુદ્ધિ ૧૩, હમા ૧૪, લોભનો ત્યાગ ૧૫, અશુભ દેવા મન,

વચન અને કાયાનો નિરોધ ૧૮, છકાયનો રહા ૨૪, સયમયોગની રહા ૨૫, શીતાદિ પરીપહ સહેવા તે ૨૬ તથા મરણ-
પર્યંત ઉપસર્ગો સહન કરવા તે ૨૭ (૨૪)

અટ્ટાવીસાણ આચારપ્પકપ્પેહિં । ઇગુણતીસાણ પાવસુઅપ્પસંગેહિં ॥ ૨૫ ॥

(અટ્ટાવિંશત્યાઽઽચારપ્રકલ્પૈઃ । एकोनत्रिंशता पापश्रुतप्रसङ्गैः ॥ २५ ॥)

અટ્ટાવીશ આચારપ્રકલ્પે કરીને ઇટલે આચારોગના અધ્યયનોં કરીને તેને વિરુદ્ધ પ્રરૂપવા વિગેરેથી જે અતિવાર લાગ્યો હોય, તથા ઓગણત્રીશ પાપશ્રુતના પ્રસંગે કરીને તે પ્રરૂપવા વિગેરેથી જે અતિવાર લાગ્યો હોય, આચારપ્રકલ્પનાં ૨૮ અધ્યયનો આ પ્રમાણે—શત્રુપરિહા ૧, લોકવિજય ૨, શીતોષ્ણીય ૩, સમ્યક્ત્વ ૪, લોકસાર ૫, ધૂતાધ્યયન ૬, મહાપરિહા ૭, વિમોહ ૮, ઉપધાનશ્રુત ૯, વિદેપણા ૧૦, શય્યા ૧૧, રૂચો ૧૨, માયા ૧૩, વસ્ત્રેપણા ૧૪, પાત્રેપણા ૧૫, અવગ્રહપ્રતિમા ૧૬, સત્તેકસમ્પત્તિકા ૧૭, ઠાણસમ્પત્તિકા ૧૮, નિસીદ્ધિસત્તેકકા ૧૯, ઉચ્ચારપાસવણસત્તેકકા ૨૦, રૂપસત્તેકકા ૨૧, શબ્દસત્તેકકા ૨૨, અન્યોન્યાક્રિયા ૨૩, માવનાધ્યયન ૨૪, વિમુક્તિ ૨૫, ઉપધાત ૨૬, અનુપ-
ધાત ૨૭ અને આરુહણા ૨૮ આગાના છેલ્લા ત્રણ અધ્યયનો નિર્ણયનાં છે ઓગણત્રીશ પાપશ્રુત ઇટલે પાપશાસ્ત્રો આ પ્રમાણે છે —તેમાં આઠ પ્રકારના નિમિત્તશાસ્ત્ર આવે છે તે આ પ્રમાણે—દિવ્ય-વ્યતરના અદ્વદાસાદિકના વિષયવાલુ ૧, ઉત્પાત-રુધિરઘટિ વિગેરેના વિષયવાલું ૨, અતરિચ-મ્રહમેદ, ઉન્કાપાત વિગેરે વિષયવાલુ ૩, મૌમ-ભૂમિક્ષ્ણ વિગેરે વિષયવાલુ

અમરસૂત્ર
સંસ્કૃતાડ-
વાદ સહિત
॥ ૭૧ ॥

૪, અંગ-અંગ ફરકવું વિગેરે વિષયવાળું ૫, સ્વર-સ્વરના વિષયવાળું ૬, વ્યંજન-શરીરઉપરના મસ, તલ વિગેરે વિષયવાળું ૭ અને લક્ષણ-લોછન તથા રેખા વિગેરેના વિષયવાળું ૮ આ આઠ પ્રકારના નિયિત્તાંગાલપર સૂત્ર, શ્રુતિ અને વાર્તિક ૯ ત્રણ ત્રણ હોવાથી ૨૪ થાય છે, તથા મંધર્વે ૨૫, નાટ્ય ૨૬, વાસ્તુવિદ્યા ૨૭, ધનુર્વેદ ૨૮ અને આયુર્વિદ્યા ૨૯ આ પ્રમાણે ૨૯ પાપશાસ્ત્ર થાય છે. (૨૫)

॥ ૨૬ ॥

ત્રીસાએ મોહનીયઠાણેહિં ॥ ૨૬ ॥

(ત્રિંશતા મોહનીયસ્થાનૈઃ ॥ ૨૬ ॥)

ત્રીશ પ્રકારનાં મોહનીયનાં સ્થાનો સેવવાવડે કરીને એ કાંઈ અતિચાર લાગ્યો હોય. તે ત્રીશ સ્થાનો આ પ્રમાણે છે. —
કોઈ મનુષ્યને પાણીમાં નાંધી મારે ૧, મુલ વિગેરે ઢાંકી શ્વાસનો રોધ કરી મારે ૨, મસ્તકપર ત્રાઘરી વિગેરે નાંધીને મારે ૩, મયૂર્વંધ વિગેરેથી નાંધીને મારે ૪, ઘણા લોકના સ્વામી એવા રાજાને મારે ૫, ઘણા લોકના આધારપૂત શ્રેષ્ઠી વિગેરેને મારે ૬, પોતે સાજો છતાં સાધારણ માંદા પડેલાનું શ્રૌણવાદિક ન કરે ૭, સાધુને જ્ઞાનાદિક માર્ગથી અટકે ૮, ડ્યોતિષ ૬, અર્ચવાદ વોલે ૯, આચાર્યદિકના અર્ચવાદ વોલે ૧૦, આદ્ય વિગેરેવડે આચાર્યદિકની મક્તિ ન કરે ૧૧, ડ્યોતિષ ૧૨, પોતે સાજો છતાં સાધારણ માંદા પડેલાનું શ્રૌણવાદિક ન કરે ૧૩, વશીકરણાદિક કરે ૧૪, દીઝા લઈને પળ કામ-
વિગેરે અધિકરણો ઉત્પન્ન કરે ૧૨, તીર્થનો મેદ કરી વિરાઘક બને ૧૩, વશીકરણાદિક કરે ૧૪, દીઝા લઈને પળ કામ-

અર્ચવાદ વોલે ૯, આચાર્યદિકના અર્ચવાદ વોલે ૧૦, આદ્ય વિગેરેવડે આચાર્યદિકની મક્તિ ન કરે ૧૧, ડ્યોતિષ ૧૨, પોતે સાજો છતાં સાધારણ માંદા પડેલાનું શ્રૌણવાદિક ન કરે ૧૩, વશીકરણાદિક કરે ૧૪, દીઝા લઈને પળ કામ-
વિગેરે અધિકરણો ઉત્પન્ન કરે ૧૨, તીર્થનો મેદ કરી વિરાઘક બને ૧૩, વશીકરણાદિક કરે ૧૪, દીઝા લઈને પળ કામ-

યોગની ઇચ્છા રાહે ૧૫, હુ વદુધત હુ અથવા તપસ્વી હું એમ વારવાર બોલે અથવા દમથી મૌન ધારણ કરે ૧૬, ગામ, ઘર વિગેરે સઘનગાંવે ૧૭, પોતે અકૃત્ય કરીને બીજાપર તેનો આરોપ મૂકે ૧૮, માયાકપટ કરે ૧૯, અશુભ મનવાલો રહે ૨૦, નિરતર કલહ કર્યા કરે ૨૧, વિશ્વાસઘાત કરે ૨૨, વિશ્વાસુ મિત્રાદિકની સ્ત્રીપ્રત્યે ગમન કરે ૨૩, પોતે કુમાર નહીં છતાં હુ કુમાર છું એમ કહે ૨૪, અબ્રહ્મચારી છતાં હુ બ્રહ્મચારી છું એમ બોલે ૨૫, જેને આશ્રીને ધનાદિક પામ્યા હોય તેના જ ધનાદિકનો લોભ કરે ૨૬ તથા તેને જ વિમ્મકારી થાય ૨૭, સેનાપતિ, મત્રી વિગેરેનો ઘાત કરે ૨૮, દેવાદિકને નહીં દેખતાં છતાં હુ જોઉં છું એમ બોલે, ૨૯ અને દેવનો અવર્ણવાદ બોલે ૩૦. (૨૬)

ઇગતીસાપ સિદ્ધાદ્ગુણેહિં । વત્તીસાપ્ જોગસંગેહિં ॥ ૨૭ ॥

(એકત્રિંશતા સિદ્ધાદિગુણૈઃ । દ્વાત્રિંશતા યોગસંગ્રહૈઃ ॥ ૨૭ ॥)

સિદ્ધાદિકના એકત્રીશ ગુણોનાં વિપરીત પ્રરૂપણાદિકે કરાંને અને વત્તીશ યોગસંગની સપ્રહર્મા પ્રમાદાદિકે કરીને જે અતિચાર લાગ્યો હોય સિદ્ધના આદિ ગુણ પરલે એકી વસ્તુતે ઉત્પન્ન થનારા ગુણ એકત્રીશ છે તે આ પ્રમાણે—પાંચ સસ્થાન, પાંચ વર્ણ, વેગધ, પાર્શ્વરસ, આઠ સ્પર્શ, ત્રણ વેદ, આ અઠાત્રીશનો અમાવ તદ્દરૂપ ૨૮ ગુણ તથા કાયરહિત ૨૯, સંગ-રહિત ૩૦ અને જન્મરહિત ૩૧. અથવા જ્ઞાનાવરણની પ્રકૃતિ ૫, દર્શનાવરણની ૯, વેદનીયની ૨, મોહનીયની (દર્શન-મોહની ને ચારિત્રમોહની) ૨, આયુર્કર્મની ૪, નામકર્મની ૪, ગોત્રકર્મની ૨ અને અતરાયની ૫,

આ આઠે કર્મની ૩૧ પ્રકૃતિનાઃ ચયરૂપેં એકત્રીશ ગુણ જાણવા.

યોગ એટલે મન, વચન, કાયાના શુભ યોગ તેના ત્રીશ પ્રકારનો સંગ્રહ આ પ્રમાણે છે—શિષ્યે આચાર્યપાસે સમ્યક્ પ્રકારે આલોચના લેવી ૧, આચાર્યે આલોચના આપી હોય તે વીંજાપાસે પ્રકાશવી નહીં ૨, આપત્તિ આવે તો પણ ધર્મમાં દૃઢ રહેવું ૩, દ્વહલોક પરલોકના ફલની દૃષ્ટ્યારહિત ક્રિયાનુષ્ઠાન કરવું ૪, ગ્રહણા અને આસેવના વન્ને શિક્ષા સેવવી ૫, શરીરને સાફ ન કરવું ૬, તપ કરી વીજાને ન જણાવવો ૭, લોભનો ત્યાગ કરવો ૮, પરીપહાદિકનો જય કરવો ૯, આર્જવતા રાખવી—કુટિલપણાનો ત્યાગ કરવો ૧૦, સંયમવ્રતને વિષે નિર્મલ્લતા—અતિચારહિતપણું રાખવું ૧૧, સમક્તિની શુદ્ધિ કરવી ૧૨, ચિત્તની સમાધિ રાખવી ૧૩, આચારને વિષે સાવધાન રહેવું ૧૪, વિનયમાં તત્પરપણું રાખવું ૧૫, દુત્તિમાં તત્પર રહેવું ૧૬, સંવેગમાં તત્પર રહેવું ૧૭, માયારહિત વર્તવું ૧૮, સારી રીતે સર્વ વિધિ કરવી ૧૯, સંવર કરવો ૨૦, આત્મદોષનો ત્યાગ કરવો ૨૧, સર્વ કામથી વિરક્ત થવું ૨૨, મૂલગુણસંબંધી પચ્ચક્ષાણ કરવું ૨૩, ઉત્તરગુણસંબંધી પચ્ચક્ષાણ કરવા ૨૪, દ્રેવ્યથી અને માવથી કાર્યોત્તર્ગ કરવો ૨૫, પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો ૨૬ જ્યે જ્યે દશ પ્રકારની સામાચારી પાઠવી ૨૭, ધ્યાનસંવૃત્તપણું એટલે આર્તરોદ્રધ્યાનનો ત્યાગ કરવો તથા ધર્મ અને શુક્લધ્યાનનો આદર કરવો ૨૮, મરણાતિક પરીપહ સહન કરવા ૨૯, જ્ઞપરિજ્ઞા અને પ્રત્યાખ્યાનપરિજ્ઞાનું પાલન કરવું ૩૦, દોષ લાગે તો પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું તથા મરણ

* આમાં મોહનીયની બે છે તે અઠાવીશ થવાથી (૨૬) વધે, ને નામકર્મની બે છે તેની (૧૦૩) થવાથી (૧૦૧) વધે, કુલ (૧૨૭) વધવાથી આઠ કર્મની ૧૫૮ ઉત્તરપ્રકૃતિ થાય.

समये आराधना करवी ३२. (आ बत्रीश प्रकारमां सावधानता न रही होय ते.) (२७).

तितीसाए आसायणाए ॥ २८ ॥

(त्रयस्त्रिंशत्ता आशातनाभिः । २८)

तेत्रीश आशातना करवावडे करीने जे अतिचार लाग्यो होय अही गुरुसंवंधी तेत्रीश आशातनाओ पादिकसूत्रमां कही गया थीए ते जाणवी. (२८)

अथवा बीजी रीते अरिहताविकनी तेत्रीश आशातना थाय छे ते सूत्रकार कहे छे —

अरिहंताणं आसायणाए, सिद्धाणं आसायणाए, आयरिआणं आसायणाए, उवज्झायाणं
आसायणाए, साहूण आसायणाए, साहुणीण आसायणाए, सावयाणं आसायणाए, सावियाण
आसायणाए, देवाणं आसायणाए, देवीण आसायणाए, इहलोगस्स आसायणाए, परलोगस्स
आसायणाए, केवलपन्नत्तस्स धम्मस्स आसायणाए, सदेवमणुआसुरस्स लोगस्स आसायणाए,
सन्वपाणभूअजीवसत्ताणं आसायणाए, कालस्स आसायणाए, सुअस्स आसायणाए, सुयदेवयाए
आसायणाए, वायणारिअस्स आसायणाए, ज वाइछं, वच्चामेलिअ, हीणस्करं, अच्चस्कर,

पयहीणं, विणयहीणं, जोगहीणं, घोसहीणं, सुदुदिन्नं, दुद्रुपडिच्छिन्नं, अकाले कञ्चो सज्झाओ, काले न कञ्चो सज्झाओ, असज्झाइए, सज्झाइए न सज्झाइए, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २९ ॥

(अर्हतामाशातनया, सिद्धानामाशातनया, आचार्याणामाशातनया, उपाध्यायानामाशातनया, साधूनामाशातनया, साध्वीनामाशातनया, आवकाणामाशातनया, आविकाणामाशातनया, देवानामाशातनया, देवीनामाशातनया, इहलोकस्याशातनया, परलोकस्याशातनया, केवलप्रज्ञस्य धर्मस्याशातनया, अतस्यासत्त्वमनुजामुरस्य लोकस्याशातनया, सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वानामाशातनया, कालस्याशातनया, अतस्याशातनया, श्रुतदेवताया आशातनया, वाचनाचार्यस्याशातनया, यत् व्यविद्धं, व्यत्यामोहितं, हीनाक्षरम्, अत्यक्षरं, पदहीनं, विनयहीनं, योगहीनं, घोषहीनं, सुषुदुदत्तं, दुष्टप्रतीच्छितम्, अकाले कृतः स्वाध्यायः, काले न कृतः स्वाध्यायः, अस्वाध्यायिके स्वाध्यायितं, स्वाध्यायिके न स्वाध्यायितं, तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ २९ ॥)

(अरिहंताणं आसायणाए) अरिहंतोनी आशातनाए करीने १, (सिद्धाणं आसायणाए) सिद्धोनी आशातनाए करीने २, (आयरियाणं आसायणाए) आचार्योनी आशातनाए करीने ३, (उवज्झायाणं आसायणाए) उपाध्यायोनी आशातनाए करीने ४, (साहुणं आसायणाए) साधुओनी आशातनाए करीने ५, (साहुणीणं आसायणाए) साध्वीओनी

આશાતનાં કરીને ૬, (સાવચાં આસાયણાં) આવકોની આશાતનાં કરીને ૭, (સાવિયાણ આસાયણાં)
 આવિકાઓની આશાતનાં કરીને ૮, (દેવાણ આસાયણાં) દેવોની આશાતનાં કરીને ૯, (દેવીણ આસાયણાં)
 દેવીઓની આશાતનાં કરીને ૧૦, (રૂહલોગસ્સ આસાયણાં) આલોકની આશાતનાં કરીને ૧૧, (પરલોગસ્સ આસા-
 યણાં) પરલોકની આશાતનાં કરીને ૧૨, (કેવલિપક્કસ્સ વમ્મસ્સ આસાયણાં) કેવલીં પ્રરૂપેલા વર્મની આશા-
 તનાં કરીને ૧૩, (સદેવમણુઆસુરસ્સ) દેવ, મનુષ્ય અને અસુરસંહિત એવા (લોગસ્સ) ત્રણ લોકની (આસાયણાં)
 આશાતનાં કરીને ૧૪, (સગ્ગવાણભૂમ્મજીવસચ્ચાં આસાયણાં) સર્વે પ્રાણ-દ્વીત્રિયાદિક, ભૂત-વનસ્પતિકાં, જીવ-
 પર્વેદ્રિય અને સસ્ત્ર-શાકીનાં એકદ્રિયોં એ સર્વની આશાતનાં કરીને ૧૫, (કાલસ્સ આસાયણાં) કાલની આશાતનાં
 કરીને ૧૬, (સુમ્મસ્સ આસાયણાં) જુતજ્ઞાનની આશાતનાં કરીને ૧૭, (સુયંદેવણાં આસાયણાં) જુતદેવતાની
 આશાતનાં કરીને ૧૮, (વાચનારિમ્મસ્સ આસાયણાં) વાચનાચાર્યની આશાતનાં કરીને ૧૯, (જ વાદ્દ) જે
 વ્યાચિદ્ધ એટલે ઉતાવળે બોલવું અથવા રત્નમાળા વિગેરેની જેમ વિપરીત કહેવું, તેથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય ૨૦,
 (વચ્ચામેલિમ્મ) બીજા અલાવા મેલ્લીને બોલવું ૨૧, (હીચસ્કરં) હીન અચર બોલવા ૨૨, (અચ્ચકર) વધારે
 અચર બોલવા ૨૩, (પયહીચ) એક વે પદે કરીને હીન બોલવું ૨૪, (વિણયહીચ) વિનય વિના મળવું ૨૫, (જોગહીચ)
 જોગ વધ્યા વિના મળવું ૨૬, (વોસહીચ) ઉદાત્તાદિ ઘોષરહિત મળવું ૨૭, (સુદુદિચ) ગુરુ સારી રીતે એટલે શક્તિ-
 ના પ્રમાણમાં ટીંધુ એટલે મળાણ્યુ ૨૮. (દુદુપ્પહીચ્છય) શિષ્યે દુષ્ટ હૃદયથી ગ્રહણ કર્યું ૨૯, (યકાલે કચો સજ્જાઓ)

અકાલે સ્વાધ્યાય કર્યો ૩૦, (કાલે ન કાચો સજ્ઞાઓ) કાલે સ્વાધ્યાય ન કર્યો ૩૧, (અસજ્ઞાદે સજ્ઞાદે) અસજ્ઞાય
છેતે સ્વાધ્યાય કર્યો ૩૨, તથા (સજ્ઞાદે ન સજ્ઞાદે) સજ્ઞાય છતાં સ્વાધ્યાય ન કર્યો ૩૩ આ તેત્રીશ
નાથી જે કાંઈ અતિચાર થયો હોય (તસ્ય મિન્દ્યા મિ દુક્કંડ) તે અતિચારમંવંધો મારું દુષ્કૃત મિદ્યા થાઓ.

દશ પ્રકારની આકાશની અસજ્ઞાય આ પ્રમાણે છે.—ઉલ્કાપાત ૧, દિગ્દાહ ૨, વીજળી ૩, ગર્જના ૪, વ્યંતરાદિ
દેવકૃત મોટી ગર્જના ૫, સંધ્યાપ્રભા—શુદિ એકમને રોજ કદાચિત્ વંદનની છને સંધ્યાની બને પ્રમા એકઠી થતી હોય ૬,
આકાશમાં અગ્નિદાહ જેવો ઉદ્યોત દેખાતો હોય ૭, ધુંવાડ પડતી હોય ૮, હિમ વિગેરે પડતું હોય ૯ તથા રજોદ્વિટિ થતી
હોય ૧૦. આમાંનો કોઈ પણ ઉપદ્રવ હોય તો તે દિવસે રાજ્યાય થાય નહીં. (વર્ષાઋતુમાં એટલે આદ્રો નક્ષત્રથી આરંભી
સ્વાતી નક્ષત્ર સુધી વીજળી, ગર્જના અને વાદળાં થતાં હોય તથા નક્ષત્ર, તારાઓ દેખાતા ન હોય તો પણ અસજ્ઞાય નથી.)
ચૈત્ર તથા આશ્વિન માસમાં શુદિ પાંચમથી આરંભી વદિ એકમ સુધી ચાર દિવસની અસજ્ઞાય છે. કોઈ ગ્રંથમાં માદરવા વદિ
એકમની પણ અસજ્ઞાય કહી છે. ચોમાસાની ચૌદમે મધ્યાન્હ નાકથી આરંભી પડવાના અંત સુધી અઠી દિવસની અસજ્ઞાય
છે. (તે દિવસે પાલિકસૂત્ર કહેવામાં અસજ્ઞાય નથી.) ત્રણ ચોમાસા પૈકી અપાઠ તથા કાર્તિક ચોમાસાની ચૌદમના
મધ્યાન્હથી પડવાના અંત સુધી અઠી દિવસની અસજ્ઞાય છે અને ફાલ્ગુન ચોમાસામાં હોલી પ્રગટ કરે ત્યારથી રજા ઉડી રહે
ત્યાંસુધી અસજ્ઞાય છે. દીવાલીને દિવસે પ્રભાતકાલે લોકો સુપડા વિગેરે વગાડે છે ને અઠશ કાઢે છે તે વખતે અસજ્ઞાય
છે. વલી દશ પ્રકારની ઔદારિક શરીરની અસજ્ઞાય આ પ્રમાણે છે.—અસ્થિ ૧, માંસ ૨, રુધિર ૩ તથા મૂત્ર પુરીપાદિક

अनुनि पदार्थ समीपमाँ पहुँचो होय तो असज्ज्ञाय ४, चद्र के स्थानु प्रदण जेटलो बखत रहे तेटलो बखत असज्ज्ञाय; पण जो ते घेराएलो ज अस्त पागे तो फरी तेनो उदय थाय त्यासुधी असज्ज्ञाय छे ५ राजा, प्रधान, सेनापति, गामनो नायक विगेरेनु मरण जे दिने याय ते दिवसे असज्ज्ञाय ६. राजाओनुं परस्पर युद्ध थतु होय तो तेटला दिवस असज्ज्ञाय ७ पुरुष, स्त्री कं मझादिकनु युद्ध थतु होय तो तेटलो बखत असज्ज्ञाय ८ स्त्रीने ऋतु प्राप्त थाय त्यारथी आरभीने चोवीश प्रहर सुधी असज्ज्ञाय ९. मनुष्यादिकनु शरीर तथा पशु-पक्षी विगेरेनु कलेवर, दाँत, अस्थि विगेरे सो हाथ सुधीमाँ अथवा जघनपथी माठ हाथ सुधीमाँ पढ्यु होय तो तेने दूर लड जइ परठने नही त्यासुधी असज्ज्ञाय छे १० तथा शरीर ज्यासुधी अपीन होय त्यासुधी असज्ज्ञाय छे. विगेरे असज्ज्ञायनो विचार विस्तारथी लावरयकनिर्युक्तिमाँ तथा निशीथघटना भोगणीशमा उद्देशामाँ आप्यो छे त्याथी जाणी लेवो

अग्नी अरिहतथी आरभीने देवी सुधीना जे दश पक्षो छे तेमनो अवयववाद बोलवाथी आशातना लागे छे. १०. आलोक भने परलोकनी असत्प्ररूपणा करवाथी आशातना लागे छे १२. प्राकृत भाषामाँ आ थुत चधु रचेहुं छे इत्यादि अवयववाद बोलवाथी श्रुतनी आशातना लागे छे १३ देव, मनुष्य भने असुरसहित त्रण लोकनी असत्प्ररूपणा करवाथी आशातना लागे छे. १४. प्राण विगेरेनी हिसादिकथी आशातना लागे छे. १५ काळनी असत्प्ररूपणा करवाथी आशातना लागे छे. १६. जो धान मोधनु कारण छे तो तेने मणवानो काळ के अकाल शो छे ? निरंतर शामाटे न भणाय ? एम कहेनु ते श्रुतनी आशातना छे. १७ श्रुतदेवताना अवयववाद विगेरेथी आशातना थाय जे. १८ वाचनाचार्यना पण अव-

णोवाद् विगेरेथी आशातना थाय छे. १९. त्वापछी सूत्र भणवुं अने मणाववुं ते संबंधी चौद आशातना लखी छे ते स्पष्ट ज छे. ३३. (२९).

णामो चउवीसाए तित्थयराणं उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं । इणमेव निगंथं पावयणं सच्चं अणुत्तरं ॥ ३० ॥

(नमश्चतुर्विंशत्यै तीर्थकरेभ्य ऋषभादिमहावीरपर्यवसानेभ्यः । इदमेव नैर्ग्रन्थं प्रावचनं सत्यमनुत्तरम् ॥ ३० ॥)
(उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं) ऋषभस्वामीथी आरंभी महावीरस्वामी पर्यंत (चउवीसाए) चोवीश (तित्थयराणं) तीर्थकरोने (णामो) नमस्कार थाओ. (इणमेव) आ ज (निगंथं) निर्गंथमंबंधी (पावयणं) द्वादशांगीरूप प्रवचन (सच्चं) सत्य छे एटले सत्पुरुषने हितकारक छे. (अणुत्तरं) आ प्रवचनथी बीजुं कोह उत्तम प्रवचन नथी. तेने हुं सदहुं हुं एम आगळ कहेशे. (३०) वळी ते प्रवचन केवुं छे ? ते कहे छे.—

केवलियं पडिपुन्नं नेआउयं संसुद्धं सल्लगतणं ॥ ३१ ॥ सिद्धिमगं सुत्तिमगं निज्जाणमगं निव्वाणमगं अवितहमविसंधि सव्वदुक्खपहीणमगं ॥ ३२ ॥

(कैवलिकं प्रतिपूर्णं नैयायिकं संशुद्धं शल्यकर्तनम् ॥ ३१ ॥ सिद्धिमार्गं सुक्तिमार्गं निर्यानमार्गं निर्व्याणमार्गमवितथमविसन्धि सर्वदुःखप्रहीणमार्गम् ॥ ३२ ॥)

(કેવલિય) કેવલ-અદ્વિતીય એટલે એના જેવું બીજું કોઈ નથી એવું તે છે અથવા તે કેવલીય પ્રભુએલું છે, તથા (યદિપુષ્પ) પરિપૂર્ણ એટલે મોઢને પ્રાપ્ત કરનારા ગુણોએ કરીને મરેલું છે, સયા (નેઆડયં) ન્યાયવહે પુક્ત છે, તથા (સસુદ્ધ) સમસ્ત પ્રકારે શુદ્ધ એટલે કલકરદિત છે, તથા (સદ્ભગત્તે) સસારના હેતુરૂપ માયાશન્યાદિક શન્યોને કાપનાર છે ૩૧ તથા (સિદ્ધિમગ્ન) સિદ્ધિના એટલે દિતાર્થની પ્રાપ્તિના માર્ગરૂપ છે, તથા (મુત્તિમગ્ન) કર્મવેયરૂપ મુક્તિના માર્ગરૂપ છે, તથા (નિજ્ઞાસ્યમગ્ન) નિરુપમ યાન એટલે સિદ્ધશિલા તેના માર્ગરૂપ છે, તથા (નિજ્ઞાસ્યમગ્ન) નિર્વાણ એટલે આત્મતિક મુક્ત તેના માર્ગરૂપ છે, તથા (અવિતહ) સત્ય છે, તથા (અવિસધિ) મહાવિદેહાદિકર્મો નિરતર હોવાથી વિચ્છેદરદિત છે, તથા (સબ્દદુસ્કયહોગમગ્ન) સર્વ દુઃખને લીધે કરનાર માર્ગ છે એટલે મોહનો માર્ગ છે તેવા પ્રવચનને હુ સદ્દુ હુ (૩૨).

इत्थं ठिआ जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुञ्चंति परिनिव्वायंति सव्वदुस्काणमंतं करंति ॥ ३३ ॥

(અત્ર સ્થિતા જીવાઃ સિધ્ધયન્તિ બુદ્ધયન્તે પરિનિર્વોન્તિ સર્વદુઃસ્વાનામન્ત કુર્વન્તિ ॥ ૩૩ ॥)

(इत्थं) આ નિર્ગ્રંથસંબધી પ્રવચનને વિષે (ठिआ) રહેલા (જીવા) જીવો (सिज्झंति) અણિમાદિક સિદ્ધિઓને પામે છે, તથા (बुज्झंति) बोध पाમે છે એટલે કેવલી થાય છે, તથા (मुञ्चंति) કર્મથી મુકાય છે, તથા (परिनिव्वायंति) सर्व प्रकारे सुखी थाय છે, તથા (सव्वदुस्काणं) अत-विनाश करे છે (૩૪).

त धम्म सद्वहामि पत्तिआमि रोपमि फासेमि पालेमि अणुपालेमि । तं धम्मं सद्वहंतो पत्तिअंतो

रोञ्जतो फासतो पालितो अणुपालितो तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अण्मुट्ठिओमि आराहणाए,
विरओमि विराहणाए, असंजमं परिआणामि, संजमं उवसंपज्जामि, अवंमं परिआणामि, अवंमं उवसंप-
ज्जामि ॥ ३४ ॥

(तं धर्मं अद्वधे प्रतिपद्ये रोचयामि स्पृशामि पालयामि अणुपालयामि । तं धर्मं अद्वधानः प्रतिपद्यमानः
रोचयन् स्पृशन् पालयन् अणुपालयन् तस्य धर्मस्य केवलप्रज्ञप्तस्याभ्युत्थितोऽस्मि आराधनायां, विरतोऽस्मि
विराधनायाम्, असंयमं परिजानामि, संयममुपसंपद्ये, अन्नद्य परिजानामि, द्रव्य उपसंपद्ये ॥ ३४ ॥)

(तं धम्मं) ते निर्ग्रथलक्षण धर्मेने (सद्वहामि) हुं सद्वहुं हुं, (पत्तिआमि) अंगीकार करुं हुं, (रोएमि) रुचायुं
हुं, (फासेमि) फरसुं हुं-सेवुं हुं, (पालेमि) पाळुं हुं अने (अणुपालेमि) निरंतर पाळुं हुं. वळी (तं धम्मं) ते धर्मेने
(सद्वहतो) सद्वहतो थको, (पत्तिअंतो) अंगीकार करतो थको, (रोअंतो) रुचावतो थको, (फासंतो) फरसतो थको,
(पालितो) पाळतो थको तथा (अणुपालितो) निरंतर पाळतो थको (तस्स) ते (केवलपन्नत्तस्स) केवळीए प्ररूपेता
(धम्मस्स) धर्मेवी (अण्मुट्ठिओमि आराहणाए) आराधनाने विषे हुं उद्यमवतं थयो हुं. (विरओमि विराहणाए) विरा-
धनाथो विराम पाम्यो हुं एटले निवृत्त थयो हुं. (असंजमं परिआणामि) असंयमने ज्ञपरिज्ञाए जाणीने प्रत्याख्यानपरि-
क्षाए पच्चक्खुं हुं, (संजमं उवसंपज्जामि) संयमने अंगीकार करुं हुं. (अवंमं परिआणामि) अन्नत्तने-मैथुनने निषेधुं हुं

मने (वम उवसंपञ्जामि) ब्रह्मचर्येने अंगीकार करु ह्यु. (३४).

अकल्प परिआणामि, कल्प उवसंपञ्जामि, अन्नाणं परिआणामि, नाणं उवसंपञ्जामि, अकिरिअं परिआणामि, किरिअ उवसंपञ्जामि, मिच्छत्तं परिआणामि, समत्तं उवसंपञ्जामि, अबोहिं परिआणामि, बोहिं उवसंपञ्जामि, अमग्ग परिआणामि, मग्ग उवसंपञ्जामि, जंसंभरामि, जं च न संभरामि, जं पडिक्कमामि, जं च न पडिक्कमामि, तस्स सव्वस्स देवसिअस्स अइआरस्स पडिक्कमामि ॥ ३५ ॥

(अकल्प परिजानामि, कल्पमुपसंपद्ये, अज्ञानं परिजानामि, ज्ञानमुपसंपद्ये, अक्रियां परिजानामि, क्रियामुपसंपद्ये, मिथ्यात्वं परिजानामि, सम्यक्त्वमुपसंपद्ये. अबोधिं परिजानामि, बोधिसुपसंपद्ये, अमार्गं परिजानामि, मार्गमुपसंपद्ये, यत् स्मरामि, यच्च न स्मरामि, यत् प्रतिक्रमामि, यच्च न प्रतिक्रमामि, तस्य सर्वस्य देवसिक्कस्यातिचारस्य प्रतिक्रमामि ॥ ३५ ॥)

(अकल्प परिआणामि) साधुने नहि वल्पे तेवा आहारादिकने हुं पच्चवत्तु ह्यु, (कल्पं उवसंपञ्जामि) जे कल्पे तेने हु अंगीकार करु ह्यु, (अन्नाय परिआणामि) अज्ञानने पच्चलत्तु ह्यु, (नाण उवसंपञ्जामि) ज्ञानने अंगीकार करु ह्यु. (अकिरिअ परिआणामि) अक्रियाने एटले नास्तिकवादने हु पच्चलत्तु ह्यु, (किरिअ उवसंपञ्जामि) क्रियाने एटले सम्यग्वादाने हु अंगीकार करु ह्यु, (मिच्छत्त परिआणामि) मिथ्यात्वेने हु पच्चलत्तु ह्यु, (सम्मत्त उवसंपञ्जामि) समकितने हु अंगीकार

કરું છું, (અર્થોહિં પરિઆણામિ) અર્થોધિને દટલે મિથ્યાત્વના કાર્યને હું પચ્ચલું છું, (બોહિં ઉવસંપજામિ) બોધિને દટલે સમક્તિના કાર્યને હું અંગીકાર કરું છું, (અમગં પરિઆણામિ) મિથ્યાત્વાદિક અમાર્ગને હું પચ્ચલું છું, (મગં ઉવસંપજામિ) સમ્યક્ત્વાદિ માર્ગને હું અંગીકાર કરું છું, (જં સંભરામિ) જે કાંઈ મને સાંભરે છે, (જં ચ ન સંભરામિ) અને જે અનુપયોગાદિકને લીધે મને સાંભરતું નથી, તથા (જં પઢિકમામિ) જાણેલું એવું જે કાંઈ પઢિકમું છું, (જં ચ ન પઢિકમામિ) અને અજાણું એવું જે કાંઈ હું પઢિકમી શકતો નથી, (તસ્સ સન્વસ્સ) તે સર્વ (દેવસિઅસ્સ) દિવસસંબંધી (અદઆરસ્સ) અતિચારને (પઢિકમામિ) હું પઢિકમું છું-તે અતિચારથી હું નિવર્તું છું. (૩૫).

સમણો હં સંજયવિરયપહિહયપચ્ચસ્કાયપાવકમ્મો અનિયાણો દિટ્ઠિસંપન્નો માયામોસવિવજ્જિઓ અટ્ટાઇજ્જેસુ દીવસમુદ્દેસુ પક્કસસુ કમ્મભૂમીસુ જાવંત કેવિ સાહૂ રયહરણગુચ્છપહિગ્ગહધારા પંન્નમહવ્વયધારા અટ્ટારસસહસ્સસીલંગધારા અસ્કયાયારચરિત્તા તે સંવે સિરસા મણસા મત્થપ્પણ વંદામિ ॥ ૩૬-૩૭ ॥

(અમણોડહં સંયત્થિરતપ્રતિહતપ્રત્યાખ્યાતપાપકર્મોડનિવાનો દ્વષ્ટિસંપન્નો માયામુષાવિવર્જકઃ અર્ધતૂર્તીયેષુ દ્વીપસમુદ્રેષુ પશ્ચદયસુ કર્મભૂમિષુ યે કેડપિ સાધંવો રજોહરણગોચ્છપ્રતિગ્રહધારિણઃ

પશ્ચમદ્વાત્રત્યારિણોઽષ્ટાદશસહસ્રશીલાદ્ધારિણોઽત્તતાચારચારિત્રાસ્તાન્ સર્વાન્ શિરસા મનસા મસ્તકેન વન્દે ॥ ૩૬-૩૭ ॥

(સમગ્રો) હું અમણ છું, (સજ્જમ) સજ્જમવાલો, (વિરય) વિરિતિવાલો, (પઢિહયપદ્ધત્કાયપાવકમ્મો) હમણાં નહીં કરવાવહે દૃષ્ટું છે, અતીત કાલની નિંદાએ કરીને તથા મધિમ્મમાં નહીં કરવાની ધારણાએ કરીને પચ્છલ્લું છે પાપકર્મ જોયો દુ છું, (અનિયાયો) નિયાયારહિત છું, (દિટ્ઠિસપ્પો) સમ્યગ્દર્શનવહે યુક્ત છું, તથા (માયામોસવિવલ્લિઓ) માયા યુક્ત મૃષાવાદથી રહિત થયો છું, તેથી કરીને (અટ્ટાહજ્ઞેસુ દીવસસુદેસુ) અટ્ટીદીપ અને બે સમુદ્રને વિષે તેથી (પન્નરસસુ) કમ્મધૂમીસુ) પદ્મ કર્મધૂમિને વિષે-પાંચ મરત, પાંચ એસવત અને પાંચ મહાવિદેહને વિષે (જાવત કેવિ સાહુ) જે કોઈ સાધુઓ રહેલા છે, કેવા ? (રયહરણગુચ્છપઢિમ્મહધારા) રજોહરણ, ગોચ્છક અને પ્રતિગ્રહને ધારણ કરનારા તથા (પચમહલ્લવ્યધારા) પાંચ મહાવ્રતોને ધોરણ કરનારા, તથા (અટ્ટારસસહસ્તસીલિગધારા) અટ્ટાર-હજાર શીલાંગને ધારણ કરનારા, તથા (અક્કલયાયાચરિત્તા) અક્ષત-પરિપૂર્ણ આચારરૂપી ચારિત્રવાલા છે, (તે સબ્બે) તે સર્વ સાધુઓને (સિરસા) મસ્તકવહે, (મણસા) મનવહે તથા કાયાવહે (મત્થેયણ વદામિ) હુ વાંદુ છું. (૩૬-૩૭).

આ પ્રમાણે સાધુઓને વાદી હવે સર્વ જીવોની જામણા તથા મૈત્રીમાવને કહે છે —

સ્વામેમિ સન્નજીવે, સન્નવે જીવા સ્ખમંતુ મે । મિત્તી મે સન્નવમ્મપ્પસુ, વેરં મજ્ઞ ન કેણઈ ॥૧॥

(क्षमयामि सर्वान् जीवान्, सर्वे जीवाः क्षमयन्तु माम् । मैत्री मे सर्वभूतेषु, वैरं मम न केनापि ॥१॥)
(खामेमि सब्वजीवे) हुं सर्व जीवोने खमाबुं छुं. (सब्वे जीवा खभंतुं मे) सर्व जीवो मने-मारा प्रत्ये खमो,
(मिती मे सब्वभूएसु) सर्व प्राणीओने बिषे मोरे मैत्री-मित्रभात्र छे तथा (वैरं मज्झ न केणई) मोरे कोइवी
साथे वैर नथी. १.

एवमहं आलोइअ, निदिअ गरहिअ दुगंछिअं सम्मं । तिविहेण पडिक्कतो, वंदामि जिणे चउव्वीसं ॥ २॥
(एवमहमालोच्य, निन्दित्वा गर्हयित्वा दुर्गच्छिकं सम्यक् त्रिविधेन प्रतिक्रामन्, वन्दे जिनान् चतुर्विंशतिम् ॥ २॥)

(एवं) आ प्रमाणे एटले उपर कही गया ते रीते (अहं) हुं (दुर्गच्छिअं) दुर्गच्छित एवा पापकर्मने (सम्मं) सारी
रीते (आलोइअ) आलोचिने, तथा (निदिअ) आत्मसाक्षीए निर्दिने, तथा (गरहिअ) गुरुनी साक्षीए गर्हा करीने (तिविहेण)
मन, वचन अने काया त्रण प्रकारे करीने (पडिक्कतो) प्रतिक्रमण करतो थको (जिणे चउव्वीसं) चोवीश जिनेश्वरोने
(वंदामि) वांदुं छुं. २.

॥ इति अरणसूत्रं समाप्तम् ॥

